STRATEGIJA RAZVOJA GRADA VALPOVA 2015. - 2020.

Valpovo, listopad 2015.

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA VALPOVA

2015. - 2020.

Valpovo, listopad 2015.

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA VALPOVA 2015. - 2020.

Valpovo, listopad 2015.

Naručitelj:

Grad Valpovo

Izvršitelj:

HIMRA – Hrvatska info mreža ruralnih animatora, Ladimirevci

Voditelj projekta:

Doc.dr.sc. Snježana Tolić

Autori:

Doc.dr.sc. Snježana Tolić

Mr.sc. Lidija Maurović Košćak

Suradnici:

Matija Japundžić

Stjepan Najman

Kornelije Pejić

Slavica Pušić

Jasmin Sadiković

SADRŽAJ

POPIS TABLICA
POPIS SLIKA
POPIS SKRAĆENICA
1. UVOD I METODOLOGIJA 5
1.1. Uvod 5
1.2. Metodologija bazirana na uključenost lokalnih dionika u izradu Strategije razvoja Grada Valpova 2015.-2020. 6
2. OPĆE ZEMLJOPISNE ZNAČAJKE 7
2.1. Veličina i osnovne prostorne značajke 7
2.2. Reljefne i klimatske karakteristike 9
2.3. Prirodna baština i Natura 2000 11
2.4. Povijesna i kulturna baština Grada Valpova 14
2.5. Stanje komunalne i društvene infrastrukture 18
2.6. Suradnja i multikulturalnost 27
3. GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA GRADA VALPOVA 29
3.1. Osnovni pokazatelji gospodarske aktivnosti 29
3.2. Poljoprivredna proizvodnja 32
3.3. Turizam 36
3.4. Stanje ostalih gospodarskih sektora Grada Valpova i poslovanje poduzetnika 36
3.5. Stanje obrtništva na području Grada Valpova 43
3.6. Poslovne zone Valpovo 44
3.7. Tvrtke sa sjedištem izvan Grada Valpova i njihov doprinos razvoju Grada 47
3.8. Tržište radne snage 47
4. DEMOGRAFSKE I SOCIJALNE ZNAČAJKE PODRUČJA 53
4.1. Broj i gustoća stanovništva 53
4.2. Demografska kretanja 53
4.3. Obrazovna struktura stanovništva 56
5. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA GRADA VALPOVA I DOPRINOS STRATEGIJE 59
5.1. SWOT analiza 59
5.2. Vizija i misija razvoja Grada Valpova 63
5.3. Prioriteti, strateški ciljevi i mjere 64
5.4. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima 70
6. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA VALPOVA 73
6.1. Operativni menadžment 73
6.2. Detaljan akcijski plan 73
LITERATURA 92
PRILOZI 93

POPIS TABLICA

Tablica	1.	Površina Grada Valpova po naseljima	8
Tablica	2.	Udaljenost Grada Valpova od ključnih prometnih čvorišta i urbanih središta	8
Tablica	3.	Srednje mjesečne temperature zraka u Valpovu po mjesecima	9
Tablica	4.	Ukupne mjesečne i godišnja količina oborina u Valpovu	10
Tablica	5.	Učenici srednje škole Valpovo u školskoj godini 2015/2016. po upisanima smjerovima	20
Tablica	6.	Popis udruga prema djelatnostima dan 28.08.2015	22
Tablica	7.	Sportski objekti na području Grada Valpova i prigradskih naselja	26
Tablica	8.	Diferencijacija tipova područja prema urbano ruralnoj tipologiji (NUTS-3)	30
Tablica	9.	Vrijednosti pokazatelja indeksa razvijenosti	31
Tablica	10.	Broj poljoprivrednih gospodarstva na području Grada Valpova prema organizacijskom obliku poslovanja i naseljima	32
Tablica	11.	Ukupna površina (ha) poljoprivrednih gospodarstva na području Grada Valpova prema organizacijskom obliku poslovanja i naseljima	32
Tablica	12.	Prosječna veličina (u ha) poljoprivrednih gospodarstva na području Grada Valpova prema organizacijskom obliku poslovanja i naseljima	33
Tablica	13.	Prosječan broj zaposlenih na poljoprivrednim gospodarstvima na području Grada Valpova prema organizacijskom obliku poslovanja i naseljima	33
Tablica	14.	Namjena korištenja poljoprivrednog zemljišta na području Grada Valpova po naseljima	34
Tablica	15.	Broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava na području Grada Valpova prema starosti i spolu nositelja	35
Tablica	16.	Osnovni financijski rezultati poduzetnika Grada Valpova od 2011. do 2014., u tisućama kuna	36
Tablica	17.	Ekonomičnost poslovanja poduzetnika Grada Valpova od 2011. do 2012., prihodi na 100 kuna rashoda	38
Tablica	18.	Troškovi za plaće zaposlenih kod poduzetnika Grada Valpova, 2011.-2014.	39
Tablica	19.	Prosječna mjesečna neto plaća poduzetnika Grada Valpova po područjima djelatnosti u 2014. godini	40
Tablica	20.	Neto dobit/neto gubitak poduzetnika Valpova po područjima djelatnosti, u tisućama	41
Tablica	21.	Broj obrta na području Grada Valpova po cehovima	44
Tablica	22.	Broj aktivnih poduzetnika i broj zaposlenih u poslovnim zonama na području Grada Valpova	44
Tablica	23.	Prikaz postojećih poslovnih zona u Gradu Valpovu po veličini, te po vlasništvu raspoloživih površina	45
Tablica	24.	Kretanje broja osiguranika mirovinskog osiguranja prema osnovama osiguranja 2012.-2015.	46
Tablica	25.	Kretanje zaposlenosti i nezaposlenosti na području Grada Valpova u razdoblju 2010.- 2014. na dan 31.12.	48
Tablica	26.	Prosječna nezaposlenost od 2005.-2014. godine	48

Tablica	27.	Prosječni broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja u 2013. i 2014. godini	49
Tablica	28.	Prosječni broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja u 2013. i 2014. godini	49
Tablica	29.	Prosječni broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2013. i 2014. godini	50
Tablica	30.	Struktura (%) nezaposlenih osoba prema trajanju nezaposlenosti i dobi u 2014. godini (godišnji prosjek)	51
Tablica	31.	Prosječni broj nezaposlenih hrvatskih branitelja prema razini obrazovanja u 2014. godini	52
Tablica	32.	Stanovništvo Grada Valpova prema popisu stanovnika iz 2011. godine po dobnoj i spolnoj strukturi	53
Tablica	33.	Promjena u ukupnom broju stanovnika Grada Valpova	53
Tablica	34.	Kretanje broja stanovnika Grada Valpova od 1953. do 2011. godine	54
Tablica	35.	Dobna struktura stanovništva i promjene u dobnoj strukturi u RH, OBŽ i Gradu Valpovu po naseljima	54
Tablica	36.	Prosječna starost, indeks i koeficijent starosti stanovništva grada Valpova, OBŽ i RH prema popisu stanovnika iz 2011. godine	56
Tablica	37.	Podaci o razini obrazovanja stanovništva starog 15 i više godina na području RH, OBZ-a i Grada Valpova (popis 2011.)	56
Tablica	38.	Udio (%) stanovništvo starog 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi	57
Tablica	39.	Informatička pismenost stanovnika iznad 10 godina starosti (2011. godina)	57
Tablica	40.	Stanovništvo Grada Valpova staro 15 i više godina prema najviše završenoj školi, obrazovnim područjima, (popis 2011)	58
Tablica	41.	Strateški ciljevi s mjerama i podmjerama	68
Tablica	42.	Usklađenost strateških ciljeva i prioriteta s Lokalnom strategijom razvoja Lag-a Karašica 2013.-2014.	71

POPIS SLIKA

Slika 1.	Zemljopisni položaj područja Grada Valpova unutar OBŽ	7
Slika 2.	Ruža vjetrova za područje Valpova	10
Slika 3.	Natura 2000 na području LAG-a Karašica i Valpovštine	12
Slika 4.	Prosječna neto plaća po veličini poduzetnika u 2014.godini	39
Slika 5.	Struktura nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja u 2014. (prosjek)	50
Slika 6.	Struktura nezaposlenih osoba 2014. (prosjek)	52

POPIS SKRAĆENICA

CLLD	Razvoj vođen lokalnom zajednicom
LAG	Lokalna razvojna grupa
OBŽ	Osječko-baranjska županija
EU	Europska Unija
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
VMO	Vijeće mjesnog odbora
VPC d.o.o.	Valpovački poduzetnički centar d.o.o.
TZ	Tursitička zajednica
LRA	Lokalna razvojna Agencija
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques (Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku)
ERDF	European Regional Development Fund
SAFU	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
DZS	Državni zavod za statistiku
LRS	Lokalna razvojna strategija
EPFRR	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
PRR	Program ruralnog razvoja

1. UVOD I METODOLOGIJA

1.1. UVOD

Strategija razvoja Grada Valpova 2015.-2020. rezultat je suradnje i konsenzusa institucija, ustanova, organizacija, gospodarskih subjekata i pojedinaca s područja Grada Valpova koji su aktivno svojim sugestijama, zapažanjima, komentarima i prijedlozima sudjelovali u njenom nastajanju.

U izradi Strategije sudjelovalo je više od 70 osoba iz javnog, civilnog i poslovnog sektora te im se svakako ovim putem treba i zahvaliti na uloženom trudu i vremenu koje su posvetili izradi ovog dokumenta.

Održivi razvoj prostora i unaprjeđenje infrastrukture, razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva, razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života te učinkovito upravljanje razvojem određeni su kao strateški ciljevi na čijem će se ostvarenju intenzivno raditi do 2020. godine.

Strategija razvoja Grada Valpova samo je prvi korak ka ostvarenju tih ciljeva. Daljnja suradnja ključnih dionika te ostvarenje sinergijskih učinaka preduvjet su dostizanja postavljenih ciljeva i kreiranja boljih uvjeta za ostvarenje društveno-ekonomskog rasta, generiranja zaposlenosti, podizanja kvalitete života i socijalne kohezije u skladu s misijom i vizijom ove Strategije.

Strategija razvoja Grada Valpova je dokument usklađen s krovnim strateškim dokumentom Europske unije (EU) za razdoblje 2010.-2020. nazvan „Europa 2020 – Strategija za pametan, održiv i uključiv rast“.[1] To je desetogodišnja europska strategija, temeljena na 5 ambicioznih ciljeva i 7 vodećih inicijativa kojom se želi potaknuti rast i stvaranje novih radnih mjesta uz zadržavanje europskog socijalnog tržišnog gospodarstva. Ciljevi su: zapošljavanje, inovacije, obrazovanje, smanjenje siromaštva, te klima i energetika; a 7 inicijativa su: digitalna agenda za Europu, Unija inovacija, mladi u pokretu, učinkovito iskorištavanje resursa u Europi, Industrijska politika za doba globalizacije, program za nove kvalifikacije i radna mjesta, te europska platforma za borbu protiv siromaštva.

Strategija razvoja Grada Valpova živi je dokument čijom će se provedbom osigurati kontinuitet ostvarivanja razvojnih ciljeva Grada Valpova, te doprinijeti ostvarivanju održivog i ekološki promišljenijeg gospodarskog rasta i razvoja za sve građane. Usklađenost Strategije razvoja Grada Valpova sa strategijom Europa 2020 omogućit će svim razvojnim dionicima korištenje dodatne financijske pomoći za razvoj u okviru financijskih instrumenata dviju najvećih politika Europske unije: Kohezijske politike i Zajedničke poljoprivredne politike.

Izrada i usvajanje Strategije razvoja Grada Valpova izazov je za predstavnike javnog, gospodarskog i civilnog sektora, za sve ono koji su spremni učenjem i suradnjom sudjelovati u privlačenju sredstava europskih fondova kojima će se povećati financijski kapacitet proračuna Grada Valpova i ubrzati ostvarivanje razvojnih ciljeva.

[1] Strategija Europa 2020, http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_hr.htm

1.2. METODOLOGIJA BAZIRANA NA UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU STRATEGIJE RAZVOJA GRADA VALPOVA 2015.-2020.

Opis sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi lokalne razvojne strategije i primjena načela „odozdo prema gore“

Aktivnosti izrade razvojne strategije Grada Valpova započele su u srpnju 2015. godine, a trajale su do konca rujna 2015. godine. Prvo se krenulo s informiranjem javnosti, te animacijskim i motivacijskim aktivnostima kako bi se što više građana potaklo na sudjelovanje u izradi Strategije. Ove su aktivnosti bile otvorene za sve građane i predstavnike javnog, gospodarskog i civilnog sektora[2]. Aktivnosti oko izrade Strategije odvijale su sljedećim redoslijedom:

- 01.– 30.07.2015.- informiranje građana i ostalih ključnih dionika putem: radio emisija, novinskih članaka, obavijesti istaknutih na vidljivim mjestima po mjesnim odborima, web stranica Grada, Valpovačkog poduzetničkog centra i ostalih gradskih stranica
- 30.07.2015. - održana je 1. radna skupina na kojoj je predstavljena izrada Strategije i na kojoj su definirani prijedlozi za viziju i misiju Grada
- 31.07.2015.- održana animacijska radionica „Projekti u području poljoprivrede, obnovljivih izvora energije, energetske učinkovitosti s naglaskom na mala gospodarstva i udruživanje“
- 01.08.-31.08.2015.- nastavak informiranja građana i ostalih dionika putem radio emisija, obavijest na web stranicama i drugo
- 28.08.-07.09. - održani sastanci s radnim skupinama po sljedećim mjesnim odborima u lokalnim naseljima: Ivanovci, Ladimirevci, Marijančaci, Nard, Šag, Valpovo, Zelčin
- 10.09.-20.09. - održani radni sastanci s predstavnicima Muzeja Valpovštine i Turističke zajednice

Osnove koncepta primijenjene metodologije

Pri izradi Strategije razvoja Grada Valpova primijenjena je standardizirana metodologija dugoročnog razvojnog planiranja/programiranja[3] koja se temelji na integriranju gospodarskih, ekoloških i socijalnih ciljeva u jedinstvenu viziju razvoja.

Metodologija izrade Strategije razvoja Grada Valpova u potpunosti je usklađena sa smjernicama različitih vodiča za planiranje dugoročnog razvoja na lokalnoj razini. Nadalje, s obzirom da je Grad Valpovo član LAG-a „Karašica“, metodologija izrade ove strategije usklađena je s metodologijom izrade lokalne razvojne strategije (CLLD – Community-led Local Development) koju provode lokalne akcijske grupe (LAG-ovi).

[2]Popis svih sudionika uključenih u izradu Strategije nalazi se u Prilogu I.
[3] Vodič za izradu strateških razvojnih programa na lokalnoj razini, http://www.regio-hr.com/eaadmin/catpics/N93_1_E_1.pdf, Smjernice za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_hr.pdf

2. OPĆE ZEMLJOPISNE ZNAČAJKE

2.1. Veličina i osnovne prostorne značajke

Grad Valpovo se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji, u sjeverozapadnom dijelu Županije, u blizini hrvatsko-mađarske granice. Područje Grada Valpova graniči sa Gradom Belišćem i Općinama Petlovac, Jagodnjak, Marijanci, Petrijevci, Bizovac, Koška i Magadenovac.
Grad Valpovo smješten je u neposrednom okruženju malih gradova, nositelja industrijskog razvoja: Belišća, Belog Manastira, Donjeg Miholjca, Našica i Đakova s osloncem na grad Osijek, glavno središte Osječko-baranjske županije.

Ovo jedinstveno područje urbanog policentričnog razvoja isprepleteno je mrežom različitih infrastrukturnih objekata i plovnih putova rijeke Drave i Dunava koji omogućuju funkcioniranje i razvoj lokalnoga gospodarstva temeljenog na prerađivačkoj industriji i poljoprivredi.

Grad Valpovo je sjedište gradskih institucija vlasti, te ispostava županijskih i državnih institucija vlasti kao što su porezna uprava, katastar i ostali uredi državne uprave. Grad je sjedište prosvjete, kulture, športa te gospodarskog i javnog života za stanovnike područja Grada Valpova te općina Petrijevci i Bizovac koje mu gravitiraju.

Na sljedećem prikazu vidljiv je geografski položaj Grada Valpova unutar Osječko-baranjske županije.

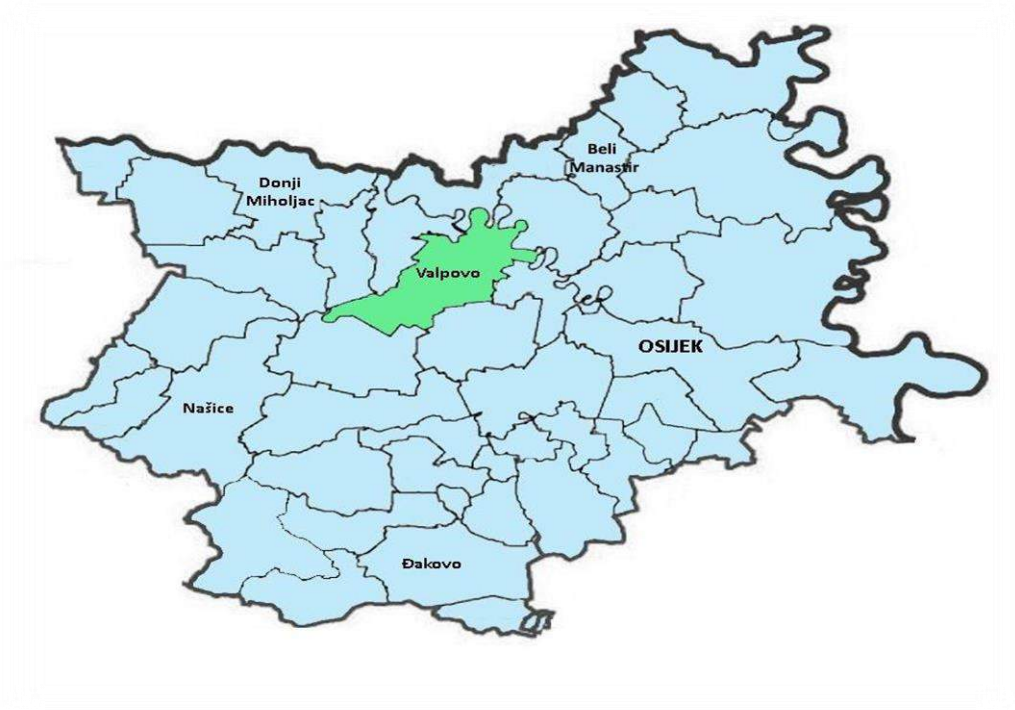

Slika 1. Zemljopisni položaj područja Grada Valpova unutar OBŽ
Izvor: http://www.karte.hr/valpovo

Površina područja Grada Valpova je 142,66 km2 što čini 3,4% ukupnog teritorija OBŽ. Grad Valpovo sastoji se od 8 naselja: Valpovo, Harkanovci, Ivanovci, Ladimirevci, Marjančaci, Nard, Šag i Zelčin. Sjedište područja Grada je grad Valpovo. Sljedeća tablica prikazuje površine svih naselja Grada Valpova.

Tablica 1. Površina Grada Valpova po naseljima

Naziv Naselja	Površina u km^2
Harkanovci	30,81
Ivanovci	11,82
Ladimirevci	19,12
Marjančaci	4,64
Nard	17,14
Šag	6,37
Valpovo	40,71
Zelčin	11,07
Ukupno	**141,68**

Izvor: Prostorni plan uređenja Grada Valpova, Zagreb, 2003.

U procjeni atraktivnosti određenog područja važnu ulogu ima udaljenost lokacije od glavnih prometnica i prometnih čvorišta te urbanih sredina. U tablica 2. prikazane su navedene udaljenosti za Grad Valpovo.

Tablica 2. Udaljenost Grada Valpova od ključnih prometnih čvorišta i urbanih središta

Glavna prometna čvorišta	km
Auto cesta Osijek-Zagreb	19
Zračna luka Osijek	42
Željeznički kolodvor Osijek	27
Luka Osijek	30
Luka Split	689
Luka Rijeka	444
Međunarodna zračna luka Zagreb	281
Urbana središta	**km**
Osijek	27
Zagreb	288
Budimpešta	269
Beč	485
Beograd	250
Sarajevo	289
Ljubljana	430

Izvor: via Michellin (www.viamichellin.com); www.udaljenosti.com

Iz tablice je vidljiva dobra prometna povezanost Grada Valpova s ključnim prometnim

čvorištima koja se nalaze u relativnoj blizini Grada. Također, za razvoj Grada važna je i blizina Osijeka, županijskog središta u kojem su smješteni uredi regionalne i državne uprave ključni za društveni i gospodarski razvoj područja. Osijek je sveučilišni centar s odjelima za tehnološki i poduzetnički razvoj. U krugu do 300 km od Valpova su četiri urbana središta Zagreb, Beograd, Budimpešta i Ljubljana.

2.2. Reljefne i klimatske karakteristike

Grad Valpovo pripada području tipične akumulacijske nizine koje su oblikovali riječni tokovi. To je područje jednoličnog i mladog reljefa, neznatne denivelacije terena od 87 do 101 m nadmorske visine. Razlikuju se tri reljefna tipa: terasna nizina, poloji i fluvijalno močvarna nizina.

Pedološke značajke

Najveći dio prostora Valpova nalazi se na lesivirano semiglejno ilovastom tlu, koje ima stanovita ograničenja za potrebe izgradnje. Prostor uz tok rijeke Karašice pokriva glinasto - ilovasti amfiglej. Prostor između toka Karašice i ceste za Donji Miholjac, uključujući i prostor oko valpovačkog groblja, pokriva eutrično smeđe tlo, pjeskovito ilovasto na pijesku. Šuma Zvjerinjak, park oko dvorca do odvojka Karašice dio prema Belišću i Dravi, spada u kategoriju hidromorfnih šumskih tala.

Geološko litološke osobine tla

Kvartarne naslage (pleistocen i holocen) znatne su debljine i u površinskom sastavu prevladavaju les i lesu slične naslage. Podloge lesa čine fluvijalni nanosi, a u naplavnoj ravnini Drave i Karašice oni dominiraju i u površinskom sastavu (najčešće su to sitnozrnati pijesci, silt i glina). Šljunčane naslage dolaze na dubinama većim od 20 pa i 30 m. Debljine lesa i lesu sličnih sedimenata na području Valpova kreću se 5 do 15 m. Lesne naslage pokazuju dobru vertikalnu stabilnost. Dozvoljeno opterećenje je između 1,5-2 kp/cm^2, a ponekad i do 3 kp/cm^2. Debljina fluvijalnih kvartarnih naslaga, koje se cesto izmjenjuju sa glinovitim slojevima, iznosi preko 300 m. Sedimenti mlađeg tercijara predstavljeni su uglavnom klasičnim razvojem s dominacijom pijeska, pješčenjaka, lapora i gline.

Klimatske karakteristike

Grad Valpovo nalazi se u klimatskoj zoni tople umjereno kišne klime s izrazito kontinentalnim odlikama koju karakteriziraju velika godišnja kolebanja temperature i rasporeda padalina.

Prema podacima Državnog hidrometeorološkog zavoda srednja godišnja temperatura zraka u Valpovu je 10,8 °C. Godišnje kolebanje srednje godišnje temperature razmjerno je veliko i iznosi 22,3 °C, najhladniji je siječanj s prosjekom -0,7 °C, a najtopliji je srpanj s prosjekom od 21,6 °C.

Tablica 3. Srednje mjesečne temperature zraka u Valpovu po mjesecima (°C)

siječanj	veljača	ožujak	travanj	svibanj	lipanj	srpanj	kolovoz	rujan	listopad	studeni	prosinac
-0,7	0,7	6,4	11,1	16,3	19,5	21,6	20,5	16,5	11,2	5,6	1,3

Ukupna godišnja količina padalina u 2014. godini iznosila je 779 mm. Najveće mjesečne količine padalina su se dogodile u mjesecu svibnju i listopadu. Ljeti se javlja tuča (u travnju, svibnju, lipnju i kolovozu u prosjeku 0,6 dana, a u srpnju prosječno 0,3 dana mjesečno).

Tablica 4. Ukupne mjesečne i godišnja količina oborina (mm) 2014

siječanj	veljača	ožujak	travanj	svibanj	lipanj	srpanj	kolovoz	rujan	listopad	studeni	prosinac	Valpovo - Tiborjanci
41,4	68,5	33,4	51,2	131,7	53,5	45,6	58,8	89,5	112,9	19,5	73,3	779

Izvor: Mjesečne i godišnje količine oborina na glavnim i klimatološkim postajama DHMZ-a, DHMZ, Zagreb

Snijeg pada prosječno 26 dana u razdoblju od listopada do svibnja (uglavnom u siječnju i veljači), a na zemlji se zadržava prosječno 35 dana.

U Valpovu prevladavaju vjetrovi iz sjevernog kvadranta što je posljedica otvorenosti prema sjeveru. Po učestalosti na prvom su mjestu vjetrovi iz smjera sjeverozapada i jugoistoka, a zatim sjeveroistoka, jugozapada i zapada.

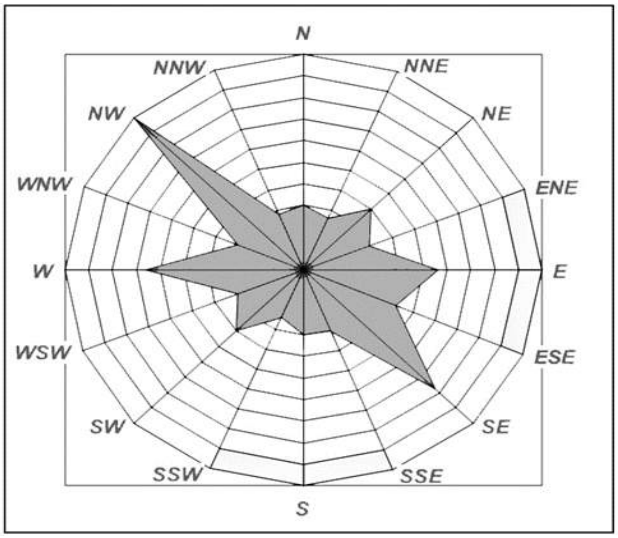

Slika 2. Ruža vjetrova za područje Valpova
Izvor: Prostorni plan uređenja Grada Valpova, Zagreb, 2003.

Raspored vjetrova tijekom godine je neujednačen. Sjeverozapadni vjetrovi prevladavaju tijekom cijele godine, a rezultat su utjecaja atlantskih zračnih masa. Sibirska anticiklona uvjetuje zimi jake suhe i veoma hladne sjeverne i sjeveroistočne vjetrove. Značajan je i utjecaj mediteranskih zračnih masa s jugoistoka i jugozapada i to pretežno u jesen i zimi. Tišine su koncentrirane u ljetnom dijelu godine. Snaga strujanja vjetrova ne pokazuje u prosjeku jake vjetrove. Najsnažniji su oni iz sjevernog kvadranta.

Mraz i magla

Broj dana s maglom javlja se u prosjeku 30-50 dana godišnje. Najveći broj magli u nizinama su radijacijskog porijekla, tj. prizemne magle koje nastaju ižaravanjem tla u vedrim noćima. Najveći broj dana s mrazom imaju zimski mjeseci, osobito prosinac (8 dana). Međutim,

pojave mraza su nepovoljne ukoliko se pojave u vegetacijskom razdoblju, a osobito u travnju na početku vegetacijskog razdoblja. Ponekad se mraz može javiti i u svibnju i lipnju, zbog utjecaja polarnih zračnih masa. U jesen se također javljaju mrazevi ali ne u tolikoj mjeri kao u proljeće, dok se jaki mrazevi javljaju tek u studenom.

2.3. Prirodna baština i Natura 2000

U geografskom smislu, prostor Grada Valpova je nizinski. U formiranju današnjeg reljefa važnu ulogu su imali riječni tokovi Drave te njeni pritoci. Uslijed utjecaja Dunava, koji utječe na vodostaj Drave te povremenog plavljenja, nastala su močvarna područja uz rijeku Dravu. Upravo su to ekološki najvrjednija prirodna područja bogata rijetkim i ugroženim vrstama flore i faune. Naselja Valpovo, Harkanovci, Nard i Šag nalaze se na desnoj obali rijeke Drave, te su dio temeljne zone zaštićenog ***Regionalnog parka Mura-Drava i mreže NATURA 2000 područja, dok je šire područje Valpovštine uključeno i u Prekogranični rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav.***

Kao dio nizinskog reljefa izdvajaju se sljedeći geomorfološki oblici: naplavne (aluvijalne) ravni; fluvio-močvarne nizine; lesne zaravni i riječne terase. Naplavne ravni, nastale uz tok Drave i Karašice te njihovih pritoka, formirale su se u mlađem holocenu (aluviju), odlikuju se velikom vlažnošću i u prošlosti su bile redovito plavljene. Duž čitavog riječnog toka Drave, usporedo s riječnim tokom, prostire se blaga depresija ispunjena holocenskim nanosima rijeke Karašice. To je tipična aluvijalna ravan u čijem sastavu prevladavaju muljevite gline sa sastojinama pijeska i pretaloženog prapora.

Rijeka Drava čini okosnicu vrijednih i očuvanih prirodnih područja Valpovštine. Drava je drugi po značaju vodotok u Županiji i čini južnu i jugozapadnu među Baranje. Na području Županije Drava protječe u dužini od 104 km, što iznosi 32,7% ukupne dužine toka Drave kroz Hrvatsku. Rijeku Dravu karakteriziraju izrazite morfološke promjene u koritu, a kvartarne šljunčane-pjeskovite naslage koje izgrađuju dravsku depresiju čine vodonosni kompleks sa značajnim zalihama podzemnih voda. Dionica Drave kroz Osječko-baranjsku županiju ima karakteristike nizinske rijeke. Do Osijeka meandrira, a nizvodno od grada je mirnijeg toka, i s prevladavajućim akumulacijskim procesima. Drava ima veći pad od Dunava (13,1 cm/km), pa je i brža. Dubina vode u koritu kreće se od 4 do 7 m. Godišnja visina oborina na slivu Drave varira od 660 do 1530 mm/god., ima pluvijalno-glacijalni (kišno-ledenjački) vodni režim i karakterizira ga mala vodnost zimi, a velika u proljeće i početkom ljeta. Tako se najmanji protoci Drave javljaju u siječnju i veljači, dok se velike vode javljaju u svibnju, lipnju i srpnju uslijed otapanja snijega i leda i pojave godišnjih maksimuma oborina. Srednji protok Drave u Hrvatskoj kreće se od 315 m3 /s na granici sa Slovenijom, do 555 m3 /s na ušću u Dunav.

NATURA 2000 i zaštićena područja Grada Valpova

NATURA 2000 je europska ekološka mreža koja uključuje područja koja je nužno zaštititi zbog ugroženih vrsta i vrijednih staništa. To je mreža područja za zaštitu prirode diljem EU koja je ustanovljena u skladu s ***Direktivom o staništima*** **iz 1992. i Direktivom o pticama iz 1979. godine.** Cilj mreže je osigurati dugoročni opstanak europskih najvrjednijih i

najugroženijih vrsta i staništa. Područja navedena u *Direktivi o staništima* zovu se ***Područja važna za zajednicu*** (eng. **Sites of Comunity Importance – SCIs**), a ona navedena u *Direktivi o pticama* zovu se ***Područja posebne zaštite*** (eng. **Special Protection Areas – SPAs**). Ujednačeni je naziv za ova područja „NATURA 2000 područja" jer oni zajedno čine ekološku mrežu EU NATURA 2000.[4]

Upravljanje područjima NATURA 2000

Djelatnosti na NATURA 2000 područjima moraju se obavljati tako da se osigura kontinuirani i dugoročni opstanak vrsta i stanišnih tipova zbog kojih je neko područje uključeno u mrežu. Cilj je da se zaštićene vrste i stanišni tipovi održe u ***povoljnom stanju očuvanosti***. Povoljno stanje očuvanosti u slučaju vrsta podrazumijeva da se populacije dugoročno održavaju, da se područje njihove rasprostranjenosti ne smanjuje i da postoji dovoljno veliko stanište za dugoročno održavanje populacije. U slučaju stanišnih tipova povoljno stanje očuvanosti podrazumijeva da su prirodna rasprostranjenost staništa i područja koje ono pokriva stabilni ili u porastu, da postoje specifična struktura i funkcije potrebne za njegovo dugoročno održavanje te da je stanje vrsta koje žive u danom stanišnom tipu povoljno.

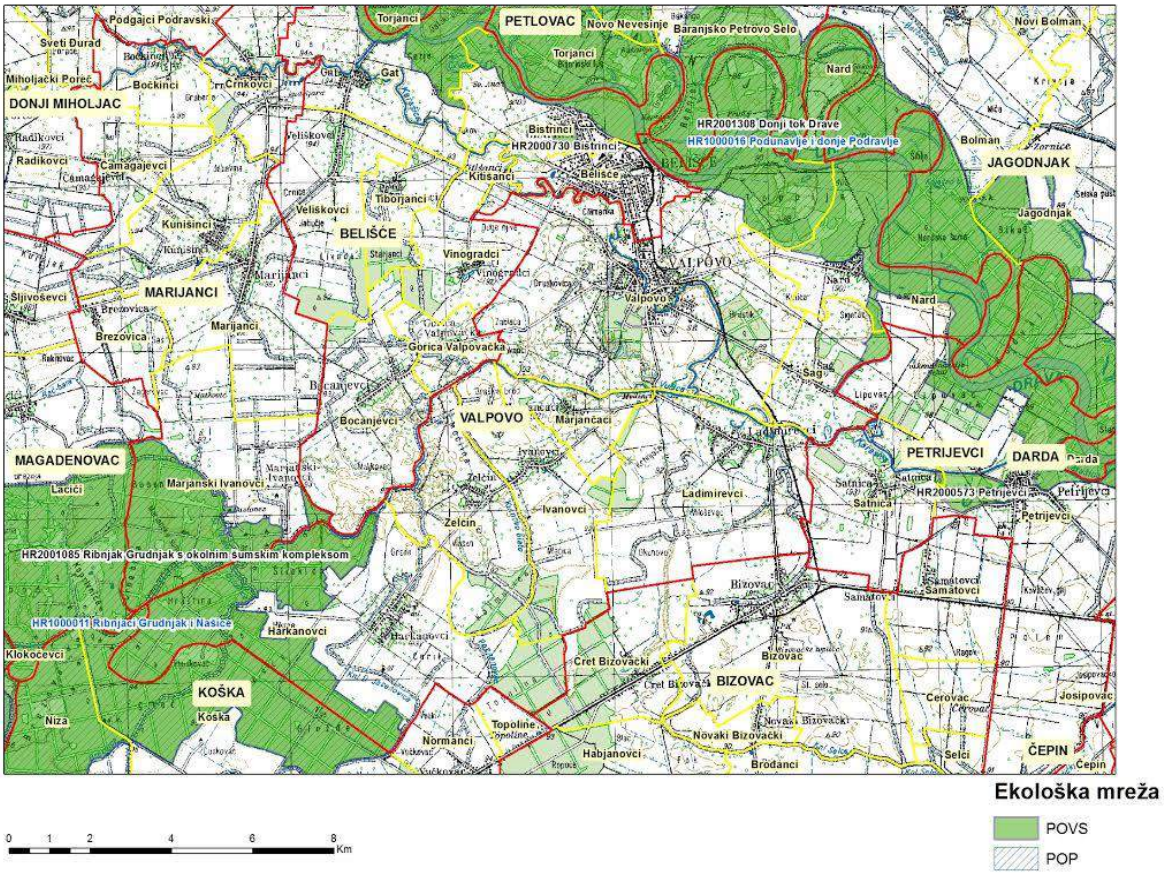

Slika 3. Natura 2000 na području Grada Valpova

[4] Detaljnije o Natura 2000 području Grada Valpova vidjeti u Prilogu br. 2. „Vrijedna i zaštićena prirodna područja na području Grada Valpova"

Poljoprivredna proizvodnja i NATURA 2000

Kako se Hrvatska nalazi na području raznih povijesnih migracijskih putova njeno je područje naseljavano više tisuća godina. Upravo ova činjenica je determinirala današnji krajobraz i prirodne odnosno doprirodne vrijednosti obzirom na različite načine korištenja tla i prirodnih odnosno poljoprivrednih vrsta, sorata i domaćih životinja. Tijekom proteklih tisućljeća ovdje su se razvila razna polu-prirodna staništa kao što su planinski pašnjaci, livade košanice, nizinski pašnjaci, poplavni pašnjaci, voćnjaci, vinogradi, maslinici…

Danas se gotovo jedna četvrtina područja Hrvatske vodi kao poljoprivredna područja. Na ovom području nalazi se oko 450.000 poljoprivrednih gospodarstava. Većina ovih gospodarstava je mješovitog tipa tj. bave se i stočarstvom i bilinogojstvom.

Ono što je karakteristično za hrvatsku poljoprivredu je usitnjenost zemljišta i velik broj različitog poljoprivrednog sortimenta koji ovisi o zemljopisnim osobitostima, vrstama tala i geografskom položaju. Upravo ove osobitosti su razlog da na poljoprivrednim površinama u Hrvatskoj obitava velik broj divljih vrsta, a to je pak razlog da su utvrđena kao područja očuvanja prirode u sklopu mreže NATURA 2000.

Najvećim dijelom površina NATURA 2000 područja u Republici Hrvatskoj upravljati će se putem proizvodnih djelatnosti. Ovakvim načinom upravljanja biti će obuhvaćena sva područja izuzev speleoloških objekata i netaknutih prirodnih šuma. Upravo ovakav način razmišljanja pogoduje razvoju tzv. „održive poljoprivrede“ čiji je cilj postići kvalitetnu poljoprivrednu proizvodnju izvornih sorata, vrsta i pasmina i osigurati opstanak divljih izvornih vrsta biljaka i životinja. To znači da se svakim NATURA 2000 područjem mora upravljati na način osiguranja stalnog i dugoročnog opstanka vrsta i stanišnih tipova zbog kojih je područje i zaštićeno.

Što to znači? Unutar NATURA 2000 područja moraju se izbjegavati aktivnosti koje mogu značajno uznemiriti vrstu ili ugroziti opstanak staništa zbog kojih je područje odabrano. Sa svrhom održanja i obnavljanja tzv. „povoljnog statusa zaštite“ odabranih staništa i vrsta u njihovom prirodnom području rasprostranjenosti poduzimaju se pozitivne mjere, gdje je to potrebno.

Ovakav sustav djelovanja NATURA 2000 mreže podržava tzv. održivu poljoprivredu čiji je cilj osigurati opstanak ljudi u poljoprivrednom sektoru tj. osigurati proizvodnju i plasman izvornih poljoprivrednih proizvoda, a u isto vrijeme djelotvorno zaštititi rijetke i ugrožene vrste i staništa.

Održiva poljoprivreda je temelj održivog razvitka koji podrazumijeva očuvanje i razvoj ljudskih aktivnosti na način definiranja smjernica i vrsti aktivnosti kojima će se generirati kvalitetni životni uvjeti uz istodobno očuvanje prirodnih vrijednosti tj. staništa, biljaka i životinja, a posebno onih koje su ugrožene i rijetke.

2.4. Povijesna i kulturna baština Grada Valpova

Veliko dio razvoja Grada Valpova može se temeljiti na razvoju turističke ponude koja se glavninom treba oslanjati na kulturno-povijesnu baštinu. Glavni "mamac" svakako je cjelina dvorca Prandau-Normann, park uz dvorac, Prandauovo kazalište, vlastelinska ergela, kapelica sv. Rok, grobljanska kalvarija, župna crkva i ostale građevine vezane uz vlastelinstvo.

Na području Valpova živjelo se od pradavnih vremena što potvrđuju arheološki nalazi. Za vladavine Rimljana na ovom se području nalazila vojnička utvrda i postaja Jovallium. Prvo spominjanje Valpova nalazimo u popisu crkvene desetine Pečuške biskupije iz 1332. godine. Srednjovjekovni naziv naselja bio je Walpo, a posjedovao ga je Ivan Solyagy. Kralj Sigismund darovao ga je 1404. godine knezu Ivanu Moroviću koji je oko 1410. godine podigao jaku utvrdu od koje se i danas vidi obrambena kula. Burg je, opasan jarkom, imao osnovu nepravilnog trokuta koji je i nakon pregradnje u dvorac s kasnobarokno-klasicističkim oznakama zadržao osnovne značajke srednjovjekovne utvrde.

Pod osmanlijskom je vlašću Valpovo bilo 144 godine (1543. – 1687.), a nakon oslobađanja, njime upravlja Bečka dvorska komora. Od Silvestrova 1721. godine u posjedu je barunske obitelji Hilleprand od Prandaua da bi 1885. godine prešao, po ženskoj liniji, u posjed grofovske obitelji Normann od Ehrenfelsa koja ga drži do 1945. godine.

Dvorac u današnjem obliku nastao je tijekom prve polovice 18. stoljeća pregradnjom i dogradnjom srednjovjekovne utvrde od koje su očuvani dijelovi bedema, temelji i zidovi kasnogotičke kapelice kao i okrugla trokatna obrambena kula podignuti početkom 15. stoljeća. Ova jedinstvena arhitektonska cjelina nikada nije prestala biti tvrđavom, niti je posve postala dvorcem, pa svojim pročeljima posjetitelje i danas iznenađuje različitim i neočekivanim vizurama. Valpovački je dvorac pravi muzej na otvorenom, jedinstveni veliki eksponat kojim se može hodati, u koji se može ući i šetati prošlošću.

Pročelna palača dvorca prvotno izgrađena u baroknom stilu nakon požara 1801. na 1802. godinu obnovljena je djelomično i u klasicističkom duhu. Pročeljem palače dominira istureni peterokatni toranj na čijem je trećem katu sačuvan stari sat koji je bio u funkciji do sedamdesetih godina 20. stoljeća. U podnožju tornja su masivna ulazna vrata kroz koja se ulazi 20-ak metara dugim hodnikom u dvorište. U unutrašnjosti palače se nalazi niz velikih prostorija koje su barunima i grofovima služile kao luksuzno uređeni saloni za dnevni boravak, primanje gostiju te knjižnicu, biljar salu i sl.

Priručni vinski podrum i kuhinja također su zanimljivi za posjetitelje osobito one koje zanima arhitektura. U kuhinji još uvijek stoji ugrađeni specijalni štednjak sa roštiljem i drugim priborom. Vinski podrum je tako izveden da je u njemu stalna temperatura i dobra je prilika za razvoj ugostiteljske ponude u suradnji s vinarima iz hrvatskih vinogorja ili nekim vinarima iz mjesta Villany u Mađarskoj gdje je vlastelinstvo imalo vinograde i podrume.

Srednjovjekovna cilindrična kula spomenički je najvredniji dio dvorca i jedina je gotovo u cijelosti autentično sačuvana srednjovjekovna građevina u Slavoniji. Svojom veličinom, tajanstvenom unutrašnjošću najatraktivniji je objekt za posjetitelje. Zbog svojih karakteristika i bogatstva obrade arhitektonskih detalja i kasnogotičkih klesarskih znakova ubraja se u najznačajnije spomenike profane srednjovjekovne arhitekture u kontinentalnoj Hrvatskoj. Sa njenog vidikovca pruža se pogled na Valpovo, ali i na susjednu Mađarsku. Trenutno nije moguće popeti se na vrh kule zbog dotrajalih stuba. No, s povijesnog gledišta vrlo značajan je prvi kat gdje se, na stropu, nalazi kameni zmaj simbol vitezova Zmajonošaca čiji je pripadnik bio ban Ivan Morović.

Barokna kapela Sv. Trojstva podignuta na ruševinama kasnogotičke crkve Sv. Ladislava, nalazi se unutar dvorca, najstarija je sačuvana crkva u Valpovu. Restaurirana je prije desetak godina kada su u zidnim sondama otkriveni srednjovjekovni prozori i sedilija. Zidovi sa dvorišne strane pojačani su kontraforima. Na jednom je pronađen zazidani barokni prozor sa dobro očuvanim baroknim oslikom na stjenkama udubljenja. Na pročelju se nalazi sunčani sat, pored još dva na bočnim krilima dvorca. Od nekadašnjeg bogatog i vrijednog inventara sačuvane su samo raritetne povijesne orgulje i propovjedaonica. Orgulje graditelja Jozefa Angstera iz 1876. godine jedne su od dvoje u gradu i koje se, za razliku od onih u župnoj crkvi, gotovo se ne koriste.

Muzej Valpovštine osnovan je 1956. godine i uz prekid za vrijeme Domovinskog rata djeluje i danas. Smješten je u desnom krilu dvorca sa još tri prostorije pročelne palače. Stalni postav prikazuje srednjovjekovnu obrambenu tvrđavu, osmanlijsko osvajanje te potom barunsku obitelj Prandau i grofovsku Normann. Jedna soba je cijela posvećena Normannima koji su stolovali do 1945. godine. Uz geološki zbirku u muzeju se priređuju povremene prigodne izložbe kao npr. 100 godina od izbijanja Prvog svjetskog rata, Valpovština za Drugog svjetskog rata, Vatrogastvo u Valpovu, Valpovačko obrtništvo i sl. Pored razgledanja muzeja moguće je pogledati kapelicu, kulu do prvog kata (zbog dotrajalih stuba), te šetnjom kroz park pogledati zgradu kazališta. Također, uz najavu, moguće je posjetiti kapelu sv. Rok na Zelenom brijegu.

Valpovački park, jedan od najljepših parkova engleskog tipa u Slavoniji i Baranji i svakako jedan od najvrjednijih primjera pejsažno-parkovne arhitekture u Hrvatskoj nalazi se uz dvorac, i prostire na 25 hektara, s kojim čini jedinstvenu i nedjeljivu cjelinu. Dvije njegove osobite vrijednosti su: barokno oblikovanje krajolika 18. stoljeća sa zvjezdastim raskrižjem u park-šumi lovišta Zvjerinjak, čiji se tragovi i danas naziru, te u izvornom obliku očuvan pejsažni perivoj engleskog tipa s prostranim livadama i vidicima. Oba ova oblika su rijetko očuvana u parkovnom nasljeđu Hrvatske. Od 1958. godine, perivoj je rješenjem Konzervatorskog zavoda Hrvatske, stavljen pod zaštitu države i proglašen prirodnom rijetkošću, a 1961. godine Zavod za zaštitu prirode potvrđuje da je valpovački perivoj zaštićeni objekt prirode kao spomenik vrtne arhitekture.

Lovište Zvjerinjak nastavlja se na park-šumu. Ono je zanimljivo po baroknim zvjezdastim raskrižjem koje je starije od maksimirskog u Zagrebu.

Prandauovo kazalište podignuto 1809. godine prvo je u Slavoniji. Zgrada prandauova kazališta postoji i danas i zasigurno je najstarija kazališna zgrada u ovom dijelu Europe. Nažalost zgrada je nakon 1945. godine doživjela razna preuređenja i služila u razne svrhe. Ipak, vanjski izgled još uvijek je dobrano sačuvan i uz kvalitetnu obnovu bila bi jedan od velikih mamaca za turiste.

Valpovačka ergela osnovana je 1810. godine, a zgrade konjušnice, koje i danas postoje, izgradio je 1867. barun Gustav Prandau. U ergeli su uzgajani engleski punokrvnjaci za jahanje i vuču četveroprega. Ergela je bila poznata po uzgoju noniusa skladnog, otpornog radnog konja. Potomci valpovačkih noniusa i danas nastavljaju lozu u mađarskoj državnoj ergeli Mezőhegyes.
Zadnjih godina je u Valpovštini osnovano više konjogojskih udruga koje bi u postojećim konjušnicama mogle biti useljene što bi, opet, poslužilo turizmu.

Hotel Fortuna (K sreći) jedan je od najstarijih sačuvanih hotela (svratišta) u sjeveroistočnoj Hrvatskoj. Podigao ga je 1807. barun Josip Prandau i obuhvaćao je i današnju zgradu pošte. Zgrada nije služila isključivo za hoteljersko-ugostiteljsku svrhu. U izvornom obliku na katu se nalazila velika dvorana koja se protezala cijelom uličnom dužinom. Služila je za skupove raznih oblika, priredbe, balove i sve ostalo. Imala je montažnu pozornicu pa je više desetljeća služila za prikazivanje kazališnih komada. U njoj je održana prva kino-predstava još 1900. godine, dakle samo 5 godina nakon pariške svjetske premijere braće Lumiere. Neosporno je, Fortuna je cijelo jedno stoljeće stjecište svih kulturnih i drugih događanja u Valpovu. Danas je izvan uporabne namijene i u vrlo lošem je stanju.

Župna crkva Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije jednobrodna je građevina površine 302 m^2sa zvonikom visine 42 m uz glavno pročelje, dovršena gradnja 1735. godine. Velikom visinom i arhitektonskim oblikovanjem unutrašnjosti izdvaja se od ostalih crkava u široj okolici, što samo potvrđuje pretpostavku da bi joj arhitekt mogao biti bečki graditelj Johann Lukas von Hildebrandt, čijim je austrijskim crkvama slična.

Među vrijednim barokno-klasicističkim inventarom ističu se: pet oltara, vrijedna propovjedaonica, orgulje, kamene škropionice, izuzetno veliki i vrijedni vitraji, nadgrobni spomenici i drugo. Na glavnom oltaru je velika barokna oltarna pala Marije Bezgrešne, rad Antona Hertzoga iz 1737. godine. U dva bočna bogato oblikovana barokna oltara iz 18.stoljeća umetnute su krajem 19. stoljeća nove velike oltarne pale: Sv. Ivana Krstitelja iz 1877. i Sv. Josipa iz 1889. godine, a obje je slikao mađarski slikar Caroly Jakobey. Druga dva manja bočna oltara klasicističkih su stilskih obilježja sa manjim oltarnim palama: baroknom Majke Božje od Radne iz 1734. i novijom Sv. Antuna Padovanskog iz 1903. godine.

Na pjevalištu stoje izuzetno vrijedne mehaničke orgulje, djelo orguljara Caspara Fischera iz 1805. godine. Jedine su gotovo u cijelosti očuvane orgulje toga majstora u Hrvatskoj. Ubrajaju se među vrednije povijesne orgulje u Hrvatskoj.

Kapela sv. Rok podignuta je na uzvišenju Zeleni brijeg 1796. godine. Podigao ju je barun Josip Ignac Prandau kao zavjetnu kapelicu protiv kuge koja je tada vladala Slavonijom. Njegov sin Gustav Prandau temeljito ju je obnovio i dao podzidati kriptu 1860. godine i od tada služi kao grobnica obitelji Prandau, a kasnije i obitelji Normann.
Prema tlocrtnoj osnovi kapela spada u jednostavniji tip malih crkava, no skladno riješeno glavno pročelje predstavlja najzanimljivije arhitektonsko rješenje. Na vrhu pročelje je najistaknutiji i najzanimljiviji dio – zvonik "na preslicu" što predstavlja izuzetnu rijetkost u Slavoniji i čitavoj sjevernoj Hrvatskoj.

Grobljanska kapelica Uzvišenja svetog križa podignuta je 1880. godine inicijativom i financiranjem baruna Gustava Prandaua. Dio zidova i strop su oslikani ornamentima romanike, a slikarski rukopis je sličan onome u dvorskoj kapeli. U svetištu se ističe oltarna pala Carlo Jacobey iz 1877. godine. Motivi sa simbolikom su slikarsko remek-djelo koje pokazuje duboki smisao majstora za motivaciju sepulkriranog prostora s okolicom. Na pročelju iznad ulaza ugrađen je reljef Uskrsnuće, dar valpovačkog ljekarnika Ferde Desatyja, koja je svojevrsna 15. postaja križnog puta.

Kalvarija na valpovačkom groblju jedna je od valpovačkih nezamijećenih znamenitosti, malo poznata široj javnosti. Smještena je uz glavnu stazu koja vodi od ulaza do grobljanske kapele. Podigla ju je Ema Rudl (grob joj je uz 13. postaju) oko 1914. godine. Osobitost križnog puta je cik-cak raspored postaja tj. s jedne strane staze su raspoređene neparne, a s druge parne postaje. Po svom likovnom izrazu jedinstven je spomenik u Slavoniji.

Kapelica Gospe Lurdske nalazi se nasuprot valpovačkom groblju. Podignuta je oko 1900. godine. Uz kapelicu se vezuje više zanimljivih priča o njenom nastanku u cjelini i nekim dijelovima kao npr. o željeznim slovima natpisa "Ja sam Bezgrješno začeće" na zabadu.

Pučka škola kod crkve podignuta je 1800. godine i prva je namjenski građena za potrebe školovanja. Ujedno to je, nakon dvorca i župne crkve, najstarija zgrada u Valpovu. Izvorno je imala dvije učionice i stan za učitelja te pomoćne prostorije. Nakon 1945. u njoj je djelovala Vijećnica i Mjesna zajednica.

Crkva Snježne Gospe u Harkanovcima podignuta je 1799. godine, a proširena i obnovljena 1938. godine. Cijela unutrašnjost crkve oslikana je freskama i ugrađenima vitrajima na prozorima. Freske je oslikao akademski slikar Karlo Matzek.

Manifestacije i narodna baština
Sva naselja s područja Grada Valpova obiluju različitim manifestacijama koje se temelje na elementima narodne baštine i folklora.
Najpoznatije manifestacije su: Ljeto Valpovačko, Turističko ljeto, Ladimirevački divani, Selo moje belo, Tjelovski turnir Šag, Smotra folklora Marjančaci- Zelčin, Dan SOS dječjeg sela Ladimirevci, i dr. Na području Grada Valpova provodi se bogat i sadržajan program kulturnih, športskih i drugih događanja (više informacija o manifestacijama na web stranici Grada Valpova: http://www.valpovo.hr/dokumenti/2015/manifestacije_2015.pdf)

Pored svega nabrojanog treba imati na umu i inicirati, potaknuti, bavljenjem autohtonim zanimanjima što bi bila jedna od zadaća Ljeta valpovačkog. Jer, npr. zlatovez, koji je uzeo maha, nipošto nije karakteristika Valpovštine već tzv. Valpovački bijeli vez ili "šlingeraj". Također, potrebno je potaći uzgoj šljive Valpovke i pravljenje prerađevina od nje.

Od **nematerijalne baštine** malo je poznata legendu o Valpovačkoj bijeloj Gospi i još neke potpuno nepoznate koje se čuvaju u Muzeju Grada Valpova.

2.5. Stanje komunalne i društvene infrastrukture

Na radionicama i radnim sastancima za izradu Strategije najviše je bilo komentara vezanih za stanje komunalne infrastrukture. Istaknuti su brojni nedostaci za potrebe udobnijeg življenja lokalnog stanovništva kao što su: nedostatak nogostupa, biciklističkih staza, cesta, igrališta, kanalizacijskog sustava, i dr.

Posebno su aktivni bili predstavnici mjesnih odbora i udruga koji su davali prijedloge za gradnju, uređenje i poboljšanje javne infrastrukture koju koriste građani. Naglasak je bio na izgradnji novog društvenog doma u Ladimirevcima, rekonstrukciju prostora i obnovu svih domova u seoskim naseljima, zatim na izgradnji dječjih igrališta, obnovu postojećih športskih objekata i izgradnju novih sadržaja.

U svim naseljima je istaknut nedostatak biciklističkih staza i većina se složila da je to prioritetni projekt od značaja za podizanje sigurnosti i kvalitete življenja lokalnog stanovništva, ali i osnova za povećanje gospodarske aktivnosti, posebno mikro poduzetnika.

2.5.1. Stanje postojeće komunalne infrastrukture

Vodoopskrbni sustav. Vodoopskrbnim sustavom Grada Valpova upravlja „Dvorac“ d.o.o. Valpovo.[5] Vodoopskrbni sustav uključuje naselja na području Grada Valpova: Valpovo, Ladimirevci, Nard, Šag, Marjančaci, Ivanovci, Zelčin i Harkanovci. Vodoopskrbni sustav Valpovo snabdijeva se pitkom vodom iz dva smjera:

- veći dio vodoopskrbnog sustava prigradskih naselja Ladimirevci, Marjančaci, Ivanovci, Zelčin, Harkanovci snabdijeva se pitkom vodom s vodocrpilišta Jarčevac.
- prigradsko naselje Šag i Nard snabdijeva se pitkom vodom iz vodozahvata Valpovo.

U sva naselja, gradsko i prigradska, uvedena je električna, plinska, vodovodna i telefonska mreža, dok je odvodni sustav izgrađen samo u gradskom naselju Valpovo.
Pored svega nabrojanog treba imati na umu i inicirati, potaknuti, bavljenjem autohtonim zanimanjima što bi bila jedna od zadaća Ljeta valpovačkog. Jer, npr. zlatovez, koji je uzeo maha, nipošto nije karakteristika Valpovštine već tzv. Valpovački bijeli vez ili "šlingeraj". Potaći uzgoj šljive Valpovke i prerađevine od nje.

[5] http://www.dvorac.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=26

Sve otpadne vode Valpova prikupljene sustavom kolektora i crpnih stanica usmjeravaju se na mehanički uređaj za pročišćavanje u krugu kombinata „Belišće“. Nakon mehaničkog pročišćavanja, otpadne vode se biološki pročišćavaju na uređaju za industrijske otpadne vode, a recipijent pročišćenih voda je rijeka Drava.[6]

Komunalni i tehnološki otpad. Organizirano prikupljanje otpada iz Grada Valpova i svih prigradskih naselja obavlja tvrtka za komunalne djelatnosti „Urbanizam“ d.o.o. iz Valpova. Prikupljanje komunalnog otpada u Valpovu se obavlja jednom tjedno, a prikupljanje glomaznog otpada jednom mjesečno na način koji je reguliran Odlukom o komunalnom redu. Odlaganje organizirano prikupljenog otpada obavlja se na odlagalištu komunalnog i tehnološkog otpada u vlasništvu „Kombel“ Belišće s kojim je sklopljen Ugovor o odlaganju kućnog otpada.[7]

Pošta i telekomunikacije. Na području Grada Valpova i prigradskih naselja postoji 2 poštanska ureda. Poštanski uredi su locirani u gradu Valpovu i naselju Zelčin, što zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva. Cjelokupno područje Grada pokriveno je Internetom.

2.5.2. Stanje društvene infrastrukture

Društvenu infrastrukturu Grada Valpova čine ljudi, njihovi međusobni odnosi i materijalni resursi za unaprjeđenje ljudskog, intelektualnog i društvenog kapitala.

Na području Grada Valpova djeluju dva vrtića, gradski i privatni, zatim dvije osnovne škole u Valpovu i Ladimirevcima s tri područne škole u Ivanovcima, Nardu i Šagu, te osnovna glazbena škola. Također, na području Grada djeluje jedna srednja škola s jedanaest različitih programa te jedna ustanova za obrazovanje odraslih.

U svim gradskim naseljima djeluju brojne udruge, kulturno-umjetnička društva, športaši, rekreativci, glazbenici i drugi koji stvaraju bogat kulturni sadržaj za podizanje standarda življenja lokalnog stanovništva.

Početak razvoja svijesti za aktivan doprinos svakog pojedinca životu lokalne zajednice započinje od najmanje dobi, od vrtića i obrazovnih ustanova, preko svih drugih sadržaja koji oplemenjuju život građana kao što su knjižnica i čitaonica, kulturni centar, glazbena škola, zborovi i brojne udruge kojima obiluje Grad Valpovo.

Za društveni život zajednice od posebne su važnosti društveni domovi. U Ivanovcima, Marjačancima, Zelčinu, Nardu, Harkanovcima i Šagu postoje društveni domovi. To su uglavnom građevine stare od 30 pa do preko 50 godina. Svi potrebuju cjelovitu obnovu i

[6] http://www.obz.hr/hr/pdf/2014/10_sjednica/10_informacija_o_organiziranosti_i_stanju_komunalnog_gospodarstva_na_podrucju_obz.pdf

[7] http://www.valpovo.hr/dokumenti/UPU%20Valpovo/Tekstualni%20dio%20plana/UPU%20Valpovo%20-%20obrazlozenje%20II.pdf

rekonstrukciju prostora u skladu sa zahtjevima lokalnog stanovništva za polivalentno korištenje prostora i opreme.

U Gradu Valpovu izgrađen je novi objekt – Centar kulture Valpovo, dok je u Ladimirevcima stari dom srušen i čeka se početak izgradnje novog društvenog doma za kojeg je ishođena potrebna građevinska dokumentacija.

Odgojno obrazovne ustanove

Predškolski odgoj. U području predškolsko odgoja na području grada Valpova i prigradskih naselja djeluje 3 odgojne ustanove: Dječji vrtić „Maza“ Valpovo, Dječji vrtić i jaslice „Moj Bambi“ i SOS Dječje Selo Ladimirevci.

Dječji vrtić „Maza“ Valpovo prihvaća do 130 djece u 6 odgojnih skupina, dvije jasličke i četiri vrtićke skupine. Vrtić ima korisnu površinu od 742 m^2 i obnovljen je 1998. godine. Dječji vrtić i jaslice „Moj Bambi“, Valpovo broj oko djece 37 djece u 2 odgojnih skupina. U Ladimirevcima se nalazi SOS Dječje Selo Ladimirevci,ustanova koja se brine za djecu bez roditelja i odgovarajuće roditeljske skrbi.

Osnovno obrazovanje. Na području Grada Valpovo djeluju 2 osnovne škole „Osnovna škola Matije Petra Katančića“ u Valpovu i „Osnovna škola Ladimirevci“ u Ladimirevcima u kojima se odvija nastava za učenike od 1. do 8. razreda, s 1.120 upisanih đaka u 2015. godini. Područna škola Harkanovci ima 2 kombinirana odjela razredne nastave, koji ukupno broje 28 učenika. Područna škola Ivanovci ima 4 odjela razredne nastave sa ukupno 51 učenikom.

Srednja škola Valpovo. Na području grada Valpova je Srednja škola Valpovo koja školuje učenike u 7 obrazovnih sektora za 11 zanimanja: opća gimnazija, ekonomist, komercijalist, prodavač, elektrotehničar, CNC operater, monter, poljopr.tehničar, fitofarmaceut, strojobravar, stolar i tokar. U školskoj godini 2014./2015. bilo upisano ukupno 711 djece, od toga 183 djece je u prvom razredu.

Tablica 5. Učenici srednje škole Valpovo u školskoj godini 2014./2015. po upisanima smjerovima

Zanimanje	Spol		Ukupno
	M	Ž	
Opća gimnazija	72	158	230
Ekonomist,	30	70	100
Komercijalist	33	65	98
Prodavač	11	25	36
Elektrotehničar	90	0	90
CNC operater/Monter	22	6	28
Poljopr.tehničar/Fitofarmaceut	28	40	68
Strojobravar	34	-	34
Strojobravar/Tokar	12	-	12

Tokar	15	-	15
Ukupno	**347**	**364**	**711**

Izvor: Srednja škola Valpovo, Kurikulum Srednje škole Valpovo 2015/2016.

Ustanove za obrazovanje odraslih. Trenutno na području Grada od ustanova za obrazovanje odraslih djeluje samo ispostava učilišta Andragog koja nudi sljedeće obrazovne programe:

- osnovno školsko obrazovanje,
- srednjoškolsko obrazovanje: poljoprivreda, prehrana i veterina, strojarstvo, brodogradnja i metalurgija, zdravstvo i socijalna skrb, osobne usluge zaštite i druge usluge, elektrotehnika i računalstvo, graditeljstvo i geodezija, turizam i ugostiteljstvo, ekonomija, trgovina, poslovna administracija, promet i logistika,
- osposobljavanja: zdravstvo i socijalna skrb, graditeljstvo i geodezija, turizam i ugostiteljstvo, promet i logistika, šumarstvo, prerada i obrada drva,
- programi prekvalifikacije: ekonomist, hotelijersko-turistički tehničar, poljoprivredni tehničar - opći i tehničar cestovnog prometa, strani jezici.

Socijalna djelatnost. Centar za socijalnu skrb, Crveni križ i specijalizirane udruge u partnerstvu s Gradom provode programe zaštite najranjivijih skupina društva.

Zdravstvena djelatnost. Na području Grada Valpova zdravstvenu djelatnost obavlja Dom zdravlja Valpovo u nekoliko objekata paviljonskog tipa. Djelatnost Doma zdravlja Valpovo obuhvaća: opću i obiteljsku medicinu, zdravstvenu zaštitu žena, zdravstvenu zaštitu predškolske djece i polivalentnu stomatološku zaštitu. Na svom području Dom zdravlja također osigurava higijensko - epidemiološku djelatnost, hitnu medicinsku pomoć, laboratorijsku, radiološku i drugu dijagnostiku.

Ljekarnička djelatnost osigurava opskrbu lijekovima stanovništva, zdravstvenih i drugih ustanova, organizacija i zdravstvenih djelatnika koji obavljaju privatnu praksu. Ljekarnička djelatnost se obavlja u zdravstvenim ustanovama u sklopu Doma zdravlja Valpovo (Osječka 3), te u ustanovama u vlasništvu fizičkih i pravnih osoba, ili u privatnim ljekarnama. Dom zdravlja Valpovo obavlja djelatnost hitne medicinske pomoći koja obuhvaća mjere hitne medicinske pomoći i osigurava prijevoz oboljelih, stradalih i ozlijeđenih u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu i pruža medicinsku pomoć za vrijeme prijevoza. Osim navedenih zdravstvenih ustanova u Gradu djeluje nekoliko privatnih liječničkih ordinacija za zdravstvenu i stomatološku zaštitu.

Udruge

Prema podacima iz Registra udruga Republike Hrvatske na dan 28.08.2015. godine na području Grada Valpova djeluje 139 udruga. Najveći broj udruga, njih 91 ima sjedište u Valpovu, slijede Ladimirevci s 18 udruga, Ivanovci i Nard po 7, Šag i Zelčin 5, Harkanovci 4 i Marjančaci 2 udruge.

Udruge na području Grada Valpova su važan oblik samoorganiziranja građana. Velik broj udruga provodi različite aktivnosti koje doprinose kvaliteti života i aktivizmu građana, posebno u području brige za djecu i mlade, za ranjive skupine lokalne zajednice i osobe s posebnim potrebama, za razvoj športa, informiranosti, znanja i slično.

Najzastupljenije po broju su športske udruge, njih 58, slijedi 18 tehničkih udruga, 12 tehničkih i 12 gospodarskih.

Tablica 6. Udruge na području Grada Valpova, na dan 28.08.2015

Naziv mjesta	Ekološka	Gospodarska	Hobistička	Humanitarna	Kultura i umjetnost	Kultura	Nacionalna	Okupljanje i zaštita djece, mladeži i obitelji	Ostale djelatnosti	Socijalna	Športska	Tehnička	Udruge domovinskog rata	Zdravstvena	Lovna i ribolovna	Okupljanje žena	Branitelji i stradalnici	Ukupno
Marjančaci									1			1						2
Nard					1			1			3	1			1			7
Zelčin		1				1					2	1						5
Šag											4	1						5
Harkanovci						2					1	1						4
Ivanovci		1			1			1			2	1				1		7
Ladimirevci		3	1			2		1	1	1	6	3						18
Valpovo	1	7	4	1	2	7	2	2	7	2	40	9	5	1			1	91
Ukupno	1	12	5	1	4	12	2	5	9	3	58	18	5	1	1	1	1	**139**

MJESTO		PODRUČJE DJELOVANJA UDRUGE
HARKANOVCI		
1	Dobrovoljno Vatrogasno društvo Harkanovci	tehnička
2	Nogometni klub "Mladost" Harkanovci	športska
3	Hrvatsko kulturno umjetničko društvo "Harkanovci"	kulturna
4	Udruga "Bela sela" Harkanovci	kulturna
IVANOVCI		
1	Lovačko društvo "Jelen" Zelčin	gospodarska
2	Kulturno-umjetničko društvo "Šokadija" Ivanovci; Zelčin i Marjančanci	kultura i umjetnost
3	Klub mladih Ivanovci	okupljanje i zaštita djece, mladeži i

		obitelji
4	Udruga žena Tiha snaga	okupljanje žena
5	Športsko ribolovno društvo "Linjak" Ivanovci, Marjančanci i Zelčin	športska
6	Nogometni klub "Dubrava" Ivanovci	športska
7	Dobrovoljno vatrogasno društvo "Ivanovci"	tehnička
LADIMIREVCI		
1	Lovačko društvo "Srnjak" Ladimirevci	gospodarska
2	Udruga "Agroturistička zajednica Valpovštine" Ladimirevci	gospodarska
3	Mladi poduzetnik Ladimirevci	gospodarska
4	Odred izviđača "Lipa" Ladimirevci	hobistička
5	Udruga športskih ribolovaca "Amur" Ladimirevci	kulturna
6	Ladimirevački divani	kulturna
7	Udruga mladih "L.A." Ladimirevci	okupljanje i zaštita djece, mladeži i obitelji
8	Himra -Hrvatska info mreža ruralnih animatora	ostale djelatnosti
9	Udruga starijih osoba i umirovljenika Ladimirevaca	socijalna
10	Nogometni klub "Slavonac" Ladimirevci	športska
11	Udruga športskih ribolovaca "Amur" Ladimirevci	športska
12	Judo klub SOS – Dječje selo Ladimirevci	športska
13	Ženski nogometni klub "Slavonka" Ladimirevci	športska
14	Tenis klub "S.I.G.A.L."	športska
15	Šahovski klub L. A. Top Ladimirevci	športska
16	Lovačko društvo "Srnjak" Ladimirevci	tehnička
17	Moto Club "Faust" Ladimirevci	tehnička
18	Spektar 2	tehnička
MARJANČANCI		
1	Dobrovoljno vatrogasno društvo Marjančaci	tehnička
2	Udruga prizma Marjančaci	ostale djelatnosti
NARD		
1	Kulturno-umjetničko društvo "KOLO" Nard	kultura i umjetnost
2	Lovačko društvo "Prepelica" Šag-Nard	lovna i ribolovna
3	Udruga mladih Nard	okupljanje i zaštita djece, mladeži i obitelji
4	Udruga športskih ribolovaca "Šaran" Nard	športska
5	Nogometni klub "DRAVA" Nard	športska
6	Stolnoteniski klub Drava Nard	športska
7	Dobrovoljno vatrogasno društvo Nard	tehnička
ŠAG		
1	Nogometni klub "Tomislav" Šag	športska
2	Udruga športskih ribolovaca Karas Šag	športska
3	Stolnoteniski športski klub Šag 2006	športska
4	Savate klub "Valpovo"	športska
5	Dobrovoljno vatrogasno Društvo Šag	tehnička
VALPOVO		

1	Udruga udovica hrvatskih branitelja iz domovinskog rata Republike Hrvatske Grada Valpova, Belišća, Donjeg Miholjca te općina Bizovac i Petrijevci	branitelji i stradalnici
2	Udruga "Dodo" Valpovo	ekološka
3	Lovačko društvo "Šljuka" Valpovo	gospodarska
4	Udruga pčelara "Valpovština" Valpovo	gospodarska
5	Udruga malih dioničara PPK "Valpovo" d.d. Valpovo	gospodarska
6	Voćarska udruga "Jabuka"	gospodarska
7	Udruga klaster slavonska lavanda	gospodarska
8	Lokalna akcijska grupa "Karašica"	gospodarska
9	Kinološka udruga Valpovo	gospodarska
10	Društvo prijatelja starina Valpovo	hobistička
11	Udruga uzgajatelja malih životinja "Valpovka" Valpovo	hobistička
12	Kinološko društvo "Valpovo" Valpovo	hobistička
13	Odred izviđača "Iovallios" Valpovo	hobistička
14	Hrvatski crveni križ - Gradsko društvo crvenog križa Valpovo	humanitarna
15	Zajednica tehničke kulture Valpovo-Belišće	kultura i umjetnost
16	Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Valpovo 1905" Valpovo	kultura i umjetnost
17	Mažoretkinje Grada Valpova	kulturna
18	Hrvatsko pjevačko društvo "Matija Petar Katančić" Valpovo	kulturna
19	Društvo likovnih umjetnika Valpovo	kulturna
20	Hrvatska čitaonica Valpovo	kulturna
21	Glazbena udruga mladih	kulturna
22	Udruga za ples i rekreaciju "Ritam"	kulturna
23	Udruga za ples i rekreaciju djece, mladih i odraslih Zum-Zum	kulturna
24	Udruga Roma Osječko-baranjske županije	nacionalna
25	Zajednica Albanaca Slavonije i Baranje	nacionalna
26	Društvo naša djeca Valpovo	okupljanje i zaštita djece, mladeži i obitelji
27	Klub mladih Valpovo	okupljanje i zaštita djece, mladeži i obitelji
28	Ogranak matice hrvatske Valpovo	ostale djelatnosti
29	Udruga "Banovina"	ostale djelatnosti
30	Udruga osoba s invaliditetom "Mi" Valpovo	ostale djelatnosti
31	Lions klub Valpovo-Belišće	ostale djelatnosti
32	Udruga mladih za poticanje kreativnog izražavanja "Revolucija"	ostale djelatnosti
33	Udruga za kreativni razvoj i tehničku podršku "Startup"	ostale djelatnosti
34	Udruga slavonski kotlić	ostale djelatnosti
35	Udruga matice umirovljenika grada Valpovo	socijalna
36	Udruga volontera "Za sretniji grad Valpovo"	socijalna
37	Zajednica športskih ribolovnih udruga Valpovo	športska

38	Športsko ribolovna udruga "Valpovka" Valpovo	športska
39	Konjogojska udruga Valpovštine	športska
40	Nogometno središte Valpovo	športska
41	Nogometni klub "Valpovka" Valpovo	športska
42	Zajednica športskih udruga grada Valpovo	športska
43	Stolnoteniski klub dvorac Valpovo	športska
44	Karate klub "Valpovka" Valpovo	športska
45	Gimnastičko društvo "Hrvatski sokol" Valpovo	športska
46	Karate klub "Valpovo" Valpovo	športska
47	Rukometni klub Valpovka	športska
48	Odbojkaški klub "Valpovka"	športska
49	Šahovski savez Osječko-baranjske županije	športska
50	Šahovski klub "Hrvatska čitaonica" Valpovo	športska
51	Kick boxing klub "Valpovo"	športska
52	Športsko navijačka udruga "Valpovo"	športska
53	Košarkaški klub "Jovalija" Valpovo	športska
54	Bodybuilding klub "BODY GYM" Valpovo	športska
55	Športsko - plesna udruga "Walzer" Valpovo	športska
56	Motoklub "Akira" Valpovo	športska
57	Košarkaški klub "Valpovo" Valpovo	športska
58	Fitness club "Gym"	športska
59	Teniski klub "Valpovo"	športska
60	Malonogometni klub "Cage ball" Valpovo	športska
61	Biciklistički klub Valpovština	športska
62	Društvo za šport i rekreaciju "Lifestyle"	športska
63	Atletski klub "Valpovka" Valpovo	športska
64	Streljački klub "Valpovo"	športska
65	Udruga nogometnih sudaca i instruktora hrvatske	športska
66	Malonogometni klub "Mala mljekara" Valpovo	športska
67	Konjički klub "Dorat"	športska
68	Škola nogometa "Valpovka" Valpovo	športska
69	Gradski savez školskih športskih društava sjedište Valpovo	športska
70	Aikido društvo "Slavonija"	športska
71	Moto klub "Sveti grešnici" Valpovo	športska
72	Klub slobodne borbe "D" Valpovo	športska
73	Centar edukacije i športa	športska
74	Veterani nogometnog kluba "Valpovka" Valpovo	športska
75	Športsko-plesni klub Aerius	športska
76	Športski centar Ružić	športska
77	Vatrogasna zajednica Grada Valpovo i općine Petrijevci	tehnička
78	Dobrovoljno vatrogasno društvo Valpovo	tehnička
79	Informatički klub "Hal" Valpovo	tehnička
80	Autoklub "Valpovo"	tehnička

81	Astronomsko društvo "Anonymus"	tehnička
82	Fotoklub Valpovo	tehnička
83	Udruga korisnika bežičnih mrežnih sustava Valpovo wireless	tehnička
84	Auto-moto karting klub Valpovo	tehnička
85	Inforur Valpovo	tehnička
86	Udruga hrvatskih vojnih invalida domovinskog rata Valpovo	udruge domovinskog rata
87	"Hrvatski domobran" udruga ratnih veterana Valpovo	udruge domovinskog rata
88	Klub za pomoć psihotraumatiziranim braniteljima u domovinskom ratu "03. Travanj 92." Valpovo	udruge domovinskog rata
89	Udruga hrvatskih branitelja domovinskog rata PPK "Valpovo" d.d. Valpovo	udruge domovinskog rata
90	Udruga ratnih veterana Valpovštine hrvatski domobran	udruge domovinskog rata
91	Udruga liječenih alkoholičara Valpovštine	zdravstvena
Zelčin		Područje djelovanja udruge
1	Konjogojska udruga Sokol Zelčin	gospodarska
2	Hrvatska kulturna-umjetnička udruga "Šokačko srce" Zelčin	kulturna
3	Nogometni klub "Zelčin"	športska
4	Streličarska družina Zelčin	športska
5	Dobrovoljno vatrogasno društvo Zelčin	tehnička

Tablica 7. Športski objekti na području grada Valpova i prigradskih naselja[8]

Mjesto	Korisnik objekta	Vrsta objekta	Sadržaj objekta
Valpovo	NK Valpovka	Športsko rekreacijski centar	3 nogometna igrališta (1 glavno i dva pomoćna, rukometno igralište (asfalt), svlačionice
	OŠ „M.P.Katančić“	Športska dvorana i popratni sadržaji	Športska dvorana, Vanjski prostor: rukometno igralište (asfalt), nogometno igralište-mali nogomet-trava, Košarkaško igralište (asfalt)
	Srednja škola Valpovo	Gradsko-školsko športska dvorana	U sklopu dvorane je rukometno igralište, odbojkaško, košarkaško, fitnes sala, kick boxing sala, streljana. Dvorana se može podijeliti sa dvije pregrade u tri manje dvorane. Športska dvorana pri Srednjoj školi koja se koristi isključivo za gimnastiku Teniski teren – crvena

[8]http://www.valpovo.hr/dokumenti/sportski%20objekti.pdf

			šljaka, 2 košarkaška terena – asfalt, rukometno igralište – asfalt
	Teniski centar	5 teniskih terena – crvena šljaka	1 polu teren sa zidom, Objekt – svlačionice i poslovni prostor
Ladimirevci	NK „Slavonac“	Nogometno igralište	Objekti - svlačionice
	OŠ „Ladimirevci“	športska dvorana	
		Rukometno igralište – asfalt	
Harkanovci	NK „Mladost“	Nogometno igralište	Objekt – svlačionice
Zelčin	NK „Zelčin“	Nogometno igralište	Objekt - svlačionice
Ivanovci	NK „Dubrava“	Nogometno igralište	Objekt - svlačionice
Marjančaci	Nogometno igralište	(nije u uporabi)	
Nard	NK „Drava“	Nogometno igralište	Objekt - svlačionice
Šag	NK „Tomislav	Nogometno igralište	

Športski objekti na području Grada Valpova i prigradskih naselja zastupljeni su u obliku zatvorenih objekata, namijenjenih različitim korisnicima. Zatvorene objekte čine športske dvorene pri osnovnim školama kojima je osnovna namjena održavanje nastave tjelesno zdravstvene kulture te održavanje natjecanja i rekreacijskih aktivnosti za učenike osnovnih škola i športaše/rekreativce. Među otvorenim športskim terenima i igralištima najbrojnija su nogometna igrališta.

2.6. Suradnja i multikulturalnost

Grad Valpovo je prijateljski grad, otvoren za sve međukulturne i međuvjerske dijaloge. U Gradu žive pripadnici nacionalnih manjina i različite vjerske i etničke skupine.

Grad Valpovo je grad prijatelj s hrvatskim Gradom Tisnom i Gradom Komlom iz Mađarske s kojim ima potpisan sporazum o suradnji.[9]

Suradnja Grada Komloa iz Republike Mađarske i Grada Valpova datira još od 1996. godine, kada je prve kontakte uspostavio sadašnji zapovjednik Vatrogasne zajednice Grada Valpova gospodin Stjepan Koški, a već slijedeće 1997. godine došlo je i do prve službene posjete delegacije profesionalne vatrogasne postrojbe iz Grada Komla Dobrovoljnom vatrogasnom društvu Valpovo, prilikom obilježavanja 110-te obljetnice rada i postojanja.

Ovi oblici suradnje kasnije su se proširili na suradnju dviju jedinica lokalne samouprave na području športa, kulture i obrazovanja. Potpisan je Sporazum o suradnji između dva grada na zajedničkim svečanim sjednicama Gradskih vijeća Grada Valpova i Grada Komloa, prvo u Gradu Komlou 01. svibnja 2004. godine, a zatim i u Gradu Valpovu 26. lipnja 2004. godine.

[8]http://www.valpovo.hr/index.php/o-gradu/gradprij

Prema Sporazumu o suradnji oba Grada ulagat će napore za unapređenje gospodarske suradnje razmjenom informacija, uspostavljanjem međusobnih veza gospodarskih subjekata, podupiranjem njihovih nastojanja za članstvom u različitim asocijacijama, te svim drugim sredstvima, a u cilju jačanja industrijske, trgovinske i turističke suradnje, te svih oblika poduzetništva, a na osnovi partnerstva i obostrane koristi.

Grad Valpovo je suosnivač i članica LAG-a Karašica od 2009. godine.

Lokalna akcijska grupa "Karašica" osnovana je 28. prosinca 2009. godine kao rezultat projekta „Inicijativa za ruralni razvoj" Hrvatskog instituta za lokalnu samoupravu (HILS) iz Osijeka. Projekt je financiran sredstvima Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva.

LAG Karašica obuhvaća područje 17 jedinica lokalne samouprave u Osječko-baranjskoj županiji i to: gradove - Belišće, Donji Miholjac, Našice i Valpovo te općine; Bizovac, Donja Motičina, Đurđenovac, Feričanci, Gorjani, Koška, Magadenovac, Marijanci, Petrijevci, Podgorač, Podravska Moslavina, Punitovci i Viljevo.

3. GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA GRADA VALPOVA

3.1. Osnovni pokazatelji gospodarske aktivnosti

Važnost pojedinih sektora u gospodarskom razvoju moguće je ocijeniti pomoću različitih pokazatelja. Broj zaposlenih u trgovačkim društvima, zadrugama, obrtima, OPG-ima, i drugima po gospodarskim djelatnostima, pokazuje koji sektor ima najveći utjecaj na zapošljavanje. Nadalje, vrijednost neto dobiti/gubitka pokazuje koji sektor ima najveći potencijal za daljnji razvoj kroz investiranje i povećanje broja novih radnih mjesta. S druge strane, potencijal pojedinih sektora treba promatrati kroz postojanje proizvodnih resursa kao što su ljudski, materijalni (fizički i financijski) i prirodni s namjerom njihova optimalnog korištenja.

Svi nabrojani pokazatelji su jednako važni u ocjenjivanju gospodarskog i društvenog potencijala pojedinih sektora. Međutim, uobičajena je praksa laičkog ocjenjivanja gospodarstva pomoću resursa koji imaju najveći učinak na aktivnost ljudi bez obzira na njezinu ekonomsku isplativost. Prema tome, na području Grada Valpova, zbog bogatstva ukupnih poljoprivrednih i posebno obradivih površina kao glavna gospodarska aktivnost ističe se poljoprivreda. Iako je broj registriranih poljoprivrednih gospodarstava kao i registriranih djelatnika u poljoprivredi u kontinuiranom opadanju, broj samoopskrbnih gospodarstava je nesumnjivo i dalje visok zbog izuzetno ruralnih obilježja ovog područja i mogućnosti dodatne zarade u poljoprivredi.
Poljoprivreda je važan gospodarski sektor jer se na nju oslanja prehrambeno-prerađivačka industrija koja u Valpovštini ima dugu tradiciju. Iako su se ugasili brojni poljoprivredno-prerađivački pogoni, slijednik nekadašnjeg poljoprivredno-prehrambenog kombinata, danas PPK Valpovo d.o.o. je tvrtka koja je u 2014. zapošljavala najviše radnika, njih 183, i ostvarila najveći prihod u iznosu od 128.834.000 kn, najveći izvoz u iznosu 6.240.000 kn, te ostvarila značajnu dobit razdoblja u iznosu 885.000 kn.

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju povećale su se mogućnosti financiranja investicija u poljoprivredi posebno kroz paket mjera iz Programa ruralnog razvoja 2014.-2020.
U procesu usklađivanja sektora poljoprivrede sa standardima i procedurama EU, Republika Hrvatska je u srpnju 2011. utemeljila Upisnik poljoprivrednih gospodarstava. Evidentiranje svih poslovnih subjekata koji rade u poljoprivredi je obveza za poljoprivredna gospodarstva (PG) koja podnose zahtjev za državnu potporu, za poljoprivredna gospodarstva koja prema posebnim propisima moraju biti upisana u upisnike, registre ili evidencije što ih vodi Ministarstvo ili ustanove u poljoprivredi te za OPG koja na tržištu prodaju vlastite poljoprivredne proizvode proizvedene na OPG-u. Evidencije poljoprivrednih gospodarstava iz Upisnika osim osnovne namjene služe za praćenje osnovnih obilježja PG-a u svrhu razvoja politika.

Područje Grada Valpova pripada hrvatskom ruralnom području što upućuje na važnost poljoprivrede i okoliša za život lokalnog stanovništva. Područje Republike Hrvatske se dijeli na ruralno i urbano područje na temelju ruralno-urbanih kriterija koji se primjenjuju na

županijskoj teritorijalnoj razini ili NUTS 3[10] prema metodologiji Eurostata, tablica 8.
Prema navedenim kriterijima urbanim područjem smatra se samo područje Grada Zagreba, dok ruralno područje obuhvaća 20 županija, a od toga ruralno područje dijelimo na značajno ruralna područja (14 županija) i pretežno ruralna područja (6 županija).

Tablica 8. Diferencijacija tipova područja prema urbano ruralnoj tipologiji (NUTS-3)

	UDIO U STANOVNIŠTVU (%)			UDIO U POVRŠINI (%)		
	Pretežito urbane regije	Prijelazne regije	Pretežito ruralne regije	Pretežito urbane regije	Prijelazne regije	Pretežito ruralne regije
EU -27	42.4	35.3	22.3	9.9	38.7	51.4
HRVATSKA	18.0	25.3	56.7	1.1	30.8	62.9

Izvor: Regionalni razvoj, razvoj sustava naselja, urbani i ruralni razvoj i transformacija prostora. Institut za turizam, Zagreb, 2014., str.93.

S aspekta prostornog planiranja korisnim se pristupom smatra Model diferencijacije urbanih, ruralnih i prijelaznih naselja u Republici Hrvatskoj Državnog zavoda za statistiku, pristup je korišten u Popisu stanovništva 2011. godine. Prema tom modelu, urbanim (gradskim) naseljima smatraju se:

- Sva naselja sjedišta upravnih gradova (bez obzira na broj stanovnika).
- Sva naselja veća od 10.000 stanovnika.
- Naselja od 5.000-9.999 stanovnika, s 25 % i više zaposlenih u naselju stanovanja, i to u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima (u odnosu na ukupan broj zaposlenih stanovnika naselja).
- Naselja od 2.000-4.999 stanovnika, s 25 % i više zaposlenih u naselju stanovanja, i to u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima (u odnosu na ukupan broj zaposlenih mještana) te s udjelom nepoljoprivrednih kućanstava od 50 % i više.

Sva ostala naselja, koja ne zadovoljavaju navedene kriterije, smatraju se ruralnim i prijelaznim naseljima. U tu skupinu uključena su sela i ostala, jače ili slabije urbanizirana naselja u ruralnom prostoru, te suburbana naselja.

Primjena ovog modela diferenciranja tipova naselja rezultirala je s izdvajanjem 143 gradska naselja. U njima je prema podacima Popisa 2011. živjelo 2.324.144 stanovnika što je činilo 54,2% ukupnog stanovništva Hrvatske. U 6.613 ruralnih i prijelaznih naselja živi 1.960.745 odnosno 45.8% stanovništva Hrvatske.

[10]Statistička nomenklatura prostornih jedinica (NUTS) definirana je od strane Europskog statističkog ureda (Eurostata), u primjeni je od 1988.g. Postoje tri razine klasifikacije definirane prema veličini i broju stanovnika na određenom području (NUTS 1, NUTS 2, NUTS 3) koje se koriste za definiranje prihvatljivosti neke regije za financiranje iz instrumenata kohezijske politike. Kohezijski fond koristi NUTS1, ERDF koristi NUTS 2, ESF koristi NUTS 2 i 3, a Europska teritorijalna suradnja koristi NUTS 3.
(Izvor: SAFU Riječnik, Središnja agencija za http://www.safu.hr/hr/rjecnik/pregled/473/nuts?lang=en

Prema ovoj metodologiji više od polovice hrvatskog stanovništva živi u gradovima u čak 143 gradska naselja. Ipak, treba imati u vidu izraženu ruralnost velikog broja malih gradova kakvima pripada i Grad Valpovo. Ona se ogleda u dominaciji primarnog sektora proizvodnje, poljoprivrede, šumarstva, ribarstva i iskorištavanja rudnih bogatstava.
Za život u ruralnim područjima, pored poljoprivrede, važno je gospodarenje šumama jer one čine važnu resursnu bazu za gospodarske aktivnosti lokalnog stanovništva.

Prema strukturi vlasništva, 91,43 % površine u vlasništvu je države, a 8,57 % u privatnom vlasništvu. Upravljanje državnim šumskim resursima na području OBŽ povjereno je tvrtci Hrvatske šume d.o.o., odnosno njenim upravama (Osijek, Našice, Vinkovci, Požega), od kojih je samo Uprava šuma Osijek u cijelosti na području županije.

Šumarija Valpovo pripada upravi Osijek Hrvatskih šuma. Gospodari s šumskim područjem veličine 5.292,20 ha (*Program zaštite okoliša za područje Osječko-baranjske županije).*

Unaprjeđenje gospodarenja šumama je važno fokus područje u provedbi Programa ruralnog razvoja 2014-2020.

Grad Valpovo prema nizu razvojnih pokazatelja pripada u III skupinu po Indeksu razvijenosti.

Tablica 9. Vrijednosti pokazatelja indeksa razvijenosti

Vrijednosti osnovnih pokazatelja indeksa razvijenosti	
Dohodak per capita, 2010.-2012.	24.561
Prosječni izvorni prihodi per capita, 2010.-2012.	1.510
Prosječna stopa nezaposlenosti, 2010.-2012.	23,5%
Kretanje stanovništva, 2010.-2001	96,9
Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 16- 65 godina, 2011.	74,49%
Vrijednosti standardiziranih pokazatelja u odnosu na nacionalni prosjek	
Prosječni dohodak per capita	80,6%
Prosječni izvorni prihodi per capita	46,9%
Prosječna stopa nezaposlenosti 2010.-2012.	80,7%
Kretanje stanovništva 2010.-2001.	95,7%
Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 16- 65 godina	92,9%
Indeks razvijenosti i skupine	
Indeks razvijenosti	79,68%
Skupine	III skupina - 75-100%

Izvor: Ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne samouprave prema razvijenosti, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU.

3.2. Poljoprivredna proizvodnja

U tablici 10. i tablici 11. su prikazani podaci o osnovnim obilježjima poljoprivrednih gospodarstava na području Grada Valpova. Podaci su prikupljeni iz Upisnika poljoprivrednih gospodarstava Republike Hrvatske u kolovozu 2015. godine.

Tablica 10. Broj poljoprivrednih gospodarstva na području Grada Valpova prema organizacijskom obliku poslovanja i naseljima

	Obiteljska poljoprivredna gospodarstava (OPG)	Zadruge	D.o.o.	Obrti	Ukupno
Harkanovci	62	-	1	-	**63**
Ivanovci	45	-	2	1	**48**
Ladimirevci	71	-	1	-	**72**
Marjančaci	40	-	-	-	**40**
Nard	50	-	1	-	**51**
Šag	28	-	-	-	**28**
Valpovo	210	2	7	3	**222**
Zelčin	47	1	-	-	**48**
UKUPNO	**553**	**3**	**12**	**4**	**572**

Izvor. Upisnik poljoprivrednih gospodarstava RH, APPRRR, kolovoz 2015.

Tablica 11. Ukupna površina (ha) poljoprivrednih gospodarstva na području Grada Valpova prema organizacijskom obliku poslovanja i naseljima

	Obiteljska poljoprivredna gospodarstava (OPG)	Zadruge	D.o.o.	Obrti	Ukupno
Harkanovci	517,84	-	28,16	-	**546,00**
Ivanovci	346,43	-	653,74	6,53	**1.006,70**
Ladimirevci	332,87	-	10,79	-	**343,66**
Marjančaci	351,03	-	-	-	**351,03**
Nard	368,87	-	0	-	**368,87**
Šag	368,91	-	-	-	**368,91**
Valpovo	1399,35	1,16	5446,27	860,97	**7.707,75**
Zelčin	282,81	4,03	-	-	**286,84**
UKUPNO	**3968,11**	**5,20**	**6138,95**	**867,51**	**10.979,77**

Izvor. Upisnik poljoprivrednih gospodarstava RH, APPRRR, kolovoz 2015.,izračun autora

Poljoprivredna gospodarstva sa sjedištem na području Grada Valpova ukupno koriste oko 10.980 ha. Od tog broja 7.025 ha smješteno je u naseljima Grada Valpova, a 3.955 ha u drugim, a najčešće susjednim općinama (tablica 11.).

Tablica 12. Prosječna veličina (u ha) poljoprivrednih gospodarstva na području Grada Valpova prema organizacijskom obliku poslovanja i naseljima

	Obiteljska poljoprivredna gospodarstava(OPG)	Zadruge	D.o.o.	Obrti
Harkanovci	8,35	-	28,16	-
Ivanovci	7,70	-	326,87	**6,53**
Ladimirevci	4,69	-	10,79	-
Marjančaci	8,78	-	-	-
Nard	7,38	-	101,00	-
Šag	13,18	-	-	-
Valpovo	6,66	0,58	778,04	**286,99**
Zelčin	6,02	4,03	-	-
UKUPNO	**7,18**	**1,73**	**511,58**	**216,88**

Izvor: Upisnik poljoprivrednih gospodarstava RH, APPRRR, kolovoz 2015.

U tablici 12. iskazana je prosječna veličina OPG-a u iznosu od 7,18 ha. To je pozitivno odstupanje prosječne veličine OPG-a Republike Hrvatske koje iznosi 5,6 ha.

Tablica 13. Prosječan broj zaposlenih na poljoprivrednim gospodarstvima na području Grada Valpova prema organizacijskom obliku poslovanja i naseljima

	Obiteljska poljoprivredna gospodarstava (OPG)	Zadruge	D.o.o.	Obrti
Harkanovci	1,3	-	3,0	-
Ivanovci	1,0	-	10,5	0,0
Ladimirevci	1,3	-	0,0	-
Marjančaci	1,0	-	-	-
Nard	1,2	-	1,0	-
Šag	0,9	-	-	-
Valpovo	1,0	43,00	44,6	3,0
Zelčin	1,0	0,0	-	-
UKUPNO	**1,1**	**28,7**	**28,1**	**2,3**

Izvor: Upisnik poljoprivrednih gospodarstava RH, APPRRR, kolovoz 2015.

Na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima je u kolovozu 2015. radilo 600 osoba, uglavnom nositelji i članovi OPG-a. Nadalje na području Grada Valpova jedna poljoprivredna zadruga, od dvije postojeće, ima zaposlene osobe, ukupno 86 zaposlenika; 3 poljoprivredna obrta zapošljavaju ukupno 9 djelatnika; dok 12 društava s ograničenom odgovornošću u poljoprivredi zapošljava 337 osoba. Zaključno, poljoprivredna gospodarstva sa sjedištem na području Grada Valpova ukupno imaju 1.032 zaposlene osobe. Ako izuzmemo 553 nositelja OPG-a za koje ne znamo jesu li korisnici mirovinskog osiguranja po osnovi poljoprivrede, preostaje 479 zaposlenih u obrtima, zadrugama, trgovačkim društvima za poljoprivredu s reguliranim radnim odnosom. Ukupan broj osiguranika u svim sektorima

prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje na dan 31.prosinca 2014. godine (prema sjedištu poslodavca) iznosio je za Grad Valpovo 2.131. Prema ovome proizlazi da 479 zaposlenih u poljoprivredi čini udio od 23% korisnika mirovinskog osiguranja po osnovi poljoprivredne djelatnosti.

U ukupnoj proizvodnji pretežu oranice, odnosno ratarska proizvodnja, dok su vrlo mali udjeli staklenika/plastenika (0,05%), rasadnika (0,008%), voćnjaka (2,8%) i drugih višegodišnjih nasada (0,07%) iako su ekonomski učinci upravo u tim proizvodnjama značajno veći.

Tablica 14. Namjena korištenja poljoprivrednog zemljišta na području Grada Valpova po naseljima

	Oranica	Staklenici na oranici	Livada	Pašnjak	Vinograd	Voćnjak	Rasadnik	Mješoviti višegodišnji nasadi	UKUPNO
Harkanovci	1286,12	x	2,93	14,22	X	7,02	x	x	**1310,29**
Ivanovci	789,43	x	0,75	x	X	13,24	x	0,40	**803,83**
Ladimirevci	1398,14	0,60	8,71	7,89	0,05	28,94	x	0,96	**1445,29**
Marjančaci	327,57	0,11	4,58	3,99	X	6,28	x	x	**342,53**
Nard	357,38	1,78	x	1,89	X	5,79	x	x	**366,83**
Šag	298,01	x	0,51	x	X	16,89	x	x	**315,41**
Valpovo	1544,24	0,83	19,59	13,46	X	109,59	0,58	3,90	**1692,18**
Zelčin	700,24	x	4,50	27,92	X	8,77	x	x	**741,43**
UKUPNO	**6708,13**	**3,31**	**41,56**	**69,36**	**0,05**	**196,53**	**0,58**	**5,26**	**7024,79**

Izvor: Upisnik poljoprivrednih gospodarstava RH, APPRRR

Hrvatska uvozi poljoprivrednih proizvoda i prerađevina u vrijednosti od 3.056.000.000 USD, a izvozi 1.735.000.000. USD. Evidentan je negativni vanjsko trgovinski saldo od 1.321.000.000 USD, odnosno pokrivenost uvoza izvozom svega 43,23%.

S obzirom da Hrvatska obiluje poljoprivrednim površinama i prirodnim resursima za proizvodnju, nameće se zaključak da je poljoprivreda perspektivna djelatnost u koju treba ulagati. Međutim, zbog neatraktivnosti rada u poljoprivredi mlađe generacije se sve više okreću drugim djelatnostima u kojima često nema dovoljno radnih mjesta. Stoga će izazov ove Strategije biti u osmišljavanju mjera za unaprjeđenje sektora poljoprivrede na području Valpovštine, odnosno poboljšanje drugih društvenih i gospodarskih uvjeta koji će motivirajuće djelovati na mlade ljude za život i rad u seoskim naseljima i poljoprivrednoj proizvodnji.

Tablica 15. Broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava na području Grada Valpova prema starosti i spolu nositelja

NASELJE/SPOL	<40	40-45	46-50	51-55	56-60	61-65	> 65	UKUPNO	
								Prosječna starost nositelja	Broj OPG-a
Harkanovci	5	4	12	9	7	6	19	*58*	**62**
žene			4	2	1	2	6	*60*	**15**
muškarci	5	4	8	7	6	4	13	*57*	**47**
Ivanovci	3	3	7	4	6	1	21	*62*	**45**
žene		1	2	1	2		6	*65*	**12**
muškarci	3	2	5	3	4	1	15	*60*	**33**
Ladimirevci	10	9	5	13	4	9	21	*55*	**71**
žene	2	6	1	4	2	2	7	*55*	**24**
muškarci	8	3	4	9	2	7	14	*56*	**47**
Marjančaci	5	3	2	5	4	7	14	*59*	**40**
žene		2	1	1	1	3	3	*60*	**11**
muškarci	5	1	1	4	3	4	11	*59*	**29**
Nard	4	3	4	8	6	7	18	*60*	**50**
žene	2	1	1	2	2	2	4	*56*	**14**
muškarci	2	2	3	6	4	5	14	*61*	**36**
Šag	2	1	2	5	4	3	11	*62*	**28**
žene		1		4	1	1	4	*63*	**11**
muškarci	2		2	1	3	2	7	*60*	**17**
Valpovo	29	24	23	28	30	33	43	*55*	**210**
žene	3	7	5	10	9	11	12	*57*	**57**
muškarci	26	17	18	18	21	22	31	*54*	**153**
Zelčin	4	8	3	3	6	5	18	*59*	**47**
žene		4	2			2	6	*58*	**14**
muškarci	4	4	1	3	6	3	12	*59*	**33**
UKUPNO	**62**	**55**	**58**	**75**	**67**	**71**	**165**	***57***	**553**
žene	**7**	**22**	**16**	**24**	**18**	**23**	**48**	***58***	**158**
muškarci	**55**	**33**	**42**	**51**	**49**	**48**	**117**	***57***	**395**

Izvor: Upisnik poljoprivrednih gospodarstava RH, APPRRR

Zabrinjavajuća je starost odgovorne osobe, odnosno nositelja OPG-a. Kako je vidljivo u tablici 15. prosječna starost iznosi 58 godina za žene i 57 godina za muškarce. Žene su nositelji ili odgovorne osobe na OPG-u kod 29% od ukupnog broja OPG-a.

Situacija je nešto povoljnija u smislu starosti odgovorne osobe kad su u pitanju trgovačka društva – prosječna starost odgovorne osobe iznosi 51 godinu, međutim u 12 društava s ograničenom odgovornošću samo je 1 žena na položaju odgovorne osobe. Od 4 poljoprivredna obrta žena je odgovorna osoba samo kod jednog, starosti 31 godina, a u preostalih tri nositelji su muškarci prosječne starosti 38 godina.

3.3. Turizam

Grad Valpovo obiluje prirodnim resursima, riječnim tokovima te kulturnom baštinom te su stoga potencijali za razvoja turizma na području Grada veliki. Posebice treba istaknuti dvorac Prandau-Normann koji je zbog svoje velike vrijednosti, prema kriterijima konzervatora drugi po vrijednosti dvorac kontinentalne Hrvatske, izuzetan resurs za razvoj turizma. Također, cijeli Grad obiluje kulturno-povijesnom i vrijednom graditeljskom baštinom. Osim kulturne baštine Grad Valpovo ima značajne potencijale za razvoj izletničko-rekreacijskog i športskog turizma. Naime, na području grada su tri rijeke: Drava, Karašica i Vučica te brojni ribnjaci. Za daljnji razvoj turizma u Gradu Valpovu nužan je promišljen pristup kroz razvoj turističkog identiteta grada, turističke infrastrukture kao i specifične turističke ponude. U 2014. godini ukupan broj kreveta u Gradu Valpovu bio je 144, od toga 102 hotelska i 42 u sobama za iznajmljivanje. Ostvareni broj noćenja u 2014. godini bio je 13.412, što je smanjenje u odnosu na 2013. kada je bilo 16.237 noćenja.

3.4. Stanje ostalih gospodarskih sektora Grada Valpova i poslovanje poduzetnika

Stanje ostalih gospodarskih sektora moguće je pratiti pomoću podataka godišnjih financijskih izvještaja obveznika poreza na dobit zaprimljenih u Registar kojeg vodi FINA. Po toj osnovi FINA izrađuje analize poslovanja poduzetnika za izabrane jedinice lokalne samouprave među kojima je i Grad Valpovo. Ove analize doprinijele su kvalitetnijem analiziranju poslovanja poduzetnika Grada Valpova za razdoblje 2012.-2014. koji su prikazani u tri pojedinačna dokumenta[11].

Dio gospodarskih aktivnosti odvija se u obrtima i slobodnim zanimanjima koje prati Udruženje obrtnika Valpovo. Ovi su podaci ograničeni tek na manji dio općih podataka jer većina obrta nisu obveznici poreza na dobit i ne predaju godišnja financijska izvješća o svom poslovanju.

3.4.1. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Grada Valpova

U financijskom izvještaju za 2014. godinu navodi se da je 119 poduzetnika, obveznika poreza na dobit (bez banaka i osiguravajućih društava) predalo godišnje financijsko izvješće. Od 119 poduzetnika jedan je srednje veliki, a 118 je malih. Poduzetnici su razvrstani prema djelatnostima, a u okviru izvješća su učinjene komparacije s prethodnom godinom, te s poduzetnicima na razini Osječko-baranjske županije i Republike Hrvatske.

Poduzetnici Grada Valpova ostvarili su negativan poslovni rezultat u 2014. godini u iznosu od 8,7 milijuna kuna, što je za 807,7 % više u odnosu na 2011. godinu (tablica 16.)

[11] Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Valpova u 2012. godini; u 2013. godini i 2014. godini.

Tablica 16. Osnovni financijski rezultati poduzetnika Grada Valpova od 2011. do 2014., u tisućama kuna

Opis	2011.	2012.	2013.	2014.	Indeks 2014./2011.
Broj poduzetnika	110	118	118	119	108,2
Broj zaposlenih	995	924	863	845	84,92
Ukupni prihodi	416.534	446.175	408.813	383.140	91,98
Ukupni rashodi	414.668	453.136	399.339	389.499	93,9
Dobit prije oporezivanja	19.145	15.099	12.324	10.697	55,9
Gubitak prije oporezivanja	17.279	22.061	2.849	17.055	98,7
Porez na dobit	2.949	2.899	1.742	2.388	81,0
Dobit razdoblja	16.200	12.211	10.583	8.308	51,3
Gubitak razdoblja	17.283	22.072	2.850	17.055	98,7
Konsolidirani financijski rezultat - neto dobit/gubitak	-1.083	-9.860	7.733	-8.747	807,7

Izvor: Analiza poslovanja poduzetnika Grada Valpova u 2014., FINA, lipanj 2015.

Iskazani gubitak u 2014. je rezultat poslovanja 119 poduzetnika, odnosno rada 845 zaposlenih koji su ostvarili ukupni prihod od 383,1 milijun kuna, ukupne rashode od 389,5 milijuna kuna, dobit prije oporezivanja od 10,7 milijuna kuna, gubitak prije oporezivanja 17,0 milijuna kuna te plaćenog poreza na dobit 2,4 milijuna kuna. Kod 79 poduzetnika ostvarena je dobit razdoblja od 8,3 milijuna kuna i gubitak razdoblja kod 40 poduzetnika od 17 milijuna kuna.

Podaci u tablici 16. govore o kontinuiranom padu broja zaposlenih kod poduzetnika Grada Valpova. U odnosu na 2011. broj zaposlenih se smanjio za 25 % odnosno za 150 osoba. **Indeksi** promjene 2014. godine u odnosu na 2011. godinu **pokazuje smanjenje vrijednosti svih pokazatelja** od 1,3% do 48,7%, osim konsolidiranog financijskog rezultata odnosno neto gubitka koji je povećan za 807,7%.

Ukupni prihodi smanjeni su za 8,02%, ukupni rashodi za 6,1%, dobit prije oporezivanja za 44,1%, gubitak prije oporezivanja za 1,3%, porez na dobit za 19%, dobit razdoblja za 48,7% i gubitak razdoblja 1,3%. Gubitak razdoblja u 2014. godini od 17 milijuna kuna i gotovo prepolovljena dobit razdoblja u odnosu na 2011. rezultiralo je konsolidiranim neto gubitkom od 8,75 milijuna kuna što je u odnosu na 2011. povećanje za 8 puta ili točno 807,7%.

Radi usporedbe, a u cilju dobivanja jasnije ukupne ocjene poslovanja poduzetnika Valpova učinjene su usporedbe s poslovanjem poduzetnika Osječko-baranjske županije i Republike Hrvatske.

Poduzetnici Grada Valpova imaju mali udio u poslovanju poduzetnika Osječko-baranjske županije. U ukupnom broju poduzetnika županije u 2014. godini sudjelovali su s 2,7%, u broju zaposlenih s 2,2%, u ukupnim prihodima s 1,6%, u dobiti razdoblja s 0,7% i gubitku razdoblja s 1,5%. Utjecaj financijskih rezultata poduzetnika (obveznika poreza na dobit) Grada Valpova u financijskim rezultatima poduzetnika Hrvatske (obveznika poreza na dobit)

u 2014. zanemariv je, manji je od 0,1% po svi pokazateljima.
Sa ostvarenim neto gubitkom od 8,7 milijuna kuna poduzetnici Valpova su utjecali na smanjenje neto dobiti kod poduzetnika Osječko-baranjske županije, te smanjenju dobiti kod poduzetnika Hrvatske.

3.4.2. Ukupni prihodi i ukupni rashodi poduzetnika Grada Valpova

U 2014. godini poduzetnici Valpova su ostvarili prihod od 383,1 milijun kuna i rashod od 389.499 milijuna kuna. U odnosu na prethodnu godinu prihodi su pali za 6,3%, a rashodi za 2,5% što ukazuje na neučinkovitost poslovanja poduzetnika, odnosno pad ekonomičnosti. Naime, dok je na 100 kuna ukupnih rashoda u 2013. ostvareno 102 kune ukupnih prihoda, u 2014. godini je na 100 kuna ukupnih rashoda ostvareno 98 kuna ukupnih prihoda, što je manje za 4 kune u odnosu na 2013. godinu. Podaci o ekonomičnosti poslovanja poduzetnika Grada Valpova prikazani su u tablici 17.

Tablica 17. Ekonomičnost poslovanja poduzetnika Grada Valpova od 2011. do 2014., prihodi na 100 kuna rashoda

	2011.	2012.	2013.	2014.
Poslovni prihodi prema poslovnim rashodima	102,2	99,52	102,7	100,6
Financijski prihodi prema financijskim rashodima	36,5	24,98	48,3	52,1
Izvanredni prihodi prema izvanrednim rashodima	101,0	176,41	161,6	50,4
Ukupni prihodi prema ukupnim rashodima	100,5	98,46	102	98

Izvor: Analiza poslovanja poduzetnika Grada Valpova u 2014., FINA, lipanj 2015.

Loši rezultati ekonomičnosti poslovanja u 2012. i 2014. godini rezultat su povećanja neto gubitka poduzetnika Valpova u 2012. godini za 810,5% i 2014. godini za 807,7%.

3.4.3. Troškovi za plaće i prosječne mjesečne plaće poduzetnika Grada Valpova

Troškovi za zaposlenike obuhvaćaju neto plaće, poreze i doprinose iz plaće i na plaću. Troškovi zaposlenika kod poduzetnika Valpova u 2014. godini iznosili su 63 milijuna kuna. Njihov udjel u ukupnim rashodima poduzetnika Valpova bio je 16,2% što je više od prosjeka Osječko-baranjske županije koji iznosi 11,9% i prosjeka Hrvatske koji iznosi 13,2%.

Troškovi za plaće zaposlenih kod poduzetnika Valpova u razdoblju 2011.-2014. prikazani su u tablici 18.

U četverogodišnjem razdoblju došlo je do značajnog smanjenja ukupnih troškova za plaću što zasigurno utječe na slabije punjenje proračuna Grada Valpova prihodima poreza i prireza na plaću, te na smanjenje kupovne moći stanovništva.

Tablica 18. Troškovi za plaće zaposlenih kod poduzetnika Grada Valpova, 2011.-2014.

	Iznos				Udio u ukupnim rashodima				Indeks
	2011.	2012.	2013.	2014.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014./2011.
Neto nadnice i plaće	43.807	43.116	41.729	40.461	10,6	9,5	10,4	10,4	92,4
Doprinosi, porez i prirez iz plaće	14.748	14.334	13.617	13.525	3,6	3,2	3,4	3,5	91,7
Doprinosi na plaću	10.023	9.161	8.455	9.098	2,4	2,0	2,1	2,3	90,8
Ukupni troškovi zaposlenika	68.578	66.611	63.801	63.084	16,5	14,7	16,0	16,2	92,0

Izvor: Analiza poslovanja poduzetnika Grada Valpova u 2014., FINA, lipanj 2015.

Prosječna neto plaća po zaposlenom kod poduzetnika Valpova iznosila je u 2014. godini 3.990 kn. Prosječna neto plaća u 2014. godini kod poduzetnika Valpova bila je manja od prosječne neto plaće kod poduzetnika Osječko-baranjske županije koja je iznosila 3.999 kuna i manja od prosječne neto plaće poduzetnika Hrvatske koja je iznosila 4.878 kuna.

Isplaćene prosječne mjesečne plaće poduzetnika Valpova u 2014. godini primjetno su varirale prema veličini poduzetnika, kao i u usporedbi s prosječnim mjesečnim neto plaćama kod poduzetnika iste veličine.

Prosječna neto plaća zaposlenih kod malih poduzetnika Valpova bila je 3.843 kune, dok je kod srednje velikih iznosila 4.522 kune. Razlike u plaćama između malih i srednje velikih poduzetnika te njihova usporedba s poduzetnicima iste veličine u Osječko-baranjskoj županiji i Hrvatskoj prikazana je na Slici 5.

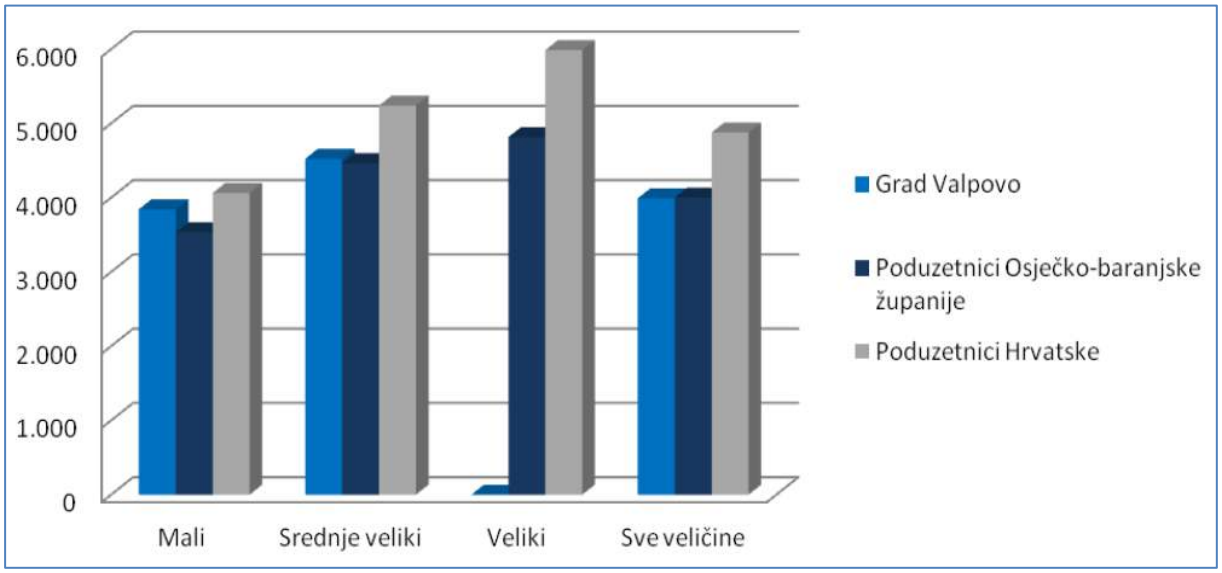

Slika 4. Prosječna neto plaća po veličini poduzetnika u 2014.godini

Izvor: Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Valpova u 2014. godini, FINA, Zagreb, lipanj 2015.

Privatni sektor ima dominantnu ulogu u poslovanju poduzetnika Valpova. U 2014. godini privatni sektor je zapošljavao 91,8% ukupnog broja zaposlenih kod poduzetnika što je porast za 1,4% u odnosu na 2013. Prosječna mjesečna neto plaća kod privatnih poduzetnika je iznosila 3.792 kune, a kod poduzetnika u državnom vlasništvu 5.726 kune.

U Valpovu najveću prosječnu isplaćenu neto plaću u iznosu 5.886 kuna primili su zaposlenici kod poduzetnika iz djelatnosti opskrbe vodom, uklanjanje otpadnih voda i gospodarenje otpadom. Slijede plaće kod poduzetnika iz stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti, te obrazovanju dok su ostale djelatnosti isplatile neto plaće ispod prosjeka svih poduzetnika Valpova, tablica 19.

Prema djelatnostima dominantna je uloga prerađivačke industrije i djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Ove dvije djelatnosti zapošljavaju 66,2% ukupno zaposlenih kod poduzetnika u Gradu Valpovu s isplaćenom prosječnom neto plaćom 4.453 kune.
Najmanja isplaćena neto plaća je u djelatnosti građevinarstva, svega 2.100 kn. Ova se djelatnost gotovo ugasila u Valpovu kad je u pitanju poslovanje poduzetnika koji su obveznici poreza na dobit. Kod njih je u 2014. god bilo zaposleno svega 3 osobe.

Tablica 19. Prosječna mjesečna neto plaća poduzetnika Grada Valpova po područjima djelatnosti u 2014. godini

Područje djelatnosti	Broj zaposlenih	Prosječna mjesečna neto plaća u kunama		
		Iznos	Indeks 2014/2013	Odnos prema prosjeku grada u %
A Poljoprivreda, šumarstvo, i ribarstvo	216	4.453	95,8	11,6
C Prerađivačka industrija	344	3.489	95,5	-12,6
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	61	5.886	124,7	47,5
F Građevinarstvo	3	2.100	95,3	-47,4
G Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla	87	3.549	107,4	-11,1
I Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane	39	2.643	89,9	-33,8
J Informacije i komunikacije	10	3.614	115,8	-9,4
L Poslovanje nekretninama	0	0	-	-
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	52	5.405	110,8	35,5
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0	0	0	-
P Obrazovanje	7	4.310	117,8	8,0
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	20	3.426	90,7	-14,1
R Umjetnost, zabava i rekreacija	3	2.708	112,9	-32,1
S Ostale uslužne djelatnosti	3	2.869	90,2	-28,1
Ukupno	**845**	**3.990**	**99**	**-**

Izvor: Analiza poslovanja poduzetnika Grada Valpova u 2014., FINA, lipanj 2015.

3.4.4. Ostvarivanje dobiti i gubitka poduzetnika Grada Valpova

U 2014. godini najveću neto dobit ostvario je sektor stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti sa 52 zaposlana i ostvarenom neto dobiti u iznosu od 2,2 milijuna kuna. Slijedi poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s ostvarenom neto dobiti 1,9 milijun kuna u kojem je radilo 216 zaposlenika. U ovoj skupini dominantnu ulogu ima srednje veliki poduzetnik PPK Valpovo d.o.o. sa 183 zaposlenika, slijedi Bio-kooperativa d.o.o. i OPG Kokić Branko.

Poduzetnici prerađivačke industrije najviše su doprinijeli negativnim poslovnim rezultatima poduzetnika Valpova s ostvarenim neto gubitkom u iznosu od 9,1 milijun kuna. Slijedi trgovina na veliko i malo s 12,5 milijuna kuna što je rezultiralo ukupnim neto gubitkom poslovanja poduzetnika Valpova u iznosu od 8,7 milijuna kuna.

Tablica 20. Neto dobit/neto gubitak poduzetnika Valpova po područjima djelatnosti, u tisućama

Područje djelatnosti	Neto dobit/neto gubitak		
	2013	2014	Indeks 2014/2013
A Poljoprivreda, šumarstvo, i ribarstvo	1.789	1.948	108,9
C Prerađivačka industrija	1.516	-9.137	-602,5
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	32	-395	-1.246,9
F Građevinarstvo	-4	-384	8.807,9
G Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla	865	-3.365	-389,1
I Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane	225	138	61,5
J Informacije i komunikacije	94	94	100,3
L Poslovanje nekretninama	1	4	
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	3.177	2.249	70,8
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	-39	-21	54,9
P Obrazovanje	2	1	60,2
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	131	162	123,9
R Umjetnost, zabava i rekreacija	4	31	709,0
S Ostale uslužne djelatnosti	-60	-73	
Ukupno	7.733	-8.747	-

Izvor: Analiza poslovanja poduzetnika Grada Valpova u 2014., FINA, lipanj 2015.

3.4.5. Financijski rezultati poduzetnika Grada Valpova prema veličini u 2014. godini

Analiza prema veličini poduzetnika pokazuje da je u Valpovu poslovalo 118 malih poduzetnika i jedan srednje veliki. Mali poduzetnici su ostvarili neto gubitak od 9,6 milijuna kuna, a srednje veliki poduzetnik PPK Valpovo neto dobit od 885 tisuća kuna u 2014. godini. Navedena analiza obuhvaća samo poduzetnike koji imaju sjedište u Gradu Valpovu.

Uloga malih poduzetnika u ukupnim rezultatima poslovanja poduzetnika Valpova ogleda se u udjelima sljedećih vrijednosti: 99,2% u broju svih poduzetnika, 78,3% u broju zaposlenih,

66,4% u ukupnim prihodima, 67,3% u ukupnim rashodima, 89,3% u dobiti razdoblja, 100% u gubitku razdoblja. Mali poduzetnici zapošljavali su u 2014. godini 662 zaposlenika.

Jedini srednje veliki poduzetnik je PPK Valpovo koji ima velik utjecaj na stabilnost gospodarstva Grada Valpova i šire regije. U ukupnim rezultatima poslovanja poduzetnika Valpova sudjelovao je sa sljedećim udjelima: 21,7% u broju zaposlenih, 33,6% ukupnih prihoda, 32,7% ukupnih rashoda i 10,7% dobiti razdoblja odnosno 885 tisuća kuna neto dobiti u 2014., što je smanjenje u odnosu na 2013. godinu s 1,2 milijuna kuna neto dobiti.

3.4.6. Struktura imovine poduzetnika Grada Valpova u 2014. godini

Neto vrijednost imovine poduzetnika Grada Valpova na dan 31.12.2014. godine iskazana u kumulativnom izvještaju godišnjeg poslovanja poduzetnika Grada Valpova za 2014. godinu iznosila je 521 milijun kuna. Neto vrijednost imovine manja je u odnosu na 2013. godinu za 4,7% i u odnosu na 2012. za 14,1% i 2011. za 12,9%. Najveći udio u imovini poduzetnika Grada imaju poduzetnici iz djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (39,1%), zatim djelatnost opskrbe vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom (31,7%), te prerađivačka djelatnost (15,5%). Najveći dio imovine posjeduju poduzetnici u privatnom vlasništvu (68,3%), a ostatak je u državnom vlasništvu.

Ako se promatra omjer dugotrajne i kratkotrajne imovine koji bi trebao biti u najboljem omjeru 50:50, zaključak je da je taj omjer krajem 2014. za imovinu poduzetnika Valpova iznosio 65,5:35,5 što upućuje na moguću nelikvidnosti s njom povezano niz teškoća na koje nailaze poduzetnici zbog nestašice obrtnih sredstava za uredno poslovanje.

Poduzetnici Grada Valpova pokrivali su 26,9% ukupne imovine vlastitim sredstvima, udjel kratkoročnih obveza bio je 26,7%, dok su dugoročne obveze imale udjel od 23,8% u ukupnim izvorima financiranja, te ostalim izvorima 21,7%.

Zaključak: Prema podacima FINE u 2014.godini poduzetnici s područja Grada Valpova su ostvarili negativni financijski rezultat. Dobit razdoblja smanjena je za 21,5%, gubitak razdoblja je povećan za 498,4%, a ukupno ostvareni rezultat je neto gubitak od 8,7 milijuna kuna. Važno je istaknuti kako navedeni podaci obuhvaćaju samo tvrtke sa sjedištem na području Grada Valpova. Uslijed navedene metodologije tvrtke koje uspješno posluju na području Grada, ali imaju sjedište izvan Grada, ne ulaze u analize FINE.

Prema rang listi poduzetnika najveći gubitaši s gubitkom preko milijun kuna su: Valvita MI j.d.o.o, Vetfarm d.o.o u stečaju, Ekostil d.o.o. u stečaju i Kromopak d.o.o.

Najveći dobitaši s neto dobiti većom od 500.000 kuna su: Bar d.o.o., Briketstroj d.o.o, Akcept d.o.o. i PPK Valpovo d.o.o. Najveći izvoznici s vrijednošću izvoza većom od 500.000 kuna su: PPK Valpovo d.o.o., Santaj plastika d.o.o., Koplast d.o.o. i Akcept d.o.o.

3.5. Stanje obrtništva na području Grada Valpova

Obrtništvo u Republici Hrvatskoj gospodarski djeluje u okviru novog Zakona o obrtu koji je stupio na snagu 02. prosinca 2013. godine.
Temeljem Zakona o obrtu, za potrebe vođenja razvoja obrtništva djeluje Hrvatska obrtnička komora (HOK) na području cijele Hrvatske. HOK predstavlja samostalno stručno-poslovnu organizaciju obrtnika osnovanu radi promicanja, usklađivanja i zastupanja zajedničkih interesa obrtnika pred državnim tijelima. Članstvo u Hrvatskoj obrtničkoj komori je obavezno.

Zakon o obrtu definira obrt kao trajno i samostalno obavljanje dopuštenih gospodarskih djelatnosti od strane fizičkih osoba, a u svrhu postizanja dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom,prometom ili pružanjem usluga na tržištu. Obrti se dijele u tri kategorije:

- slobodni obrti za čije obavljanje se kao uvjet ne traži ispit o stručnoj osposobljenosti ili majstorski ispit,
- vezani obrti za čije se obavljanje traži ispit o stručnoj osposobljenosti, srednja stručna sprema ili majstorski ispit i
- povlašteni obrti koje obrtnik ili trgovačko društvo smije obavljati samo na temelju povlastice koju izdaje nadležno ministarstvo.

Zakon o obrtu definirao je tradicijske i umjetničke obrte za koje je potrebno posebno poznavanje zanatskih vještina i umijeća, te koji se obavljaju pretežno ručnim radom.

U Republici Hrvatskoj poslovalo je 2014. godine 78.070 aktivnih obrta što je za 2,9% manje u odnosu na 2013. godinu. U Osječko-baranjskoj županiji aktivno je 3934 obrta ili 5,4% od ukupnog broja obrtnika u Hrvatskoj po čemu je Osječko-baranjska županija na 7 mjestu. Na području Grada Valpova je krajem 2014. bilo aktivno 145 obrta što je za 7,0% manje u donosu na 2013. godinu kada ih je bilo aktivno 156. *(Izvor: Obrtni registar, Ministarstvo poduzetništva i obrta, stanje na dan 31.12.2014. godine).*

Obrti su podijeljeni u cehove. Cehovi su oblik strukovnog povezivanja na razini područne obrtničke komore radi usklađivanja i rješavanja stručnih i ostalih pitanja od zajedničkog interesa za članove ceha. Organiziraju se u područnim obrtničkim komorama tako da svaka strukovna grupa obuhvaća u pravilu jednu granu, a kada interes članova to zahtjeva, jednu skupinu ili jednu podskupinu. Vrsta i broj cehova utvrđuje se statutom područne komore, a rad ceha aktom područne obrtničke komore.

U Osječko-baranjskoj županiji djeluju područne komore. To su: Udruženje obrtnika Baranje, Udruženje obrtnika Donji Miholjac, Udruženje obrtnika Đakovo, Udruženje obrtnika Našice, Udruženje obrtnika Osijek i Udruženje obrtnika Valpovo.

Udruženje obrtnika Valpovo pokriva rad obrtnika s područja Grada Valpova, Grada Belišća, općine Petrijevci i općine Bizovac. U 2014. Udruženje obrtnika Valpovo je imalo u evidenciji 350 aktivnih obrtnika što je za 20 obrtnika manje u odnosu na 2013. godinu ili za 5,4%. Krajem 2014. godine na području Grada Valpova bilo je aktivno 145 obrta. U tablici 21.

prikazan je njihov raspored po cehovima.

Tablica 21. Broj obrta na području Grada Valpova po cehovima

	Proizvodno zanatstvo	Uslužno zanatstvo	Ugostiteljstvo i turizam	Trgovina	Prijevoz osoba i stvari	Ribarstvo, Poljodjelstvo	Frizeri, kozmetičari, njega tijela
Harkanovci	-	5	-	-	-	-	-
Ivanovci	-	1	1	2		1	-
Ladimirevci	-	8	3	2	-	-	-
Marjančaci	-	2	-	-	-	-	-
Nard	-	-	-	-	-	-	-
Šag	-	2	-	-	-	-	-
Valpovo	9	45	18	22	2	4	13
Zelčin	1	-	1	1	-	-	-
UKUPNO	**10**	**65**	**23**	**27**	**2**	**5**	**13**

Izvor: Obrtni registar, Ministarstvo poduzetništva i obrta, stanje na dan 31.12.2014. godine

Pad broja obrtnika uvjetovan je mogućnošću osnivanja jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću. Prve analize osnivanja ovih gospodarskih subjekata ukazuju da većina njih svojom djelatnošću ulazi u područje obrtničkih djelatnosti. Dio njih na taj način izbjegava obvezu polaganja majstorskog ispita ili ispita o stručnoj osposobljenosti koji su potrebni za otvaranje vezanih obrta. Nadalje, probleme obrtnicima prave velika opterećenja poreza, doprinosa i rada na crno.

3.6. Poslovne zone Valpovo

Za daljnji razvoj gospodarstva Grada Valpovo te privlačenje ulagača poslovne zone su od iznimne važnosti. Trenutno, na području Grada Valpova nalazi se 7 poslovnih zona, od kojih je 5 u fazi realizacije dok su 2 zone u fazi pripreme.

Tablica 22. Broj aktivnih poduzetnika i broj zaposlenih u poslovnim zonama na području Grada Valpova, *Podaci na dan 07. svibnja 2015. godine*

Zona	*Broj aktivnih poduzetnika:*	*Broj zaposlenih:*
Poslovna zona u ulici J.J. Strossmayera Valpovo	*3*	*34*
Poslovna zona Valpovo	*6*	*49*
Zona gospodarske poslovne namjene K-VI uz obilaznicu Valpova	*9*	*51*
Zona malog gospodarstva u Valpovu	*13*	*200*
Zona malog gospodarstva II u Valpovu	*1*	*98*
Ukupno	***32***	***432***

Izvor: Službeni podaci Grada Valpova

Važno je naglasiti kako su najavljena znatna ulaganja u proširenje proizvodnih kapaciteta poduzeća koje posluje u Zoni malog gospodarstva II što će utjecati na značajan porast zaposlenih u poslovnim zonama.

Tablica 23. Prikaz postojećih poslovnih zona u Gradu Valpovu po veličini, te po vlasništvu raspoloživih površina

Naziv zone	Veličina zone:	Raspoloživa površina:	U privatnom vlasništvu:	Veličina dostupnog zemljišta
Industrijska zona Valpovo	328.570m^2	235.183 m2	0m2	235.183 m2
Zona malog gospodarstva II Valpovo	102.042 m2	81.010 m2	39.218 m2	41.792 m2
Poslovno-stambena zona u ulici J.J. Strossmayera Valpovo	13.076 m2	13.047 m2	13.047 m2	0 m2
Poslovna zona u Bizovačkoj ulici u Valpovu	56.295 m2	47.550 m2	47.550 m2	0 m2
Zona gospodarske poslovne namjene K-VI uz obilaznicu Valpova	79.852 m2	53.859 m2	33.469 m2	20.390 m2
Zona gospodarsko poslovne namjene K-III u ulici Ljudevita Gaja Valpovo	33.864 m2	21.802 m2	21.802 m2	0 m2
Zona malog gospodarstva u Valpovu	100.940 m2	86.431 m2	76.373 m2	10.058 m2

Izvor: Službeni podaci Grada Valpova

Pogodnosti za investitore

Gradsko vijeće Grada Valpova 08. srpnja 2014. godine, na temelju članka 16. Statuta Grada Valpova („Službeni glasnik Grada Valpova“ br. 8/01, 2/06, 4/09, 02/13 i 07/13), donijeta je *Odluka o davanju poticaja i olakšica investitorima na području Grada Valpova*.

Na osnovu definiranih kriterija: *1. prioritetne djelatnosti, 2. izvozno orijentirana proizvodnja, 3. poduzetnici početnici, 4. preseljenje tvrtke sa lokacije iz Grada Valpova u*

gospodarske zone, 5. broj radnih mjesta, 6. vrijednost ulaganja, Grad Valpovo dodjeljuje financijske poticaje i olakšice za sljedeće module:

- **Modul 1:** Poticaj investitorima za ulazak u gospodarske zone na području Grada Valpova kupnjom zemljišta uz povlaštene cijene zemljišta po m2.

- **Modul 2:** Poticaj investitorima za ulazak u gospodarske zone na području Grada Valpova, u čije su opremanje uložena sredstva iz drugih izvora, putem plaćanja komunalnog doprinosa po povlaštenim cijenama.

Nadalje, poduzetnicima koji se bave proizvodnom djelatnošću, imaju sjedište ili ulažu na području grada Valpova subvencionira se kamatna stopa na poduzetničke kredite od 1% u projektu "Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva" koji provodi Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva i Osječko-baranjska županija.

Grad Valpovo putem Upravnog odjela za gospodarstvo i društvene djelatnosti, te kroz institucije za potporu poduzetništvu: Valpovački poduzetnički centar i Udruženje obrtnika Grada Valpova, daje svu moguću potporu poduzetnicima prilikom pokretanja poduzetničkog poduhvata. U ovim institucijama poduzetnici mogu dobiti savjetodavne i konzultantske usluge, informacije o projektima i programima u poduzetništvu, organizaciju edukacijskih seminara, poslovno posredovanje, izradu poslovnih planova i investicijskih elaborata, organizaciju sajmova, sudjelovanje na sajmovima, internet usluge i povezivanje poduzetnika, izradu kataloga, studija i programa za lokalnu sredinu, kao i koordinaciju poduzetničkih aktivnosti u lokalnoj sredini.

Idejni projekt i plan razvoja Agrozone

Za potrebe dugoročnog planiranja razvoja gospodarstva, Grad Valpovo se sustavno bavi promišljanjem razvoja poljoprivrede i prehrambene industrije u kontekstu razvoja agrozone. Ovim projektom implementirat će se inovativni koncepta razvoja agrozone koji uključuje potencijalne djelatnosti kao što su staklenička i plastenička proizvodnja, različiti vidovi prerade primarnih poljoprivrednih proizvoda i obnovljive izvore energije kroz kogeneracijske energetske sustave. Za potrebe projekta tvrtka Institut IGH d.d. iz Zagreba tijekom listopada 2014. godine napravila je konačnu verziju situacijskog plana prema kojoj su predviđeni sljedeći sadržaji u Agrozoni: lokacija za energanu kogeneracijskog tipa na površini od 7.500 m2, lokacije za plastenike na površini od 9,5 ha, plato za dolazak teretnih vozila s manjom upravnom zgradom, spremnik za navodnjavanje, bunar, prostor za smještaj biljnog otpada iz plastenika, akumulacija, te površine predviđene za prometnu i komunalnu infrastrukturu (prometne površine, elektroinstalacije, instalacije za navodnjavanje, vodovod, toplovod, oborinska kanalizacija, sanitarna kanalizacija). Do kraja godine izvršit će se donošenje izmjena i dopuna prostorno planske dokumentacije Grada Valpova u svrhu proširenja građevinske zone za područje obuhvata Agrozone u Valpovu, čime će se omogućiti projektiranje gore navedenog sadržaja unutar zone.

3.7. Tvrtke sa sjedištem izvan Grada Valpova i njihov doprinos razvoju Grada Valpova

Na području Grada Valpova djeluje znatan broj tvrtki koje nemaju sjedište na području Grada, ali su od izuzetne važnosti za zapošljavanje stanovnika, povećanje kvalitete života kao i prihoda samog Grada. Tako u pogonima tvrtke Harburg Freunderberger Belišće d.o.o. u Valpovu radi 98 djelatnika. Važno je istaknuti kako navedena tvrtka kontinuirano povećava broj zaposlenih, te planira nova ulaganja na području Grada.
Također, na području Grada posluju i trgovački centri i specijalizirane trgovine, koje ukupno zapošljavaju više od 100 osoba, kao što su: Billa d.o.o, Izolirka – Trgovina d.o.o., Plodine d.d., Lidl Hrvatska d.o.o., , Spar Hrvatska d.o.o. i dr.

3.8. Tržište radne snage

Radno sposobno stanovništvo je vitalna radna snaga o kojoj ovisi razvojni potencijal svakog područja. Ljudi sa svojim aktivnostima pokreću gospodarstvo i doprinose ostvarivanju razvojnih ciljeva u svojim lokalnim zajednicama i šire. Snaga radnog potencijala ljudi ovisi o demografskoj slici stanovništva, o činjenicama vezanim uz kvalitetu radne snage i mogućnosti pronalaženja posla.

Podatke o zaposlenosti i nezaposlenosti prati Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO) i Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ). Za potrebe ove strategije korišteni su naručeni podaci o zaposlenosti kod HZMO, a za praćenje nezaposlenosti korišteno je Izvješće „Nezaposlenost i zapošljavanje Grad Valpovo“, izrađen od strane HZZ-a, Područnog ureda Osijek u lipnju 2015.

Prema popisu stanovnika iz 2011. godine Grad Valpovo imao je 7.881 radno sposobnog stanovnika (15-64 godine), što predstavlja 68,16% ukupnog stanovništva. U radno aktivnom stanovništvu Grada žene su bile zastupljene s 48,71%, odnosno žena je tada bilo 3.839, dok je muškarca 4.042 ili 51,29%.

Tablica 24. Kretanje broja osiguranika mirovinskog osiguranja prema osnovama osiguranja 2013.-2015.

Stanje na dan	Osnova osiguranja						
	Radnici kod pravnih osoba	Radnici kod fizičkih osoba	Obrtnici	Poljoprivre-dnici	Samostalne i profesionalne djelatnosti	Produžena osiguranja	Ukupno
31.12.2013.	1.701	214	137	64	64	37	2.226
31.12.2014.	1.691	201	129	56	54	29	2.160
31.07.2015.	1.685	243	145	72	70	40	2.555

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, kolovoz 2015.; Hrvatski zavod za zapošljavanje

Na području Grada Valpova u srpnju 2015. bilo je 2.255 zaposlenih osoba, od čega kod pravnih osoba 1.685, fizičkih osoba 243, obrtnika 145, poljoprivrednika 72, samostalnih

profesionalnih djelatnosti 70, produžena osiguranja 40 (Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, naručeni podaci za potrebe izradu ove Strategije).

Tablica 25. Kretanje zaposlenosti i nezaposlenosti na području Grada Valpova u razdoblju 2012.- 2014. na dan 31.12.

Stanje 31.12.	Osječko-baranjska županija				Grad Valpovo			
	Zaposleni	Nezaposleni	Radna snaga	Stopa nezaposlenosti	Zaposleni	Nezaposleni	Radna snaga	Stopa nezaposlenosti
2013.	81.131	38.309	119.440	32,1	2.189	1.460	3.649	40,0
2014.	80.570	34.940	115.510	30,9	2.131	1.483	3.614	41,3

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, kolovoz 2015.; Hrvatski zavod za zapošljavanje

3.8.1. Nezaposlenost

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje krajem kolovoza 2015. godine u Valpovu je bilo nezaposleno 1.184 osobe, što je 15,4% manje nego u istom mjesecu prethodne godine. Prosječna nezaposlenost u razdoblju siječanj-kolovoz 2015. iznosila je 1.323 osobe (Izvor: HZZ. Područni ured Osijek, rujan 2015.)

Nezaposlenost je dugoročno prisutan problem hrvatskoga gospodarstva. U tablici 26. je vidljiv trend povećanja nezaposlenosti na području Grada Valpova i Osječko-baranjske županije što ukazuje na strukturnu nezaposlenost. U razdoblju od 2005.-2014. broj nezaposlenih (prema godišnjem prosjeku) je porastao za 137,8%, odnosno za 407 osoba više u evidenciji HZZ-a u 2014. godini u odnosu na 2005.

Tablica 26. Prosječna nezaposlenost od 2005.-2014. godine

Godina	Grad Valpovo		Ispostava Valpovo		Osječko-baranjska županija	
	Broj	Verižni indeks	Broj	Verižni indeks	Broj	Verižni indeks
2005.	1.076	97,7	2.944	100,5	32.120	98,9
2006.	1.021	94,9	2.896	98,4	30.176	93,9
2007.	1.035	101,4	2.859	98,7	27.806	92,1
2008.	1.027	99,2	2.804	98,1	25.633	92,2
2009.	1.162	113,1	3.254	116,0	28.561	111,4
2010.	1.278	110,0	3.478	106,9	32.723	114,6
2011.	1.268	99,2	3.389	97,4	32.663	99,8
2012.	1.318	103,9	3.517	103,8	34.438	105,4
2013.	1.460	110,8	3.949	112,3	36.627	106,4
2014.	1.483	101,6	3.993	101,1	36.632	100,0
Indeks 2014./2005.	137,8	-	135,6	-	114,0	-

Izvor: „Nezaposlenost i zapošljavanje Grad Valpovo“, HZZ, Područni ured Osijek, lipanj 2015.

3.8.2. Struktura prema spolu i obrazovanju

U strukturi nezaposlenih osoba u 2014. godini bilo je više nezaposlenih žena nego muškaraca za 183 osobe što je činilo odnos žena naspram muškaraca 56,2%:43,8%. U usporedbi s prethodnom godinom, povećao se udio nezaposlenih žena za 0,4 postotna boda. Dogodio se i rast nezaposlenosti u svim analiziranim kategorijama što je vidljivo iz vrijednosti indeksa.

Tablica 27. Prosječan broj nezaposlenih prema spolu u 2013. i 2014. godini

Godina	Ukupno	Žene	Muškarci
2013.	1.460	815	645
Struktura	100,0	55,8	44,2
2014.	1.483	833	650
Struktura	100,0	56,2	43,8
Indeks 2014/2013.	101,6	102,2	100,8

Izvor: Izvješće „Nezaposlenost i zapošljavanje Grad Valpovo“, HZZ, Područni ured Osijek, lipanj 2015.

Tablica 28. Prosječni broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja u 2013. i 2014. godini

		Ukupno	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	SŠ za zanimanja do 3 god. i škola za KV i VKV radnike	SŠ za zanimanja u trajanju od 4 i više godina, gimnazija	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakulteti, akademije, magisterij, doktorat
UKUPNO	2013.	1.460	68	299	490	493	42	68
	Struktura	100,0	4,7	20,5	33,6	33,8	2,9	4,7
	2014.	1.483	63	302	480	514	48	76
	Struktura	100,0	4,2	20,4	32,4	34,7	3,2	5,1
	Indeks 14/13.	101,6	92,6	101,0	98,0	104,3	114,3	111,8
ŽENE	2013.	815	30	163	249	302	28	43
	Struktura	100,0	3,7	20,0	30,6	37,1	3,4	5,3
	2014.	833	27	161	245	322	32	46
	Struktura	100,0	3,2	19,3	29,4	38,7	3,8	5,5
	Indeks 14/13.	102,2	90,0	98,8	98,4	106,6	114,3	107,0
MUŠKARCI	2013.	645	38	136	241	191	14	25
	Struktura	100,0	5,9	21,1	37,4	29,6	2,2	3,9
	2014.	650	36	141	235	192	16	30
	Struktura	100,0	5,5	21,7	36,2	29,5	2,5	4,6
	Indeks 14/13.	100,8	94,7	103,7	97,5	100,5	114,3	120,0

Izvor: „Nezaposlenost i zapošljavanje Grad Valpovo“, HZZ, Područni ured Osijek, lipanj 2015.

Prema razini obrazovanja tijekom 2014. godine u evidenciji nezaposlenosti HZZ-a prevladavale su osobe sa završenom srednjom školom u trajanju od 4 i više godina te gimnazijom, odnosno 514 osoba ili 34,7% od ukupnog prosječnog broja nezaposlenih.

Slijede osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja do 3 godine ili školom za KV i VKV radnike (480 osoba ili 32,4%) i osnovnom školom (302 osobe ili 20,4%).

Osobe sa završenom srednjom školom bilo koje vrste čine nešto više od dvije trećine ukupnog prosječnog broja nezaposlenih. Međutim, ne treba izgubiti iz vida da osobe s nezavršenom ili završenom osnovnom školom čine 24,6% nezaposlenih. Naposljetku, udio osoba sa završenim prvim stupnjem fakulteta, fakultetom i akademijom čini manjinu nezaposlenih (124 osobe ili 8,3%).

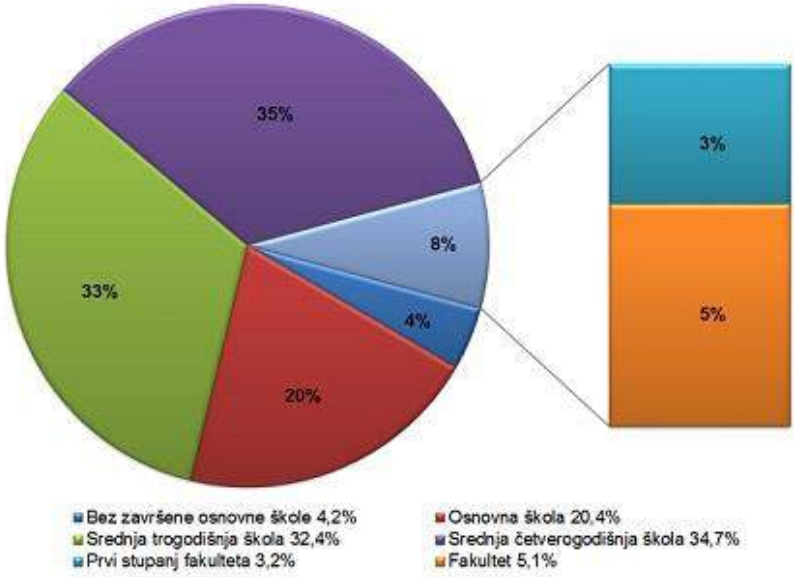

Slika 5.Struktura nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja u 2014. (prosjek)
Izvor: „Nezaposlenost i zapošljavanje Grad Valpovo“, HZZ, Područni ured Osijek, lipanj 2015.

3.8.3. Dobna struktura

U dobnoj strukturi nezaposlenosti na području Grada Valpova najugroženiji su dobni razredi mladih tražitelja posla od 15-29 godina starosti kao i osobe starije od 45 godina. Najzapošljivije su osobe iz dobnih razreda između 30 i 44 godina starosti tražitelja posla.

Tablica 29. Prosječni broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2013. i 2014. godini

Dob	2013. godina				2014. godina				Indeks 14/13.
	Ukupno	%	Muškarci	Žene	Ukupno	%	Muškarci	Žene	
Od 15 do 19	83	5,7	46	37	82	5,5	43	39	98,8
Od 20 do 24	205	14,0	109	96	212	14,3	113	99	103,4
Od 25 do 29	191	13,1	77	114	211	14,2	85	126	110,5
Od 30 do 34	146	10,0	45	101	145	9,8	51	94	99,3
Od 35 do 39	142	9,7	52	90	147	9,9	55	92	103,5
Od 40 do 44	145	9,9	38	107	152	10,2	40	112	104,8
Od 45 do 49	159	10,9	68	91	149	10,0	61	88	93,7
Od 50 do 54	170	11,6	61	109	171	11,5	60	111	100,6
55 i više	219	15,0	149	70	214	14,4	142	72	97,7
Ukupno	1.460	100,0	645	815	1.483	100,0	650	833	101,6

Izvor: „Nezaposlenost i zapošljavanje Grad Valpovo“, HZZ, Područni ured Osijek, lipanj 2015.

Mladi do 24 godine u 2014. godini čine jedu petinu nezaposlenih (19,8%), dok stariji od 45 godina čine više od jedne trećine (35,9) ukupne nezaposlenosti u 2014. godini (tablica 29.). U ukupnoj strukturi nezaposlenih mladi su najugroženija kategorija (pored najstarije dobne skupine) na tržištu rada danas. Naime, kada ostanu nezaposlene, te osobe vrlo teško nalaze posao te vrlo teško stječu svoja prva iskustva i upadaju u zamku dugotrajne nezaposlenosti.

3.8.4. Trajanje nezaposlenosti

Dugotrajna nezaposlenost je trajno prisutna na tržištu rada Grada Valpova kao i Hrvatske općenito. Dugotrajna nezaposlenost ima izrazito nepovoljne, višestruke posljedice i na pojedinca i općenito na razvoj društva jer povećava stupanj deprivacije što utječe na smanjenu društvenu aktivnost osoba zahvaćenih nezaposlenošću. Tijekom 2014. godine 72,4% nezaposlenih osoba bilo je nezaposleno duže od 6 mjeseci, a 54,8% duže od jedne godine. U usporedbi s prethodnom godinom, povećao se udio osoba dužeg trajanja nezaposlenosti, a smanjio udio kratkotrajno nezaposlenih osoba za 3,7 postotnih bodova (tablica 30.).

Dugotrajna nezaposlenost najizraženija je kod nezaposlenih osoba najstarijih dobnih skupina. Međutim, ako znamo da duže čekanje na posao (preko godinu dana) otežava povratak u aktivnost, možemo reći da su i mlađe nezaposlene osobe pogođene dugotrajnom nezaposlenošću.

Tablica 30. Struktura (%) nezaposlenih osoba prema trajanju nezaposlenosti i dobi u 2014. godini (godišnji prosjek)

Trajanje nezaposlenosti	Ukupno	Dobna struktura							
		15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50 više
Kratkotrajna nezaposlenost	45,2	80,2	60,4	57,3	51,4	50,0	34,2	36,2	26,7
Dugotrajna nezaposlenost	54,8	19,8	39,6	42,7	48,6	50,0	65,8	63,8	73,3

Izvor: „Nezaposlenost i zapošljavanje Grad Valpovo“, HZZ, Područni ured Osijek, lipanj 2015.

3.8.5. Nezaposleni hrvatski branitelji

Tijekom 2014. godine u Gradu Valpovo evidentirana su prosječno mjesečno 133 nezaposlena hrvatska branitelja, što je za 3 branitelja ili 2,2% manje nego tijekom 2013. godine. Prosječno mjesečno prijavljivalo se 8 novih nezaposlenih hrvatskih branitelja, a zapošljavalo 6. Tijekom godine ukupno su zaposlena 73 hrvatska branitelja, a brisano iz evidencije iz ostalih razloga nevezano za zaposlenje je prosječno mjesečno 2 hrvatska branitelja.

Tablica 31. Prosječni broj nezaposlenih hrvatskih branitelja prema razini obrazovanja u 2014. godini

	Ukupno	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	SŠ za zanimanja do 3 god. i škola za KV i VKV radnike	SŠ za zanimanja u trajanju od 4 i više godina, gimnazija	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakulteti, akademije, magisterij, doktorat
2014.	133	6	40	45	37	1	4
Struktura	100,0	4,5	30,1	33,8	27,8	0,8	3,0
Udio (%) u nezaposlenih	9,0	9,5	13,2	9,4	7,2	2,1	5,3
Indeks 2014/2013.	97,8	75,0	117,6	100,0	84,1	50,0	133,3

Zaključno, kao posljedicu pada gospodarske aktivnosti, razdoblje od sredine 2008. do kraja 2014. godine bilježimo kao jedno od najtežih na tržištu rada. Tako se na kraju 2014. godine na području Grada Valpova smanjila i zaposlenost (2,6%) i nezaposlenost (2,1%), što znači da je jedan dio stanovništva izašao iz radno sposobnog stanovništva (stariji od 64 godine) ili otišao u ekonomski neaktivno radno sposobno stanovništvo.

Pregled strukture nezaposlenih osoba na području Grada Valpova u 2014. godini prikazan je na slici 7.

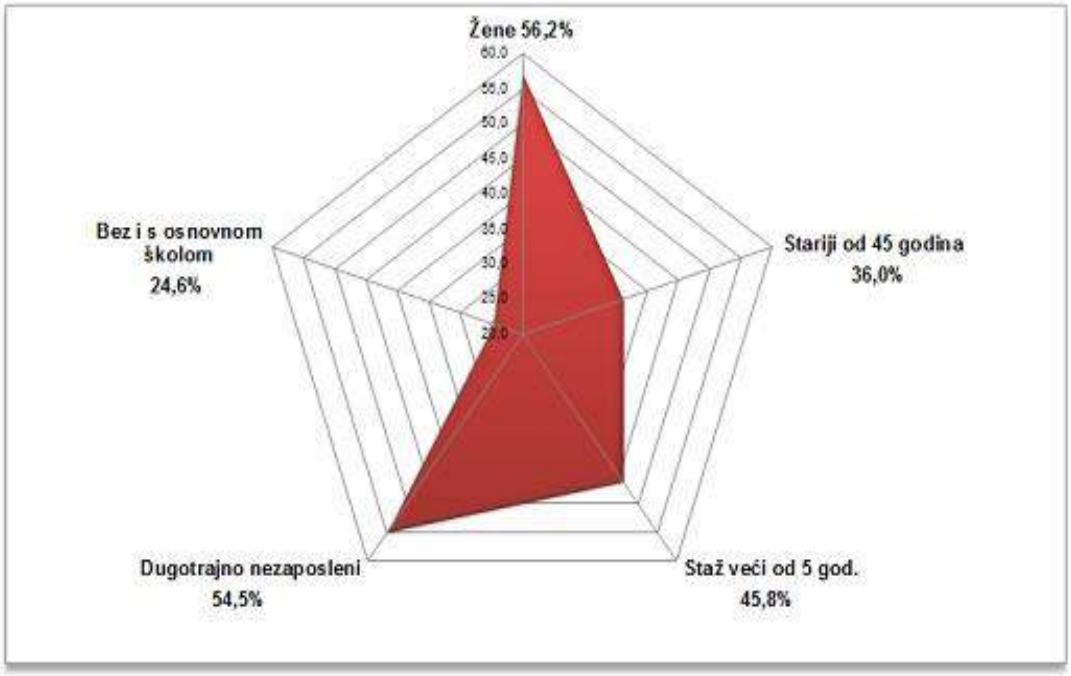

Slika 6.Struktura nezaposlenih osoba 2014. (prosjek)

Izvor: „Nezaposlenost i zapošljavanje Grad Valpovo“, HZZ, Područni ured Osijek, lipanj 2015.

4. DEMOGRAFSKE I SOCIJALNE ZNAČAJKE PODRUČJA

4.1. Broj i gustoća stanovništva

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine Grad Valpovo ima 11.563 stanovnika u 8 naselja: Harkanovci, Ivanovci, Ladimirevci, Marjančaci, Nard, Šag, Valpovo i Zelčin. Najveće naselje je Valpovo s 7.406 stanovnika, a najmanje Marjančaci sa samo 308 stanovnika. Osim Valpova i Ladimirevaca, sva ostala naselja Grada su mala naselja s manje od tisuću stanovnika (od 308 do 516). Prosječna gustoća naseljenosti iznosi 81,61 stanovnika na km^2.

Od 11.563 stanovnika, 7.881 stanovnik je radno sposoban (68,16%), 1.821 stanovnik je u dobnoj skupini 0-14 godina (15,75%), dok je 1.861 stanovnik stariji od 65 godina (16,09%).

Tablica 32. Stanovništvo Grada Valpova prema popisu stanovnika iz 2011. godine po dobnoj i spolnoj strukturi

Spol	Ukupno	0-14	15-64	65+
Svi	11 563	1 821	7 881	1 861
M	5 697	950	4 042	705
Ž	5 866	871	3 839	1 156

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.

4.2. Demografska kretanja

Između dvije popisne godine stanovništvo Grada Valpova smanjilo se za 764 osobe, odnosno sa 12.327 stanovnika u 2001. godini na 11.536 u 2011. godini.

Tablica 33. Promjena u ukupnom broju stanovnika Grada Valpova

PODRUČJE	Broj stanovnika 2001.	Broj stanovnika 2011.	Indeks 2011/2001
RH	4.437.460	4.284.889	0,97
OBŽ	330.506	305.032	0,92
Grad Valpovo	**12.327**	**11.563**	**0,94**
Harkanovci	601	506	0,84
Ivanovci	490	460	0,94
Ladimirevci	1.662	1.587	0,95
Marjančaci	332	308	0,93
Nard	545	516	0,95
Šag	440	429	0,98
Valpovo	7.904	7.406	0,94
Zelčin	353	351	0,99

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.

Iz tablice 33.vidljivo je kako sva naselja Grada bilježe negativne promjene u broju stanovnika od 2001. do 2011. Najveća negativna postotna razlika u broju stanovnika u 2011. godini u odnosu na 2001. godinu zabilježena je u naselju Harkanovci, 16%.

Smanjenje broja stanovnika Grada prisutno je od 1991. godine što je vidljivo iz sljedeće tablice.

Tablica 34. Kretanje broja stanovnika Grada Valpova od 1953. do 2011. godine

	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
Grad Valpovo	9.483	10.515	11.509	12.107	12.607	12.327	11.563

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.

Do 1991. broj stanovnika Grada je rastao, a nakon toga slijedi značajan pad. Broj stanovnika Grada u 2011. godini smanjio se za 6,20% u odnosu na 2001. godinu, te 8,28% u odnosu na 1991. godinu.

Sljedeća tablica prikazuje stanovništvo RH, OBŽ i Grada Valpova po naseljima prema popisu stanovnika iz 2011. godine po dobnoj i spolnoj strukturi

Tablica 35. Dobna struktura stanovništva i promjene u dobnoj strukturi u RH, OBŽ i Gradu Valpovu po naseljima

RH	Spol	Stanovništvo 0-14 godina starosti				Stanovništvo 15 – 64 godine starosti				Stanovništvo 65+ godina starosti			
		2001.	2011.	Indeks 2011./2001	Udio %	2001.	2011.	Indeks 2011./2001	Udio %	2001.	2011.	Indeks 2011./2001	Udio %
OBŽ	sv.	58.719	46.806	0,80	15,34	210.882	206.692	0,98	67,76	49.381	51.534	1,04	16,89
	m	30.203	23.918	0,80	7,84	110.164	103.747	0,94	34,02	17.923	19 226	1,07	6,30
	ž	28.516	22.888	0,80	7,46	100.718	102.945	1,02	33,74	31.458	32.308	1,03	10,59
Grad Valpovo	sv.	2.293	1.821	0,79	15,75	8.007	7.881	0,98	68,16	1.660	1.861	1,12	16,09
	m	1.185	950	0,81	8,22	4.195	4.042	0,96	34,96	609	705	1,15	6,09
	ž	1.108	871	0,78	7,53	3.812	3.839	1,01	33,20	1.051	1.156	1,09	10,00
Harkanovci	sv.	117	82	0,70	16,21	375	335	0,89	66,21	109	89	0,82	17,59
	m	60	39	0,65	7,71	193	180	0,93	35,57	37	34	0,92	6,72
	ž	57	43	0,75	8,5	182	155	0,85	30,64	72	55	0,76	10,87
Ivanovci	sv.	107	79	0,74	17,17	303	307	1,01	66,74	79	74	0,94	16,09
	m	54	37	0,68	8,04	166	170	1,02	36,96	28	23	0,82	5,00
	ž	53	42	0,79	9,13	137	137	1,00	29,78	51	51	1,00	11,09
Ladimirevci	sv.	412	348	0,84	21,93	1.045	1 046	1,00	65,91	205	193	0,94	12,16
	m	198	192	0,96	12,09	546	543	0,99	34,21	71	74	1,04	4,66
	ž	214	156	0,72	9,83	499	503	1,01	31,70	134	119	0,88	7,50
Marjančaci	sv.	78	49	0,63	15,91	213	212	0,99	68,83	41	47	1,14	15,26
	m	37	25	0,68	8,12	107	107	1,00	34,74	14	20	1,42	6,49
	ž	41	24	0,58	7,79	106	105	0,99	34,09	27	27	1,00	8,76

Nard	**sv.**	110	83	0,75	16,09	348	350	1,00	67,83	86	83	0,96	16,09
	m	66	45	0,68	8,72	174	191	1,09	37,02	36	36	1,00	6,98
	ž	44	38	0,86	7,37	174	159	0,91	30,81	50	47	0,94	9,11
Šag	**sv.**	82	75	0,91	17,48	283	275	0,97	64,10	75	79	1,05	18,41
	m	47	41	0,87	9,56	142	144	1,01	33,57	28	27	0,96	6,29
	ž	35	34	0,97	7,92	141	131	0,93	30,53	47	52	1,10	12,12
Valpovo	**sv.**	1.321	1 063	0,80	14,35	5.562	5.145	0,92	69,47	1 002	1.198	1,19	16,18
	m	688	549	0,80	7,41	2.757	2.598	0,94	35,08	373	465	1,24	6,28
	ž	633	514	0,81	6,94	2.805	2.547	0,91	34,39	629	733	1,16	9,89
Zelčin	**sv.**	66	42	0,64	11,97	224	211	0,94	60,11	63	98	1,55	27,92
	m	35	22	0,63	6,27	110	109	0,99	31,05	22	26	1,18	7,41
	ž	31	20	0,64	5,70	114	102	0,89	29,06	41	72	1,75	20,51

Iz tablice 35 je vidljivo kako je došlo do značajnog pada u broju mlađeg stanovništva (0-14) između 2001. i 2011. godine, od čak 20,58%, što je više od prosječnog smanjenja broja mlađih u Županiji (20,29%) te značajno više od prosjeka RH (13,54%). Broj radno sposobnog stanovništva u Gradu također se smanjio (5,65%), što je manje u odnosu na prosjek smanjenja u Županiji (6,7%), ali više u odnosu na prosjek smanjenja u RH (3,24%). Broj starijih od 65 godina na području Grada Valpova je značajno porastao (12,11%) te je značajno veći od prosjeka Županije (4,36%) i prosjeka RH (9,39%).

Posebno je zabrinjavajuća činjenica da je u 5 naselja zabilježeno smanjenje broja mladih veće od 20% (Marijančaci 37,18%; Zelčin 36,36%; Hrakanovcima 29,91%; Ivanovci 26,17%; Nard 24,55%).

Udio radno sposobnog stanovništva u Gradu veći je nego u OBŽ (67,76%) i RH (67,06%)., dok je udio stanovništva starijeg od 64 godine manji nego u OBŽ (15,34%) i RH (15,22%).

Dobna struktura stanovništva Grada Valpova analizirana je i kroz prosječnu starost stanovništva te indeks i koeficijent starosti stanovništva što je prikazano u sljedećoj tablici.

Indeks starenja stanovništva Grada je 99,5, što s demografskog stajališta znači da je stanovništvo Grada staro. Promatrano po spolu indeks starenja muškog stanovništva iznosi 76,2, a indeks starenja ženskog stanovništva 125,0 što je prilično velika razlika među spolovima.

Udio stanovništva starijeg od 60 godina u Hrvatskoj neprestano raste, te se sa 115 posto indeks starenja približio udjelu koje staračko stanovništvo ima u razvijenim europskim zemljama.
Koeficijent starosti stanovništva Grada, odnosno udio starijih od 60 godina iznosi 21,9, pri čemu je koeficijent starosti ženskog stanovništva 25,9.

Tablica 36. Prosječna starost, indeks i koeficijent starosti stanovništva Grada Valpova, OBŽ i RH prema popisu stanovnika iz 2011. godine

	Spol	Ukupno	Prosječna starost	Indeks starenja	Koef. starosti
Republika Hrvatska	sv.	4.284.889	41,7	115,0	24,1
	m	2.066.335	39,9	92,3	20,5
	ž	2.218.554	43,4	139,0	27,4
Osječko-baranjska županija	sv.	305.032	41,2	106,3	22,8
	m	146.891	39,3	82	18,8
	ž	158.141	43,1	131,9	26,6
Grad Valpovo	sv.	11.563	40,8	99,5	21,9
	m	5.697	38,8	76,2	17,9
	ž	5.866	42,7	125	25,9

Izvor**:** Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.

4.3. Obrazovna struktura stanovništva

U Gradu Valpovu stanovništva starog 15 i više godina ima 9.742, što čini 84,25 % stanovništva Grada. Najviše stanovnika Grada Valpova ima srednju školu 5.226 osoba, odnosno 53,64 %, zatim stanovništva s osnovnu školu 2.713 osoba ili 27,85 %. Udio stanovništva sa završenim nekim oblikom višeg i visokog obrazovanja je 11,48%, odnosno 1.118 osoba, dok je stanovništva bez obrazovanja najmanje 681 osoba ili odnosno 6,99 %, tablica 37.

Tablica 37. Podaci o razini obrazovanja stanovništva starog 15 i više godina na području RH, OBZ-a i Grada Valpova (popis 2011.)

Spol	Bez škole	1-3 razreda osnovne	4-7 razreda osnovne	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje	Nepoznato	Ukupno
sv.	128	75	478	2.713	5.226	1.118	4	9.742
m	16	23	130	1.005	3.014	556	3	4.747
ž	112	52	348	1.708	2.212	562	1	4.995

Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.

Prema Indeksu regionalne konkurentnosti 2013., Osječko-baranjska županija prema obrazovanosti radne snage zauzima 20. mjestu od ukupno 21 mjesta u poretku hrvatskih županija, uključujući Grad Zagreb. Posebice je zabrinjavajući ovaj podatak jer je u Županiji smješteno Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera. U Gradu Valpovu je situacija slična onoj na razini Županije.

U sljedećoj tablici prikazani su udjeli (%) stanovništva starog 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi na području Grada Valpova, OBŽ i RH.

Tablica 38 . Udio (%) stanovništvo starog 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi

Područje	Spol	Bez škole	1-3 razreda osnovne	4-7 razreda osnovne	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje	Nepoznato	Ukupno
RH	**sv.**	**1,71**	**0,96**	**6,86**	**21,29**	**52,63**	**16,39**	**0,16**	**100,00**
	m	0,35	0,21	2,11	8,69	28,60	7,64	0,07	47,67
	ž	1,36	0,74	4,75	12,60	24,03	8,75	0,09	52,33
OBŽ	**sv.**	**2,13**	**0,98**	**6,26**	**26,60**	**51,23**	**12,73**	**0,06**	**100,00**
	m	0,40	0,23	2,00	10,68	28,34	5,95	0,02	47,62
	ž	1,73	0,75	4,27	15,92	22,89	6,79	0,04	52,38
Grad Valpovo	**sv.**	**1,31**	**0,77**	**4,91**	**27,85**	**53,64**	**11,48**	**0,04**	**100,00**
	m	0,16	0,24	1,33	10,32	30,94	5,71	0,03	48,73
	ž	1,15	0,53	3,57	17,53	22,71	5,77	0,01	51,27

Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.

Iz tablice je vidljivo kako je u Gradu Valpovu udio osoba koje nisu završile osnovnu školu manji, dok je udio osoba sa završenom osnovnom školom veći nego u OBŽ i RH. Udio osoba sa srednjom završenom školom veći je u Gradu Valpovu u odnosu na OBŽ i RH, dok je udio visoko obrazovanih osoba znatno niži u odnosu na RH.

Što se tiče informatičke pismenosti stanovnika iznad 10 godina starosti (ukupno 10.431 stanovnika), njih 5.854 odnosno 56,12 % koristi se Internetom, njih 5.179 odnosno 49,65 % koristi se elektronskom poštom, dok se njih 5.143 odnosno 49,30 % koristi obradom teksta, a 4.350 odnosno 41,70 % tabličnim izračunima.

Tablica 39. Informatička pismenost stanovnika iznad 10 godina starosti (2011. godina)

Područje	Broj iznad 10 godina starosti	Udio %			
		Obrada teksta	Tablični izračuni	Korištenje e-poštom	Korištenje internetom
RH	3.867.863	52,05	45,20	53,14	57,45
OBŽ	275.891	50,00	44,07	50,59	55,03
Grad Valpovo	10.431	49,30	41,70	49,65	56,12

Izvor: DZS, Studija izvodljivosti razvoja širokopojsanog pristupa u Gradu Valpovu 2015.

Tablica 40. Stanovništvo Grada Valpova staro 15 i više godina prema najviše završenoj školi, obrazovnim područjima, (popis 2011)

Obrazovna područja	Ukupno	Bez škole	1-3 razreda osnovne škole	4-7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola				Visoko obrazovanje					Nepoznato
						svega	industrijske i obrtničke strukovne škole, škole za zanimanje u trajanju od 1–3 godine i škole za KV i VKV radnike	tehničke i srodne strukovne škole, škole za zanimanje u trajanju od 4 i više godina	gimnazija	svega	viša škola, I. (VI.) stupanj fakulteta i stručni studiji	fakulteti, umjetničke akademije i sveučilišni studiji	magisterij (znanstveni, stručni, umjetnički)	doktorat	
Ukupno	9.742	128	75	478	2.713	5.226	2.632	2.177	417	1.118	394	695	22	7	4
Bez škole	128	128	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opći programi	3.684	-	75	478	2.713	418	1	-	417	-	-	-	-	-	-
Obrazovanje	216	-	-	-	-	32	-	32	-	184	84	100	-	-	-
Humanističke znanosti i umjetnost	81	-	-	-	-	20	-	20	-	61	4	55	1	1	-
Društvene znanosti, poslovanje i pravo	1.533	-	-	-	-	1.124	338	786	-	409	134	262	10	3	-
Prirodne znanosti	87	-	-	-	-	44	-	44	-	43	1	40	-	2	-
Inženjerstvo, prerađivačka industrija i građevinarstvo	2.516	-	-	-	-	2.360	1.588	772	-	156	57	96	3	-	-
Poljoprivreda	515	-	-	-	-	397	133	264	-	118	34	78	6	-	-
Zdravstvo i socijalna skrb	193	-	-	-	-	133	1	132	-	60	23	35	2	-	-
Usluge	771	-	-	-	-	686	565	121	-	85	56	28	-	1	-
Ostalo	18	-	-	-	-	12	6	6	-	2	1	1	-	-	4

Izvor: DZS http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm, obrada autora

5. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA GRADA VALPOVA I DOPRINOS STRATEGIJE

5.1. SWOT ANALIZA

SNAGE	SLABOSTI
RESURSI I INFRASTRUKTURA - dobra prometna povezanost Grada - blizina autoceste Osijek-Zagreb - blizina Zračne luke Osijek - blizina Željezničkog kolodvora Osijek - blizina Luke Osijek - urbanih središta - na području Grada su tri rijeke Drave, Karašice i Vučice - područje Grada je dio Donjeg toka Drave – NATURA 2000 područja, vrijednog po očuvanim poplavnim nizinama i vrstama uz rijeku Dravu - UNESCO je proglasio prekogranični Rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav između Republike Hrvatske i Republike Mađarske 11.07.2012. - Grad je u klimatskoj zoni tople umjereno kišne klime - u sva naselja, gradska i prigradska, uvedena je električna, plinska, vodovodna i telefonska mreža - manji udio osoba koje nisu završile osnovnu školu u Gradu Valpovu nego u OBŽ i RH - udio osoba sa završenom srednjom školom veći je u Gradu Valpovu u odnosu na OBŽ i RH - struktura stanovnika prema obrazovnim područjima je povoljna - bogata kulturna baština, posebice cjelina dvorca Prandau-Normann - Valpovački perivoj jedan je od najvrjednijih povijesnih perivoja kontinentalne Hrvatske	**RESURSI I INFRASTRUKTURA** - u značajnom djelu Grada nema izgrađenih pješačkih staza, također velik dio postojećih pješačkih staza treba rekonstrukciju - na području Grada nema biciklističkih staza - odvodni sustav izgrađen samo u gradskom naselju Valpovo - svi postojeći društveni domovi u naseljima trebaju potpunu ili djelomičnu rekonstrukciju - loše stanje objekata DVD-ova te nedostatna opremljenost - postojeći načini zbrinjavanja otpadnih voda u pojedinim dijelovima Grada (septičke jame) su prijetnja za okoliš - nedovoljna turistička i kulturološka valorizacija gradskih tržnica i javnih zelenih površina - nedovoljno reciklažnih dvorišta u Gradu što ima za posljedicu nedovoljno recikliranje otpada - udio osoba sa završenom srednjom školom veći je u Gradu Valpovu u odnosu na OBŽ i RH - udio visoko obrazovanih osoba znatno niži u odnosu na RH, - u nekim dijelovima ruralnih naselja (Ladimirevci …) nema asfalta do privatnih kuća i prateće minimalne infrastrukture (voda, plin) - u naselju Marjančaci nema definiranih zona za gradnju novih obiteljskih kuća
DRUŠTVENE DJELATNOSTI - na području Grada djeluje Srednja škola Valpovo koja školuje učenike u 7 obrazovnih sektora za 11 zanimanja - u Gradu djeluje Osnovna glazbena škola - na području Grada Valpova djeluje 139 udruga, najbrojnije su športske udruge, njih 58, slijedi 18 tehničkih udruga, 12 tehničkih i 12 gospodarskih - blizina Sveučilišta J.J. Strossmayer	**DRUŠTVENE DJELATNOSTI** - nedovoljni kapaciteti postojećih dječjih vrtića - nedovoljna ponuda programa cjeloživotnog učenja na području Grada - nedovoljno dječjih igrališta - nedovoljna osposobljenost škola na području Grada za pripremu i provedbu EU projekata - od 1991. godine kontinuiran pad broja stanovnika - značajan pad u broju mlađeg stanovništva (0-14) između 2001. i 2011. godine, od čak

Grad Valpovo je članica LAG-a Karašica	20,58%, - smanjenje broja radno sposobnog stanovništva za (2%), između 2001. i 2011. godine - indeks starenja stanovništva Grada je 99,5, što s demografskog stajališta znači da je stanovništvo Grada staro. - nedostatak kvalitetnih pojedinačnih programa socijalne skrbi - nedostatno razvijena izvan-institucionalna skrb za starije i nemoćne - većina udruga nema dovoljne kapacitete za prijavljivanje i provedbu EU projekata - nedovoljna suradnja pojedinih udruga sa javnim institucijama - slaba organiziranost volontera
GOSPODARSTVO - privatni sektor ima dominantnu ulogu u poslovanju poduzetnika Valpova. - u 2014. godini privatni sektor je zapošljavao 91,8% ukupnog broja zaposlenih kod poduzetnika što je porast za 1,4% u odnosu na 2013. - krajem kolovoza 2015. godine u Valpovu je bile nezaposleno 1.184 osobe, što je 15,4% manje nego u istom mjesecu prethodne godine - Grad ima 7 poslovnim zona, 297.365 m2 raspoloživih površina **Poljoprivreda i prehrambena industrija** - Grad je bogat poljoprivrednim površinama, posebice obradivim - visok broj samoopskrbnih gospodarstava - duga tradicija prehrambeno-prerađivačke industrije u Valpovštini - velik broj poljoprivrednih gospodarstva 572, od toga 553 obiteljska poljoprivredna gospodarstva - prosječna veličina OPG-a u iznosu od 7,18 ha. veća je od prosjeka RH koji iznosi 5,6 ha. - 479 zaposlenih u poljoprivredi čini udio od 23% korisnika mirovinskog osiguranja po osnovi poljoprivredne djelatnosti. - najviše zaposlenih na području Grada je u je u prerađivačkoj industriji i djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Ove dvije djelatnosti zapošljavaju 66,2% ukupno zaposlenih kod poduzetnika u Gradu Valpovu **Turizam** - dostatni smještajni kapaciteti za značajan rast noćenja - dobri preduvjeti za razvoj kulturnog, športskog, biciklističkog te ruralnog turizma	**GOSPODARSTVO** - Poduzetnici Grada Valpova ostvarili su negativan poslovni rezultat u 2014. godini u iznosu od 8,7 milijuna kuna, što je za 807,7 % više u odnosu na 2011. godinu, za razliku od 2013. kada je ostvarena dobit u iznosu od 7,7 milijuna kuna. - 79 poduzetnika ostvarilo je dobit razdoblja od 8,3 milijuna kuna i gubitak razdoblja kod 40 poduzetnika od 17 milijuna kuna - kontinuirani pad broja zaposlenih kod poduzetnika Grada Valpova, u odnosu na 2011. broj zaposlenih se smanjio za 25 % odnosno za 150 osoba - u četverogodišnjem razdoblju došlo je do značajnog smanjenja ukupnih troškova poduzetnika za plaću što utječe na slabije punjenje proračuna Grada Valpova prihodima poreza i prireza na plaću, te na smanjenje kupovne moći stanovništva. - u 2014. svega 3 osobe zaposlene u djelatnosti građevinarstva kod poduzetnika obveznika poreza na dobit **Poljoprivreda i prehrambena industrija** - broj registriranih djelatnika u poljoprivredi je u kontinuiranom opadanju - mali broj zadruga poljoprivrednih proizvođača, samo 3 - u ukupnoj proizvodnji pretežu oranice, odnosno ratarska proizvodnja - mali udjeli staklenika/plastenika (0,05%), rasadnika (0,008%), voćnjaka (2,8%) i drugih višegodišnjih nasada (0,07%) - prosječna starost nositelja OPG-a iznosi 58 godina za žene i 57 godina za muškarce. - žene su nositelji ili odgovorne osobe u udjelu od 29% ukupnog broja OPG-a.

- velik broj OPG-a koji žele investirati u turističke projekte - bogata etno i gastro tradicija	**Turizam** -smanjenje broja noćenja u 2014. 13.412, u odnosu na 2013. kada je bilo 16.237 noćenja - nedovoljno kvalitetnog (potrebnog) kadra u turizmu - nema strategije i koncepta upravljanja turističkim resursima - ne postoji marketing i strategija manifestacija - nedovoljno razvijena turistička infrastruktura - nedovoljna financijska snaga OPG-a i poduzetnika za investiranje u turizam
PRILIKE	**PRIJETNJE**
RESURSI I INFRASTRUKTURA - mogućnosti korištenja EU fondova - mogućnost prigradskih naselja (mjesni odbori i udruge) za korištenje mjera iz PRR RH 2014.-2020. za razvoj i obnovu infrastrukture - blizina hrvatsko-mađarske granice - područje Grada Valpova pripada hrvatskom ruralnom području - prirodni potencijal za korištenje obnovljivih izvora energije	**RESURSI I INFRASTRUKTURA** - blizina hrvatsko-mađarske granice - područje Grada Valpova pripada hrvatskom ruralnom području - potraživanja nasljednika obitelji Prandau-Norman za povratom imovine - crpilište vode na području Grada Belišća iz kojeg se Grad snabdijeva vodom je u privatnom vlasništvu
DRUŠTVENE DJELATNOSTI - mogućnosti korištenja EU fondova - mogućnost prigradskih naselja da koriste mjere iz PRR RH 2014.-2020. za razvoj i obnovu društvene infrastrukture - unapređivanje sustava cjeloživotnog učenja - usklađivanje obrazovanja s potrebama gospodarstva	**DRUŠTVENE DJELATNOSTI** - smanjivanje izdvajanja za školstvo može onemogućiti održavanje minimum standarda prostora, opreme, kadrova i programa
GOSPODARSTVO - mogućnosti korištenja EU fondova - mogućnosti za razvoj socijalnog poduzetništva - povezivanje gospodarstva sa znanstveno-istraživačkim sektorom - poticanje razvoja temeljenog na inovacijama, znanju i načelima održivog razvoja - poticanje udruživanja i razvoj klastera - poticanje razvoja kreativnih industrija - očuvanje tradicijskih obrta - uvođenje standarda kvalitete u poslovanju i proizvodnji **Poljoprivreda i prehrambena industrija** - mogućnosti financiranja investicija u poljoprivredi i preradi poljoprivrednih proizvoda posebno kroz paket mjera iz Programa ruralnog razvoja 2014.-2020 - razvoj kratkih opskrbnih lanaca - prijelaz poljoprivrednih proizvođača iz ratarstva u isplativije kulture - poticanje razvoja obiteljskih gospodarstava,	**GOSPODARSTVO** - zakoni kojim se reguliraju investicije i poduzetništvo nisu naklonjeni investitorima - administrativne barijere prilikom ulaganja u razvoj poduzetništva - financijska preopterećenost porezima, - doprinosima, raznim nametima te visokim cijenama energenata - jačanje trenda odljeva visokostručne radne snage **Poljoprivreda i prehrambena industrija** - spora dinamika natječaja iz Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020. te posljedično nedovoljno iskorištenje sredstava - nastavak neadekvatne poljoprivredne politike **Turizam** - pad turističke potražnje zbog ekonomske situacije - migrantska kriza

ekološke poljoprivrede te uzgoja autohtonih pasmina - poticanje zaštite, certificiranja i brendiranja autohtonih proizvoda **Turizam** - mogućnosti korištenja EU fondova - rast broja turista u Osječko-baranjskoj županiji, posebice cikloturista - blizina Bizovačkih toplica - stavljanje dvorca Prandau-Normann u funkciju razvoja turizma - spajanje na europske biciklističke rute	

5.2. VIZIJA I MISIJA RAZVOJA GRADA VALPOVA

5.2.1. VIZIJA GRADA VALPOVA

U razvojnu viziju utkana su dosadašnja iskustva lokalnih dionika ključnih za razvoj Grada, tradicija te potencijali razvoja područja. Nadograđena je smjernicama i trendovima razvoja pojedinih sektora na razini Europske unije. Stvorena je zajedničkim radom Radne grupe za izradu Strategije te u konzultacijama s ostalim relevantnim dionicima u okviru ključnih razvojnih potencijala i želja razvojnih dionika.

Vizija razvoja Grada Valpova temelji se na sustavu vrijednosti kojim se odgovara na tri bitna pitanja: (1) što želimo raditi, (2) što želimo postati te (3) gdje ćemo biti 2020. po provedbi Strategije.

Vizija razvoja Grada Valpova glasi:

Valpovo je srednjoeuropski grad prepoznatljiv po svojoj bogatoj kulturnoj baštini, autohtonim proizvodima, proizvodnji zdrave hrane te poticanju razvoja poduzetništva, zelene ekonomije i industrije uz održivo korištenje suvremene tehnologije i inovacije. Visoka kvaliteta života građana Valpova ostvarena je visokom stopom zaposlenosti, razvijenom društvenom infrastrukturom i socijalnim uslugama te ravnomjernim razvojem svih naselja uz očuvanu prirodu, okoliš, baštinu i tradiciju. Posebna pažnja posvećuje mladima i ranjivim skupinama.

5.2.2. MISIJA GRADA VALPOVA

Misija Grada Valpova odražava osnovne zadatke te vrijednosti koje vode ka ostvarenju ciljeva. Zajedničkim radom Radne grupe za izradu Strategije definirana je i usuglašena misija Grada Valpova.

Misija Grada Valpova je kontinuirano poboljšanje kvalitete života i rada stanovnika Grada, te stvaranje pozitivnog okruženja za razvoj gospodarstva, kroz učinkovito, transparentno i odgovorno upravljanje javnim poslovima. Grad strateški promišlja i planira razvoj te u suradnji s gradskim tvrtkama, poslovnim i civilnim sektorom, uz uvažavanje potreba građana, osigurava kontinuiran gospodarski i društveni razvitak.

5.3. PRIORITETI, STRATEŠKI CILJEVI I MJERE

5.3.1. Prioriteti razvoja i fokus područja

Prioriteti razvoja u potpunosti su sukladni s mogućnostima financiranja razvojnih projekata fondovskim sredstvima EU te u skladu s provedbom Strategije pametne specijalizacije (S3).

Grad Valpovo će dinamiku ulaganja u razvojne projekte uskladiti s potrebama ravnomjernog poticanja razvoja paralelno u 6 prioritetnih područja izabranih na temelju socio-ekonomske analize stanja u suglasnosti svih sudionika u izradi Strategije u razdoblju od 2015.-2020. s dodanim vremenom N+3 godine, odnosno do 2023. godine. Strategija će se usklađivati prema potrebama svake tri godine.

Izabrani prioriteti su:

(P1) Pametan gospodarski razvoj - oslanjat će se na razvoj javnog servisa za podršku ulaganjima u nove inovativne tehnologije, aktiviranje neiskorištenih inovativnih potencijala, osnaživanje postojećih potpornih organizacija kao što su Valpovački poduzetnički centar i Turistička zajednica Grada Valpova te unaprjeđenje komunikacije s malim i srednjim poduzetnicima (MSP). Grad Valpovo će osigurati dobru komunikaciju sa znanstveno-istraživačkom zajednicom za brži transfer inovacija i znanja, doprinijet će umrežavanju i stvaranju klastera posebno u području razvoja energetika i održivog okoliša, poljoprivredno-prehrambenog i bio-gospodarstva, metalne industrije i turizma, socijalnog poduzetništva i društveno odgovornog poslovanja, te u razvoj širokopojasnog interneta, javne poslovne infrastrukture, agrozone i dr.

(P2) Razvoj lokalnog tržišta. U suradnji s poduzetnicima u poljoprivredi i prehrambenoj industriji ulagat će se u razvoj uređenih disperziranih i sustavno povezanih malih tržnih mjesta za prodaju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Nadalje, Grad će ulagati u razvoj eko-tržnice s ciljem prerastanja u regionalno prepoznato tržno mjesto za susret ponude i potrošnje ekoloških proizvoda s područja Grada Valpova i njegovog gravitacijskog područja.

(P3) Kvaliteta života - bit će unaprijeđena cjelovitim planiranjem prostornog razvoja Grada te različitim ulaganjima u unaprjeđenje i razvoj komunalne i društvene infrastrukture i s njima povezanim uslugama u okviru 1. Cilja ove Strategije „Održivi razvoj prostora i unaprijeđenje infrastrukture“ s naglaskom na osnaživanje ljudskih potencijala gradske uprave i gradskih javnih poduzeća, ustanova u odgoju i obrazovanju, te ljudskih potencijala udruga i svih organizacija civilnog društva koje mogu sudjelovati u provedbi projekata u okviru 3. Cilja ove Strategije „Razvoj ljudskih potencijala i unaprijeđenje kvalitete života“. Za unaprijeđenje kvalitete života građana posebnu će ulogu imati projekti vezani uz politike demografske obnove, razvoja socijalnih usluga, poboljšanju usluga u odgoju i obrazovanju, usluga u

zdravstvu, usluga u kulturi sportu i rekreaciju uz očuvanje prirodne i kulturno-povijesne baštine.

P(4) Očuvan okoliš - je prioritet koji se ugrađuje u sve ciljeve, mjere i podmjere ove Strategije. Posebna pažnja u provedbi projekata bit će stavljena na aspekt okoliša kroz brojne aktivnosti podizanja svijesti lokalne zajednice, zatim kroz evaluaciju i odabir projekata s prihvatljivim utjecajem na stanje okoliša i njegovo unaprijeđenje.

P(5) Jednake mogućnosti - ova će Strategija doprinijeti stvaranju i unaprjeđenju boljih uvjeta za rad i život socijalno ranjivih skupina stanovništva kroz provedbu projekata podizanja svijesti građana i senzibiliziranja javnosti za pitanja siromaštva, socijalne isključenosti, brige za osobe s invaliditetom, manjinske skupine, dugotrajno nezaposlene osobe, posebno mlade i žene, te kroz provedbu projekata vezanih uz razvoj novih radnih mjesta po mjeri navedenih skupina po modelu socijalnog poduzetništva i aktivnosti organizacija civilnog društva.

P(6) Međusektorska suradnja. Za kontinuirano praćenje provedbe Strategije potrebno je osnovati Međusektorsko vijeće javnog, poslovnog i civilnog sektora koje će redovitim sastancima i aktivnostima osigurati dostavu minimalno dva godišnja izvješća o provedbi Strategije. Nadalje, ovo će Vijeće imati ulogu moderiranja procesa vezanih za provedbu Strategije između ključnih osoba Triple Helix sustava: sveučilište / javna uprava / gospodarstvo (i civilno društvo), stvarajući pri tom otvoreni prostor za cirkulaciju znanja i inovacija, unaprjeđenje komunikacije, te unaprjeđenje i razvoj svih oblika suradnje – međusektorske, nacionalne, prekogranične i međunarodne.

Fokus područja Strategije predstavljaju područja od posebnog interesa i brige za njihovo razvojno ostvarivanje. Ova Strategija posebnu će brigu posvetiti razvoju i provedbi projekata za fokus područja:

- **Mladi,**
- **Samozapošljavanje,**
- **Zeleni projekti,**
- **Autohtoni proizvodi,**
- **Revitalizacija kompleksa dvorca Prandau-Normann,**
- **Poslovna infrastruktura.**

5.3.2. Strateški ciljevi razvoja

Kako bi se u cijelosti ispunila misija Grada Valpova te ostvarila zadana vizija definirani su sljedeći strateški ciljevi:

1. **Održivi razvoj prostora i unaprjeđenje infrastrukture**
2. **Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva**
3. **Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života**
4. **Učinkovito upravljanje razvojem**

Za svaki od navedenih ciljeva definirane su mjere i podmjere čija će provedba dovesti do ostvarenja zadanih ciljeva. Pregled mjera kao i određenih pokazatelja uspješnosti provedbe svake mjere dan je u sljedećem odjeljku 5.3.3. koji slijedi.

Strateški cilj 1. Održivi razvoj prostora i unaprjeđenje infrastrukture
Održivi razvoj prostora i unaprjeđenje infrastrukture jedan je od temeljnih preduvjeta za cjeloviti i održivi razvoj Grada Valpova. Promišljen i planiran prostor osnova je za policentrični razvoj grada. Planiranje prostornog uređenja i zahvati koji se provode imaju za cilj postići optimalan razvoj naselja uvažavajući karakteristike pojedinih naselja, potrebe stanovnika te razvojnu viziju Grada.
U cilju postizanja održivog razvoja Grada teži se ujednačavanju opremljenosti komunalnom, prometnom i drugom infrastrukturom svih naselja na području Grada Valpova.

Posebne napore treba uložiti u zaštitu okoliša, te energetsku neovisnost Grada, a koja se može postići povećanjem proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, te značajnijom energetskom učinkovitosti grada.

Strateški cilj 2. Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva
Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva temeljni je preduvjet povećanje kvalitete života stanovnika i sprječavanja iseljavanja, posebice mladih. Temeljni pravci gospodarskog razvoja Grada Valpova prepoznati su kroz stvaranje preduvjeta za: a) povećanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu, b) razvoj malog i srednjeg poduzetništva, c) razvoj konkurentne poljoprivrede i prehrambene industrije, d) razvoj kontinentalnog turizma, e) razvoj socijalnog i društvenog poduzetništva i f) podizanje razine lokalne konkurentnosti te privlačenje ulagača i poticanje ulaganja u industrijski razvoj.

Gospodarski razvoj Grada Valpova temeljit će se na razvoju lokalne konkurentnosti, poboljšanju „poduzetničke“ klime i identificiranju industrija koje mogu generirati održivi rast i razvoj gospodarstva, te povećanju privlačnosti poslovnog okruženja za industrije kroz aktivnosti i mjere kao što su ulaganje u poslovnu infrastrukturu, edukacija kadrova i dr.

Strateški cilj 3. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života

Razvoj ljudskih potencijala temeljni je preduvjet bilo kakvog napretka i razvoja. Kontinuirano ulaganje u ljude kroz povećanje kvalitete usluga sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama, cjeloživotno učenje, razvoj tržišta rada, podizanje konkurentnosti na tržištu rada te integraciju osoba u nepovoljnom položaju osnova je razvoja zajednice te povećanja kvalitete života stanovništva.

Unaprjeđenje kvalitete života građana Valpova postići će se podizanjem standarda obrazovanja na svim razinama, očuvanjem kulturne baštine, kvalitetnijom promocijom športa, te osiguranje visokog standarda zdravstvenih usluga i usluga socijalne skrbi. Ravnomjeran razvoj društvene infrastrukture po naseljima, promišljen na socijalno i gospodarski održiv način odgovorit će na današnje potrebe lokalnog stanovništva za društvenim i kulturnim sadržajima, ali i poticajima za razvoj lokalne zaposlenosti. Važan aspekt kvalitete života svakako je kvaliteta samog stanovanja, ali i sigurnost stanovnika čijim će unaprjeđenjem Grad Valpovo biti još atraktivnije i ugodnije mjesta za život.

Strateški cilj 4. Učinkovito upravljanje razvojem

Učinkovito upravljanje razvojem omogućit će provedbu zacrtanih mjera te ostvarenje vizije Grada. Pri tome naglasak je na suradnji javne uprave, civilnog i poslovnog sektora kako bi se osigurali sinergijski učinci te kako bi se kreirali bolji uvjeti za društveno-ekonomski rast, socijalnu koheziju i generiranje zaposlenosti. Jačanje suradnje, ali i jačanje kapaciteta svih partnera, posebice njihovih „apsorpcijskih kapaciteta“ u korištenju strukturnih fondova EU kritični su faktori za učinkovitu i djelotvornu provedbu mjera i podmjera definiranih u ovom dokumentu.

5.3.3. Prikaz mjera i podmjera za ostvarenje strateških ciljeva

Tablica 41. Strateški ciljevi s mjerama i podmjerama

STRATEŠKI CILJ	MJERE	PODMJERE
1.Održivi razvoj prostora i unaprjeđenje infrastrukture	1.1.Održivo gospodarenje prostorom	1.1.1.Cjelovito planiranje prostornog razvoja sukladno sa razvojnim potrebama Grada i unaprjeđenje sustava održivog gospodarenja 1.1.2. Unaprjeđenje i održivo korištenje prostora i objekata Grada te poticanje obnove pročelja 1.1.3. Unaprjeđenje postojećih i uređenje novih javnih gradskih prostora i objekata 1.1.4. Revitalizacija zapuštenih objekata i zemljišta 1.1.5. Sanacija industrijske infrastrukture s ugašenim proizvodnjama 1.1.6. Uspostava i unaprjeđenje informacijskog sustava prostornog uređenja baziranog na GIS tehnologijama
	1.2. Razvoj i unapređenje infrastrukturnog sustava Grada	1.2.1. Izgradnja i unaprjeđenje sustava prometne infrastrukture 1.2.2. Izgradnja i održavanje lokalnih i nerazvrstanih cesta te šumskih i poljskih putova 1.2.3. Izgradnja i sanacija nogostupa u naseljima 1.2.4. Razvoj mreže biciklističkih staza i biciklističkog prometa 1.2.5. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje sukladno razvoju Grada 1.2.6. Razvoj i povećanje učinkovitosti vodoopskrbnog sustava Grada 1.2.7. Profiliranje, sadržajno i oblikovno unapređivanje te stvaranje novih tržnica i javnih zelenih površina 1.2.8. Razvoj i unaprjeđenje elektroenergetske i telekomunikacijske mreže sukladno razvoju Grada 1.2.9. Razvoj infrastrukture širokopojasnog interneta u Gradu Valpovu 1.2.10. Unaprjeđenje javne rasvjete 1.2.11.Izgradnja mreže i unaprjeđenje sustava komunalnih usluga i infrastrukture Grada
	1.3. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i poboljšanje kvalitete okoliša	1.3.1. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i poboljšanje kvalitete okoliša 1.3.2. Izgradnja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 1.3.3. Sprječavanje i sanacija divljih odlagališta otpada 1.3.4. Očuvanje biološke raznolikosti 1.3.5. Povećanje informiranosti stanovništva po pitanjima zaštite okoliša 1.3.6. Promoviranje „čišćeg“ prometa koji poštuje okoliš koristeći „alternativna“ pogonska goriva
	1.4. Održivo gospodarenje energijom i povećanje udjela obnovljivih izvora	1.4.1. Povećanje energetske učinkovitosti u javnim, poslovnim, industrijskim i stambenim objektima, prometu i javnoj rasvjeti 1.4.2. Diversifikacija energetskog sustava i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije
2. Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva	2.1. Povećanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu	2.1.1. Povezivanje s znanstvenim i obrazovnim sektorom i omogućavanje prijenosa znanja 2.1.2. Edukacija poduzetnika, te poticanje razvoja temeljenog na inovacijama, znanju i načelima održivog razvoja 2.1.3. Zaštita intelektualnog vlasništva inovativnih proizvoda
	2.2. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva	2.2.1. Definiranje i provedba sustavnih mjera potpore razvoju malog i srednjeg poduzetništva 2.2.2. Razvoj poslovne infrastrukture za podršku malom i srednjme poduzetništvu 2.2.3. Očuvanje tradicijskih obrta te poticanje razvoja kreativnih industrija 2.2.4. Poticanje udruživanja i razvoj klastera 2.2.5. Uvođenje standarda kvalitete u poslovanju i proizvodnji
	2.3. Razvoj konkurentne poljoprivrede i prehrambene industrije	2.3.1. Definiranje i provedba sustavnih mjera potpore razvoju poljoprivrede i prehrambene industrije u skladu s Programom ruralnog razvoja RH 2014.-2020. 2.3.2. Razvoj agrozona i ostale poslovne infrastrukture 2.3.3. Poticanje razvoja obiteljskih gospodarstava i ekološke poljoprivrede

		2.3.4. Poticanje uzgoja autohtonih vrsta i pasmina 2.3.5. Poticanje standardizacije poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda te višeg stupnja finalizacije 2.3.6. Poticanje diversifikacije gospodarskih aktivnosti 2.3.7. Poticanje udruživanja poljoprivrednih i prehrambenih proizvođača, posebice zadruga, proizvođačkih grupa i organizacija 2.3.8. Stvaranje preduvjeta za razvoj lokalnog tržišta i kratkih lanaca opskrbe 2.3.9. Poticanje zaštite, certificiranja i brendiranja autohtonih proizvoda 2.3.10. Razvoj lokalnih brendova za lokalno proizvedene poljoprivredne i prehrambene proizvode 2.3.11. Stvaranje povoljnog okruženja za razvoj prerađivačke industrije visokih tehnologija s integriranom brigom za okoliš 2.3.12. Stvaranje okruženja za uključivanje u EIP (Europsko inovacijsko partnerstvo)
	2.4. Razvoj kontinentalnog turizma	2.4.1. Razvoj turističkog identiteta Grada 2.4.2. Razvoj specifičnih oblika turističke ponude 2.4.3. Kreiranje prepoznatljivih turističkih proizvoda i usluga, manifestacija, sajmova i slično, te bolje upravljanje postojećim 2.4.4. Razvoj turističke infrastrukture 2.4.5. Razvoj turističkih sadržaja temeljenih na bogatoj kulturnoj baštini Grada 2.4.6. Očuvanje tradicionalnih obilježja i uređivanje seoskih naselja
	2.5. Razvoj socijalnog i društvenog poduzetništva	2.5.1. Definiranje programa i provedba sustavnih mjera potpore razvoju socijalnog i društvenog poduzetništva 2.5.2. Promicanje zajedničkih inicijativa i partnerstava 2.5.3. Stavljanje u funkciju neiskorištenih javnih prostornih resursa: poslovnih, građevinskih, poljoprivrednih za razvoja socijalnog i društvenog poduzetništva 2.5.4. Promicanje važnosti i uloge socijalnog i društvenog poduzetništva kroz sve oblike obrazovanja 2.5.5. Potpore razvoju projekata udruga koje se bave područjem socijalnog poduzetništva
	2.6 Podizanje razine lokalne konkurentnosti te privlačenje ulagača i poticanje ulaganja u industrijski razvoj	2.6.1. Brendiranje Grada Valpova 2.6.2. Stvaranje pozitivnog investicijskog okruženja kroz posebno razvijene programe po mjeri investitora 2.6.3. Sustavan razvoj gospodarenja zonama i izgradnja poduzetničke infrastrukture 2.6.4. Sustavno privlačenje i praćenje ulagača na području Grada te provedba programa promocije Grada za privlačenje ulaganja (brownfield i greenfield) 2.6.5. Razvoj Triple helix modela – Grad, privatni sektor, obrazovno-znanstveni sektor
3. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života	3.1. Razvoj ljudskih potencijala	3.1.1. Poboljšnje kvalitete usluga sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama 3.1.2. Poticanje prilagodbe obrazovanja potrebama na gospodarstva 3.1.3. Razvoj i provedba programa cjeloživotnog učenja i profesionalnog usmjeravanja 3.1.4. Potpora integraciji osoba u nepovoljnom položaju na tržištu rada 3.1.4. Provedba posebnih programa s naglaskom na mlade i jačanju njihove uloge u društvu te osobe 55+
	3.2.Razvoj društvene infrastrukture i usluga	3.2.1. Izgradnja, obnova i održavanje društvenih domova te održivo korištenje i upravljanje 3.2.2. Izgradnja, obnova i održavanje društvene infrastrukture namijenjene djeci 3.2.3. Poboljšanje uvjeta i kvalitete usluga u zdravstvu i razvoj programa zdravstvene prevencije 3.2.4. Unaprjeđenje kvalitete infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i koordinacije između kulturnih institucija 3.2.5. Očuvanje i jačanje prepoznatljivosti kulturno povijesne baštine s posebnim naglaskom na dvorac Prandau-Normann

		3.2.6. Razvoj športa i rekreacije, te športske i rekreacijske infrastrukture
	3.3. Unaprjeđenje kvalitete života i razvoj socijalnih usluga	3.3.1. Unaprjeđenje pronatalitetne populacijske politike 3.3.2. Unaprjeđenje socijalne infrastrukture, usluga i programa te poboljšanje koordinacije između ključnih dionika 3.3.3. Razvoj prilagođenih socijalnih usluga za osobe u nepovoljnom položaju 3.3.4. Razvoj socijalnih usluga za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi te poticanje udomiteljstva
	3.4. Unaprjeđenje kvalitete stanovanja i sigurnosti stanovništva	3.4.1. Predviđanje budućih potrebe stambene izgradnje u naseljima i projektiranje te stvaranje preduvjeta za stambenu izgradnju 3.4.2. Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te upravljanje rizicima 3.4.3. Unaprjeđenje materijalnih i fizičkih uvjeta u sustavima zaštite i spašavanja
4.Učinkovito upravljanje razvojem	4.1. Jačanje razvojnih kapaciteta i unaprjeđenje sustava za upravljanje razvojem	4.1.1. Razvoj i unaprjeđenje institucionalnih kapaciteta Grada 4.1.2. Razvoj i učinkovito korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija u javnom upravljanju i poboljšanju javnih usluga 4.1.3. Jačanje kapaciteta i kompetencija razvojnih subjekata i stručnih službi 4.1.4. Jačanje kapaciteta za korištenje EU sredstava 4.1.5. Unaprjeđenje komunikacije s građanima i ostalim dionicima 4.1.6. Jačanje međusektorske, lokalne, županijske, nacionalne, prekogranične i međunarodne suradnje i povezivanje s europskim prostorom 4.1.7. Izrada zajedničkih analiza i dokumenata s dionicima u okruženju
	4.2. Učinkovito upravljanje gradskim prostorom i gradskom imovinom	4.2.1. Ususatvljivanje evidencija o stanju i korištenju gradskih prostora i imovine 4.2.2. Unaprjeđenje sustava upravljanja prostorom i zemljištem
	4.3. Jačanje kapaciteta civilnog sektora	4.3.1. Jačanje kapaciteta udruga za provođenje specifičnih programa te korištenje sredstava EU 4.3.2. Potpore djelovanju, osposobljavanju i transparentnosti rada lokalnih udruga 4.3.3. Kontinuirana suradnja s udrugama u planiranju i provedbi projekata proizašlih iz razvojnih mjera Strategije 4.3.4. Razvoj međusektorske, nacionalne, prekogranične i međunarodne suradnje

5.4. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima

U sljedećim tablicama dan je prikaz usklađenosti Strategije razvoja Grada Valpova 2015.-2020. s Lokalnom strategijom razvoja LAG-a Karašica 2013.-2014., kao temeljnim razvojnim dokumentom za područje LAG-a, do donošenja nove Lokalne razvojne strategije LAG-a s kojom će se i ova Strategija uskladiti. Važno je istaknuti kako su svi ciljevi i prioriteti LRS-a LAG-a postavljeni usklađeno s nacionalnom i EU razinom prioritetnih osi ruralnog razvoja 2007-2013. Važno je napomenuti kako Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR, engl. EAFRD), nakon reforme 2006. ima 3 prioritetna cilja: jačanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva, poboljšanje okoliša i krajolika, te poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i postizanje raznolikosti ruralnog gospodarstva.

Tablica 42. Usklađenost strateških ciljeva i prioriteta s Lokalnom strategijom razvoja Laga Karašica 2013.-2014.

Strateški ciljevi Strategije razvoja grada Valpova 2015.-2020-	Strateški ciljevi Županijske razvojne strategije 2012.-2013.
1. Održivi razvoj prostora i unaprjeđenje infrastrukture	1. Održivi razvoj i unaprjeđenje prostora
2. Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva	2. Razvoj konkurentnog gospodarstva
3. Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života	3. Razvoj ljudskih resursa i kvalitetno zadovoljavanje javnih potreba građana
4. Učinkovito upravljanje razvojem	3. Razvoj ljudskih resursa i kvalitetno zadovoljavanje javnih potreba građana

S obzirom kako području Grada Valpovo pripada ruralnom području RH za daljnji razvoj Grada od izuzetne je važnost usklađenost s Programom ruralnog razvoja RH 2014.-2020. Usklađenost Strategije vidljiva je kroz njenu povezanost sa sva tri strateška cilja Programa:

- CILJ 1. Poticati konkurentnost poljoprivrede
- CILJ 2. Osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama
- CILJ 3. Postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta

Štoviše, Strategija je direktno povezana sa svih 6 prioriteta PRR-a RH 2014.-2020.

- PRIORITET 1: Promicanje znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima
- PRIORITET 2: Povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama, promovirajući pri tome i inovacijske poljoprivredne tehnologije, kao i održivo upravljanje šumama
- PRIORITET 3: Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi
- PRIORITET 4: Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava vezanih uz poljoprivredu i šumarstvo
- PRIORITET 5: Promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru
- PRIORITET 6: Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima

Također, Strategija razvoja Grada Valpova usklađena je sa sektorskim strategijama kao što su: Strateški plan ministarstva gospodarstva za razdoblje od 2013. - 2015. godine, Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. - 2020., Strategija razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine, Nacionalnom strategijom izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom, Strateški planom Ministarstva rada i mirovinskoga sustava za razdoblje od 2013. – 2015, Naturom 2000. i dr.

Zaključno, ovaj strateški dokument je usklađen sa **Strategijom Europa 2020**, sa sva tri njena prioriteta: **1. pametnim rastom,** koji podrazumijeva razvijanje gospodarstva utemeljenog na znanju i inovacijama; **2. održivim rastom**: promicanjem gospodarstva koje učinkovitije iskorištava resurse, koja je zelenija i konkurentnija te **3. uključivim rastom.**

6. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA VALPOVA

Preduvjet uspješne provedbe Strategije je dobra suradnja ključnih dionika. Provedba predloženih mjera zahtjeva angažman različitih dionika u funkciji nositelja projekata u okviru predloženih mjera. Samo kroz dobru suradnju, jasne zadatke i očekivanja postići će se očekivani efekti. Kako je RH članica Europske unije te su joj na raspolaganju EU fondovi potrebno je razvojne planove temeljiti na dostupnim sredstvima iz fondova, a vlastita sredstva uložiti u pripremu dokumentacije i pokrivanje eventualnih troškova koji nisu prihvatljivi za financiranje iz EU fondova.

6.1. OPERATIVNI MENADŽMENT

Kako bi se osigurala provedba Strategije, uzimajući u obzir upravljanje aktivnostima predlaže se sljedeće:

- Formiranje partnerstva za razvoj Grada u koje bi bili uključeni svi ključni dionici: gradska uprava, VPC, TZ, Dvorac d.o.o., Urbanizam d.o.o., LAG i predstavnici civilnog sektora i dr.,
- Osnivanje Međusektorskog vijeća javnog, poslovnog i civilnog sektora koje bi bilo zaduženo za praćenje provedbe Strategije, te koje će redovitim sastancima i aktivnostima osigurati dostavu minimalno dva godišnja izvješća o provedbi Strategije. Nadalje, ovo će Vijeće imati ulogu moderiranja procesa vezanih za provedbu Strategije između ključnih osoba Triple Helix sustava: sveučilište / javna uprava / gospodarstvo (i civilno društvo), stvarajući pri tom otvoreni prostor za cirkulaciju znanja i inovacija, unaprjeđenje komunikacije, te unaprjeđenje i razvoj svih oblika suradnje – međusektorske, nacionalne, prekogranične i međunarodne.
- Uvrštavanje mjera iz Strategije u strateške dokumente LAG-a i Županije.

6.2. DETALJAN AKCIJSKI PLAN

Detaljan akcijski plan provedbe Strategije razrađen je po mjerama i podmjerama, a sadrži pokazatelje mjerljivosti, vrijeme provedbe, nositelje provedbe, potrebna financijska sredstva i izvore financiranja.

STRATEŠKI CILJ 1. ODRŽIVI RAZVOJ PROSTORA I UNAPRJEĐENJE INFRASTRUKTURE			
Mjera 1.1.Održivo gospodarenje prostorom			
PODMJERA	**1.1.1. Cjelovito planiranje prostornog razvoja sukladno sa razvojnim potrebama Grada i unaprjeđenje sustava održivog gospodarenja prostorom**		
Pokazatelji	- broj realiziranih planova, studija,prostorno analitičkih podloga i dr. - broj dokumenata prostornog uređenja usklađenih s načelima održivog razvitka		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.1.2. Unaprjeđenje i održivo korištenje prostora i objekata Grada te poticanje obnove pročelja**		
Pokazatelji	- izrađena dokumentacija sanacije i uređenja - odrađene aktivnosti na pripremi uređenja - broj intervencija na preuređenju		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.1.3. Unaprjeđenje postojećih i uređenje novih javnih gradskih prostora i površina**		
Pokazatelji	- broj uređenih postojećih javnih površina i prostora - broj novo izgrađenih javnih površina		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.1.4. Revitalizacija zapuštenih objekata i zemljišta**		
Pokazatelji	- broj provedenih aktivnosti/intervencija/projekata revitalizacije		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo
PODMJERA	**1.1.5. Sanacija industrijske infrastrukture s ugašenim proizvodnjama**		
Pokazatelji	- izrađena evidencija infrastrukture koja treba sanaciju - broj provedenih aktivnosti/intervencija/projekata revitalizacije		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Privatni sektor
PODMJERA	**1.1.6.Uspostava i unaprjeđenje informacijskog sustava prostornog uređenja baziranog na GIS tehnologijama**		
Pokazatelji	- pribavljene službene podloge GIS sustava od DGU; - obujam prikupljenih digitalnih GIS podataka za Grad - uspostavljen sustav prostorno planskih GIS podataka		
Vrijeme provedbe	2019.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti

Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
Mjera 1.2. Razvoj i unapređenje infrastrukturnog sustava Grada			
PODMJERA	**1.2.1. Izgradnja i unaprjeđenje sustava prometne infrastrukture**		
Pokazatelji	- broj kilometara novih izgrađenih ulica, asfaltiranih makadamskih ulica, rekonstruiranih raskrižja - broj novih garažnih i parkirališnih mjesta - broj prometnih nesreća - propusna moć raskrižja (PAJ/h)		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.2.2. Izgradnja i održavanje lokalnih i nerazvrstanih cesta te šumskih i poljskih putova**		
Pokazatelji	-broj kilometara izgrađenih/rekonstruiranih lokalnih nerazvrstanih cesta i šumskih putova -broj km putova u naseljima i izvan naselja		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.2.3. Izgradnja i sanacija nogostupa u naseljima**		
Pokazatelji	- broj kilometara izgrađenih/saniranih nogostupa u naseljima		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.2.4. Razvoj mreže biciklističkih staza i biciklističkog prometa**		
Pokazatelji	- broj novoizgrađenih kilometara biciklističkih staza, - broj novih parkirališta i parkirnih mjesta, - povećanje udjela putovanja ostvarenih biciklom		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.2.5. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje sukladno razvoju Grada**		
Pokazatelji	- povećan broj priključaka - broj stanovnika priključenih na sustav		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Dvorac d.o.o.
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi , RH , Grad Valpovo Hrvatske vode
PODMJERA	**1.2.6. Razvoj i povećanje učinkovitosti vodoopskrbnog sustava Grada**		
Pokazatelji	- povećanja broja priključaka na sustav - proširena vodoopskrbna mreža (u km) - smanjeni gubitci vode		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Dvorac d.o.o.
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, RH, Grad Valpovo Hrvatske vode

PODMJERA	**1.2.7. Profiliranje, sadržajno i oblikovno unapređivanje te stvaranje novih tržnica i javnih zelenih površina**		
Pokazatelji	- izrađene studije/akcijski planovi za konceptualno određenje i aktiviranje tržnica i javnih zelenih površina - broj provedenih projekata za realizaciju mjere		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Urbanizam d.o.o.
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.2.8. Razvoj i unaprjeđenje elektroenergetske i telekomunikacijske mreže sukladno razvoju Grada**		
Pokazatelji	- broj izgrađenih TS i DV - broj novih naselja i kvartova pokrivenih novim TK		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.2.9. Razvoj infrastrukture širokopojasnog interneta u Gradu Valpovu**		
Pokazatelji	- broj priključaka na Internet - broj naselja i kvartova pokrivenih novim		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.2.10. Unaprjeđenje javne rasvjete**		
Pokazatelji	- broj novih rasvjetnih tijela - područja obuhvata grada novom rasvjetom		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, FZOEU, Grad Valpovo, OBŽ
PODMJERA	**1.2.11. Izgradnja mreže i unaprjeđenje sustava komunalnih usluga i infrastrukture Grada**		
Pokazatelji	- broj komunalnih intervencija godišnje - broj novih/unaprjeđenih komunalnih usluga - broj provedenih projekata izgradnje/rekonstrukcije komunalne infrastrukture		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ
Mjera 1.3. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i poboljšanje kvalitete okoliša			
PODMJERA	**1.3. 1. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša i poboljšanje kvalitete okoliša**		
Pokazatelji	- broj provedenih mjera zaštite okoliša - poboljšano stanje kakvoće okoliša u odnosu na propisane standarde		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**1.3.2. Izgradnja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom**		
Pokazatelji	- ostvarivanje ciljeva i provođenje mjera u gospodarenju otpadom		

	postavljenih Strategijom gospodarenja otpadom u RH - % pokrivenosti grada - realizacija planiranih objekata i opreme - broj provedenih projekata		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Urbanizam d.o.o.
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**1.3.3. Sprječavanje i sanacija nastajanja divljih odlagališta otpada -**		
Pokazatelji	- broj realiziranih projekata sanacije - površina saniranih odlagališta		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**1.3.4. Očuvanje biološke raznolikosti**		
Pokazatelji	- % povećanja površina pod ekološkom poljoprivredom - % povećanja broja registriranih domaćih sorti bilja i životinjskih pasmina - površine šumskih prostora - broj provedenih projekata bioraznolikosti ukupno - broj provedenih projekata bioraznolikosti u Natura području - broj projekata zaštite biološke raznolikosti u Perivoju i parku		
Vrijeme provedbe		**Nositelj**	
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**1.3.5. Povećanje informiranosti stanovništva po pitanjima zaštite okoliša**		
Pokazatelji	- broj provedenih edukacija - broj osoba koji su sudjelovali u edukacija i info radionicama		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**1.3.6. Promoviranje „čišćeg“ prometa koji poštuje okoliš koristeći „alternativna“ pogonska goriva**		
Pokazatelji	- broj implementiranih inovativnih rješenja za čišći i bolji gradski promet i mobilnost - povećanje broja vozila koja koriste „alternativna“ goriva		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
Mjera 1.4. Održivo gospodarenje energijom i povećanje udjela obnovljivih izvora			
PODMJERA	**1.4.1. Povećanje energetske učinkovitosti u javnim, poslovnim, industrijskim i stambenim objektima, prometu i javnoj rasvjeti**		
Pokazatelji	- broj unesenih objekata u registar ISGE-a („informacijski sustav za gospodarenje energijom“) - broj provedenih mjera povećanja energetske učinkovitosti - broj izgrađenih punionica za električna vozila - broj pripremljenih/apliciranih projekata		

	- udjel energetski učinkovite i ekološke javne rasvjete u cjelokupnom sustavu		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi,FZOEU, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo, Crowfounding
PODMJERA	**1.4.2. Diversifikacija energetskog sustava i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije**		
Pokazatelji	- povećan udio obnovljivih izvora energije - broj izgrađenih elektrana na obnovljive izvore energije i ugrađenih kolektorskih sustava za grijanje potrošne tople vode - broj edukacija o prednostima korištenja obnovljivih izvora energije, - broj novih projekata i programa iz područja obnovljivih izvora energije - stopa smanjenja potrošnje komercijalnih izvora energije. - broj pripremljenih/apliciranih projekata - broj osnovnih energetskih zadruga i broj njihovih članova		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi,FZOEU, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo, Crowfounding

STRATEŠKI CILJ 2. Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva			
Mjera 2.1. Povećanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu			
PODMJERA	**2.1.1. Povezivanje sa znanstvenim i obrazovnim sektorom i omogućavanje prijenosa znanja**		
Pokazatelji	- porast broja zajedničkih projekata Grada, Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, institucija poduzetničke podrške - broj prijavljenih inovacije koje su rezultat navedene suradnje - broj znanstveno-istraživačkih projekata provedenih u funkciji gospodarstvo Grada Valpova		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Valpovački poduzetnički centar d.o.o.
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.1.2. Edukacija poduzetnika, te poticanje razvoja temeljenog na inovacijama, znanju i načelima održivog razvoja**		
Pokazatelji	- broj održanih edukacija - broj poduzetnika polaznika edukacija - porast broja poduzetnika koji ulažu u nove tehnologije - porast broja prijava inovacija - porast broja nagrada inovatorima - povećan broj inovacija s višim stupnjem finalizacije - povećan broj komercijaliziranih inovacija - broja inovatora smještenih u poduzetničke inkubatore		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Valpovački poduzetnički centar d.o.o.

Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.1.3. Zaštita intelektualnog vlasništva inovativnih proizvoda**		
Pokazatelji	- porast broja prijava inovacija Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo RH - broj prijavljenih patenata i tehnoloških inovacija - broj zaštićenih robnih marki i uslužnih žigova (zaštitnih znakova) - broj prijavljenih zaštita industrijskog dizajna - broj zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla - broj zaštićenih izvornih proizvoda i usluga - broj ostalih projekata zaštite intelektualnog vlasništva i inovativnih proizvoda		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Valpovački poduzetnički centar d.o.o.
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo, poduzetnici
Mjera 2.2. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva			
PODMJERA	**2.2.1. Definiranje i provedba sustavnih mjera potpore razvoju malog i srednjeg poduzetništva**		
Pokazatelji	- izrađen plan potpore razvoju malog i srednjeg poduzetništva - broj provedenih potpora poduzetnicima - broj realiziranih kredita/potpora iz različitih financijskih shema - broj poduzetnika kojima je pružena tehnička pomoć od strane potpornih institucija - broj realiziranih EU poduzetničkih projekata - povećan broj novoosnovanih poduzeća - podaci o formiranim poduzetničkim mrežama		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Valpovački poduzetnički centar d.o.o.
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi,Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.2.2. Razvoj poslovne infrastrukture za podrške malom i srednjem poduzetništvu**		
Pokazatelji	- broj provedenih projekata poslovne infrastrukture - površine poslovne infrastrukture za malo i srednje poduzetništvo - izgrađen poduzetnički inkubator		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.2.3. Očuvanje tradicijskih obrta te poticanje razvoja kreativnih industrija**		
Pokazatelji	- povećanje broja poslovnih subjekata kao dijela kreativne industrije - povećanje broja zaposlenih u prepoznatim djelatnostima kreativne industrije - povećan broj tradicijskih obrta na području Grada - povećan broj i raznolikost tradicijskih proizvoda visoke dodane vrijednosti		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Valpovački poduzetnički centar d.o.o.
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.2.4. Poticanje udruživanja i razvoj klastera**		
Pokazatelji	- broj novih gospodarskih udruženja i klastera - broj poduzetnika uključenih u gospodarska udruženja i klastere		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Valpovački poduzetnički centar d.o.o.

Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.2.5.Uvođenje standarda kvalitete u poslovanju i proizvodnji**		
Pokazatelji	- povećan broj gospodarskih subjekata s uvedenim standardima kvalitete		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Valpovački poduzetnički centar d.o.o.
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
Mjera 2.3. Razvoj konkurentne poljoprivrede i prehrambene industrije			
PODMJERA	**2.3.1. Definiranje i provedba sustavnih mjera potpore razvoju poljoprivrede i prehrambene industrije u skladu s Programom ruralnog razvoja RH 2014.-2020.**		
Pokazatelji	- razvijen i implementiran sustav prikupljanja informacija - izrađen plan potpore razvoju poljoprivrede na području Grada Valpova - broj provedenim potpora poljoprivrednicima - broj realiziranih kredita/potpora iz različitih financijskih shema - broj poduzetnika kojima je pružena tehnička pomoć od strane potpornih institucija - broj realiziranih projekata iz PRR RH 2014.-2020.		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA, LAG
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.3.2. Razvoj agrozona i ostale poslovne infrastrukture**		
Pokazatelji	- broj novih realiziranih projekata poslovne infrastrukture - broj infrastrukturno opremljenih parcela spremnih za prodaju ulagačima - broj poduzetnika u agrozonama		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.3.3. Poticanje razvoja obiteljskih gospodarstava i ekološke poljoprivrede**		
Pokazatelji	- povećan broj obiteljskih gospodarstava i zaposlenih u obiteljskim gospodarstvima - povećan broj ha pod obradom obiteljskih gospodarstva - povećan broj stočnog fonda obiteljskih gospodarstava - povećan prosječni „standardni output“ obiteljskih gospodarstava - povećan broj poljoprivrednih proizvođača upisanih u Upisnik ekoloških proizvođača i broj zaposlenih u ekološkoj poljoprivredi - povećan broj ha prijavljenih u Upisnik - povećan broj stočnog fonda u ekološkom uzgoju - povećan prosječni „standardni output“ ekoloških proizvođača		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LAG, LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.3.4. Poticanje uzgoja autohtonih vrsta i pasmina**		
Pokazatelji	- povećan broj grla - povećan broj uzgajivača - povećan broj prisutnih autohtonih vrsta i pasmina u uzgoju		
Vrijeme	2015.-2020.	**Nositelj**	LAG, LRA

provedbe			
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.3.5. Poticanje standardizacije poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda te višeg stupnja finalizacije**		
Pokazatelji	- povećan broj standardiziranih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda - povećan broj proizvođača sa standardiziranom proizvodnjom - povećan broj proizvoda veće dodane vrijednosti - broj proizvođača koji su povećali stupanj finalizacije svojih proizvoda		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Valpovački poduzetnički centar d.o.o., LAG, LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2. 3.6. Poticanje diversifikacije gospodarskih aktivnosti**		
Pokazatelji	- broj proizvođača koji su diversificirali gospodarske aktivnosti		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Valpovački poduzetnički centar d.o.o., LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.3.7. Poticanje udruživanja poljoprivrednih i prehrambenih proizvođača, posebice zadruga, proizvođačkih grupa i organizacija**		
Pokazatelji	- broj novoosnovanih udruženja proizvođača, zadruga i proizvođačkih organizacija - broj proizvođača uključenih u novoosnovana udruženja, zadruge i proizvođačke organizacije		
Vrijeme provedbe	2015.-2018.	**Nositelj**	LRA, Valpovački poduzetnički centar d.o.o., LAG
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.3.8. Stvaranje preduvjeta za razvoj lokalnog tržišta i kratkih lanaca opskrbe**		
Pokazatelji	- broj proizvođača uključenih u kratke lance opskrbe - broj organiziranih kanala distribucije - broj prodajnih mjesta - povećan broj proizvoda		
Vrijeme provedbe	2015.-2017	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.3.9. Poticanje zaštite, certificiranja i brendiranja autohtonih proizvoda**		
Pokazatelji	- povećan broj zaštićenih/certificiranih/brendiranih proizvoda - povećan broj proizvođača koji uvode zaštitu/certificiranje /brendiranje proizvoda		
Vrijeme provedbe		**Nositelj**	LRA, Valpovački poduzetnički centar d.o.o.
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.3.10. Razvoj lokalnih brendova za lokalno proizvedene poljoprivredne i prehrambene proizvode**		
Pokazatelji	- broj razvijenih lokalnih brendova - broj brendiranih lokalnih proizvoda - izrađene lokalne markice - osnovano provedbeno tijelo za dodjelu lokalnih markica		

	- broj proizvoda koji su dobili lokalnu markicu		
Vrijeme provedbe	2015.-2017.	**Nositelj**	LRA, LAG
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.3.11. Stvaranje povoljnog okruženja za razvoj prerađivačke industrije visokih tehnologija s integriranom brigom za okoliš**		
Pokazatelji	- povećanje broja zaposlenih u prerađivačkoj industriji - povećanje udjela prerađivačke industrije u strukturi gradskog gospodarstva (prema prihodima, BDP-u ili broju zaposlenih) - povećanje broja prerađivačkih poduzeća - povećanje prihoda prerađivačke industrije		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.3.12. Stvaranje okruženja za uključivanje u EIP (Europsko inovacijsko partnerstvo)**		
Pokazatelji	- broj ostvarenih partnerstava na razini EU - broj projekata u provedbi		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
Mjera 2.4. Razvoj kontinentalnog turizma			
PODMJERA	**2.4.1. Razvoj turističkog identiteta Grada**		
Pokazatelji	- izrađena strategija razvoja turizma - kreiran brend Grada kao turističke destinacije - broj marketinških i komunikacijskih projekata u skladu sa smjernicama novog turističkog identiteta Grada; - porast broja turista - broj projekata za komercijalizaciju novog turističkog identiteta;		
Vrijeme provedbe	2015.-2017.	**Nositelj**	TZ
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.4.2. Razvoj specifičnih oblika turističke ponude**		
Pokazatelji	- broj razvijenih specifičnih oblika turističke ponude - broj uključenih subjekata		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	TZ
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.4.3. Kreiranje prepoznatljivih turističkih proizvoda i usluga, manifestacija, sajmova i slično, te bolje upravljanje postojećim**		
Pokazatelji	- broj novo kreiranih turističkih proizvoda i usluga - povećan broj manifestacija, sajmova i slično - povećan broj posjetitelja na manifestacijama, sajmovima i sličnim događajima		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	TZ
Financijska		**Izvori**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno

sredstva		**financiranja**	Ministarstvo
PODMJERA	**2.4.4. Razvoj turističke infrastrukture**		
Pokazatelji	- povećanje broja dolazaka i noćenja, te prihoda od turističkih djelatnosti - broj novih realiziranih projekata razvoja/unaprjeđenja turističke infrastrukture - broj kilometara biciklističkih staza - broj novoizgrađenih turističkih objekata (smještajni objekti, turistički info centri, i dr.), te ostale turističke infrastrukture		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	TZ
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.4.5. Razvoj turističkih sadržaja temeljenih na bogatoj kulturnoj baštini Grada**		
Pokazatelji	- broj novo razvijenih kulturno-turističkih sadržaja - broj novih turističkih projekata temeljenih na kulturnoj baštini - revitaliziran dvorac Prandau-Normann i stavljen u funkciju razvoja turizma - broj turističkih sadržaja u sklopu dvorca Prandau Normann		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	TZ
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.4.6. Očuvanje tradicionalnih obilježja seoskih naselja**		
Pokazatelji	- broj objekata uređenih prema tradicionalnim obilježjima - broj provedenih projekata - broj novih „tradicijskih vrtova“ - povećan broj uređenih i očuvan objekata tradicijske gradnje		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA, TZ
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
Mjera 2.5. Razvoj socijalnog i društvenog poduzetništva			
PODMJERA	**2.5.1. Definiranje programa i provedba sustavnih mjera potpore razvoju socijalnog/društvenog poduzetništva**		
Pokazatelji	- izrađen plan potpore razvoju društvenog/socijalnog poduzetništva - uspostavljen inkubator za razvoj socijalnog poduzetništva - broj provedenih projekata za razvoj socijalnog/društvenog poduzetništva - broj realiziranih kredita/potpora iz različitih financijskih shema - broj novih „društvenih poduzetnika“ - broj zaposlenih kroz socijalno poduzetništvo - broj novozaposlenih kod „društvenih poduzetnika“		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	VPC, LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.5.2. Promicanje zajedničkih inicijativa i partnerstava**		
Pokazatelji	- broj novih zajedničkih inicijativa i partnerstava - broj realiziranih zajedničkih projekata		

Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	VPC, LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.5.3. Stavljanje u funkciju neiskorištenih javnih prostornih resursa: poslovnih, građevinskih, poljoprivrednih za razvoja socijalnog i društvenog poduzetništva**		
Pokazatelji	- broj neiskorištenih javnih prostornih resursa: stavljenih u funkciju razvoja socijalnog/društvenog poduzetništva - površine javnih prostora u funkciji razvoja socijalnog/društvenog poduzetništva - realiziranih projekata suradnje glede uporabe neiskorištenih prostornih resursa		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.5.4. Promicanje važnosti i uloge socijalnog i društvenog poduzetništva kroz sve oblike obrazovanja**		
Pokazatelji	- broj škola koje su uvele sadržaje iz društvenog poduzetništva - broj događanja o promicanju školskog zadrugarstva i drugih oblika društvenog poduzetništva - broj učenika uključenih u različite oblike društvenog poduzetništva (zadruge, vježbeničke tvrtke, projektne aktivnosti) - broj učeničkih zadruga kao promicatelja društvenog poduzetništva		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	VPC
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.5.5. Potpore razvoju projekata udruga koje se bave područjem socijalnog poduzetništva**		
Pokazatelji	- broj dodijeljenih potpora - broj realiziranih projekata		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
Mjera 2.6 Podizanje razine lokalne konkurentnosti te privlačenje ulagača i poticanje ulaganja u industrijski razvoj			
PODMJERA	**2.6.1. Brendiranje Grada Valpova**		
Pokazatelji	- brendiran Grad - promoviran brend Grada		
Vrijeme provedbe	2015.-2017.	**Nositelj**	VPC, LRA, TZ
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.6.2. Stvaranje pozitivnog investicijskog okruženja kroz posebno razvijene programe po mjeri investitora**		
Pokazatelji	- izrađen „Investicijski vodič“ - broj novih usluga za potencijalne ulagače		
Vrijeme provedbe	2015.-2017.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti

Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.6.3. Sustavan razvoj gospodarenja zonama i izgradnja poduzetničke infrastrukture**		
Pokazatelji	- broj novih realiziranih projekata poslovne infrastrukture - broj infrastrukturno opremljenih parcela spremnih za prodaju ulagačima		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.6.4. Sustavno privlačenje i praćenje ulagača na području Grada te provedba programa promocije Grada za privlačenje ulaganja (brownfield i greenfield)**		
Pokazatelji	- broj sudjelovanja na gospodarskim forumima - broj predstavljanja potencijalnim ulagačima - broj i visina novih ulaganja - broj zaposlenih		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**2.6.5.Razvoj Triple helix modela – Grad, privatni sektor, obrazovno-znanstveni sektor**		
Pokazatelji	- potpisane suradnje - broj provedenih zajedničkih projekata		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti LRA, VPC
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo

STRATEŠKI CILJ 3. RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA I UNAPRJEĐENJE KVALITETE ŽIVOTA			
Mjera 3.1. Razvoj ljudskih potencijala			
PODMJERA	**3.1.1. Poboljšanje kvalitete usluga sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama**		
Pokazatelji	- broj izgrađenih, obnovljenih i opremljenih društvenih ustanova - broj novih inovativnih školskih programa - broj sudionika obrazovanih stručnim usavršavanjem u školskim ustanovama - broj financiranih edukativnih projekata i programa - sredstva uložena u didaktičku opremu, stručnu literaturu, nastavni materijal		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.1.2. Poticanje prilagodbe obrazovanja potrebama gospodarstva**		

Pokazatelji	- broj dodijeljenih stipendija za deficitarna zanimanja, - broj novih programa obuhvaćenih planom upisa za srednje škole - broj programa za deficitarna zanimanja u prijedlogu plana upisa za srednje škole - broj odobrenih kredita studentima koji se obrazuju za deficitarna zanimanja - broj realiziranih projekata		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.		Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva			EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.1.3. Razvoj i provedba programa cjeloživotnog učenja i profesionalnog usmjeravanja**		
Pokazatelji	- povećan broj dostupnih programa cjeloživotnog učenja - povećan broj osoba koje su uključene u programe cjeloživotnog učenja - broj realiziranih projekata		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	VPC
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.1.4. Potpora integraciji osoba u nepovoljnom položaju na tržištu rada**		
Pokazatelji	- broj osoba koji je završio edukacijske programe - broj osoba novozaposlenih osoba - broj realiziranih projekata		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	VPC, LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.1.5. Provedba posebnih programa s naglaskom na mlade i jačanju njihove uloge u društvu te osobe 55+**		
Pokazatelji	- broj programa neformalnog obrazovanja - oblici programa neformalnog obrazovanja - broj korisnika uključenih u programe neformalnog obrazovanja - broj udruga mladih i za mlade uključenih u različite procese neformalnog obrazovanja i podizanja kvalitete življenja mladih - broj pokrenutih projekata mladih i za mlade - broj aktivnih volontera u udrugama mladih i za mlade - broj i vrste aktivnosti za mlade - inovativni modeli i metode u radu s mladima		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	VPC, LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
Mjera 3.2.Razvoj društvene infrastrukture i usluga			
	3.2.1. Izgradnja, obnova i održavanje društvenih domova te održivo korištenje i upravljanje		
Pokazatelji	- broj provedenih projekata izgradnje/obnove te održivog korištenja društvenih domova - površine novoizgrađenih i obnovljenih domova - broj novih sadržaja u domovina - broj novozaposlenih osoba		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti

Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
	1.2.2. Izgradnja, obnova i održavanje društvene infrastrukture namijenjene djeci		
Pokazatelji	- broj izgrađenih/rekonstruiranih dječjih igrališta - broj uređenih i dodatno opremljenih dječjih igrališta - broj izgrađenih/rekonstruiranih dječjih vrtića - broj otvorenih igraonica za djecu		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.2.3. Poboljšanje uvjeta i kvalitete usluga u zdravstvu i razvoj programa zdravstvene prevencije**		
Pokazatelji	- broj liječnika i zdravstvenih djelatnika - broj programa prevencije na području Grada - broj provedenih projekta unaprjeđenje zdravstvene infrastrukture		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Dom zdravlja Valpovo
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.2.4. Unaprjeđenje kvalitete infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i koordinacije između kulturnih institucija**		
Pokazatelji	- broj obnovljenih spomenika kulturno povijesne baštine - broj novih kulturnih programa - broj posjetitelja kulturo povijesne baštine Grada - broj realiziranih zajedničkih projekata kulturnih institucija		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Ustanova za kulturne djelatnosti A. E. Miroljub
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.2.5. Očuvanje i jačanje prepoznatljivosti kulturno povijesne baštine s posebnim naglaskom na dvorac Prandau-Normann**		
Pokazatelji	- izrađeni planovi revitalizacije i upravljanja dvorcem - revitalizacija dvorca Prandau-Normann - stavljanje dvorca u funkciju razvoja zajednice		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Ustanova za kulturne djelatnosti A. E. Miroljub, TZ
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.2.6.Razvoj športa i rekreacije, te športske i rekreacijske infrastrukture**		
Pokazatelji	- broj članova športskih saveza, športskih udruga, športskih klubova - površina športskih građevina Grada - broj aktivnih športaša - broj rekreativaca - povećan broj športskih događanja - povećan broj posjetitelja na športskim događanjima		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Zajednica športskih udruga Grada Valpova

Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
Mjera 3.3. Unaprjeđenje kvalitete života i razvoj socijalnih usluga			
PODMJERA	**3.3.1. Unaprjeđenje pronatalitetne populacijske politike**		
Pokazatelji	- broj realiziranih projekata potpore mladim obiteljima - stopa nataliteta, - prirodni prirast - broj mladih u ukupnom stanovništvu		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.3.2. Unaprjeđenje socijalne infrastrukture, usluga i programa te poboljšanje koordinacije između ključnih dionika**		
Pokazatelji	- broj obnovljenih ili novih objekata socijalne infrastrukture - broj pripremljenih i provedenih projekata i programa iz područja socijalne skrbi - broj realiziranih zajedničkih projekata između institucija u sustavu te civilnog sektora		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Centar za socijalnu skrb
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.3.3. Razvoj prilagođenih socijalnih usluga za osobe u nepovoljnom položaju**		
Pokazatelji	- broj realiziranih projekata za osobe s invaliditetom, starije i nemoćne, te ostale osobe u nepovoljnom položaju - broj objekata i prostora prilagođenih potrebama osoba s invaliditetom - broj pruženih usluga savjetovanja i pomaganja - broj pruženih usluga pomoći u kući - broj pruženih usluga psihosocijalne podrške i rane intervencije - broj osoba u organiziranom boravku		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Centar za socijalnu skrb
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.3.4. Razvoj socijalnih usluga za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi te poticanje udomiteljstva**		
Pokazatelji	- broj realiziranih projekata za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi - broj pruženih usluga savjetovanja i pomaganja - broj pruženih usluga psihosocijalne podrške i rane intervencije - unaprjeđenje kvalitete boravka i uvođenje inovativnih sadržaja u SOS Dječjem selu Ladimirevci, broj ranih intervencija - provođenje posebnih i inovativnih programa za zbrinjavanje djece po izlasku iz SOS Dječjeg sela - promocija udomiteljstva i povećanje broja udomitelja		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Centar za socijalnu skrb
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
Mjera 3.4. Unaprjeđenje kvalitete stanovanja i sigurnosti stanovništva			
PODMJERA	**3.4.1. Predviđanje budućih potrebe stambene izgradnje u naseljima i projektiranje te stvaranje preduvjeta za stambenu izgradnju**		

Pokazatelji	- broj izrađenih planova, prostorno analitičkih podloga, studija i dr. - broj dokumenata prostornog uređenja usklađenih s budućim potrebama u pojedinim naseljima - osiguranje dostatnih građevinskih površina za širenje naselja		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.4.2. Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te upravljanja rizicima**		
Pokazatelji	- broj realiziranih programa prevencije - broj intervencija - broj osposobljenih stručnjaka - broj osposobljenih jedinica za djelovanje u slučaju elementarne nepogode		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Ured gradonačelnika
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**3.4.4. Unaprjeđenje materijalnih i fizičkih uvjeta u sustavima zaštite i spašavanja**		
Pokazatelji	- broj realiziranih projekata rekonstrukcije prostora te opremanja u sustavu zaštite i spašavanja - broj realiziranih projekata rekonstrukcije prostora te opremanja DVD-ova		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	DVD-i
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo

STRATEŠKI CILJ 4. UČINKOVITO UPRAVLJANJE RAZVOJEM			
Mjera 4.1. Jačanje razvojnih kapaciteta i unaprjeđenje sustava za upravljanje razvojem			
PODMJERA	**4.1.1. Razvoj i unaprjeđenje institucionalnih kapaciteta Grada**		
Pokazatelji	- osnovana Lokalna razvojna agencija - ojačani kapaciteti gradskih ustanova i poduzeća za pripremu i provedbu razvojnih programa i projekata - uspostavljene nove procedure (obrasci, dokumentacija, i dr.) - dostupni mjerljivi podaci o učincima pojedinih javnih programa		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za gospodarstvo i društvene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**4.1.2. Razvoj i učinkovito korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija u javnom upravljanju i poboljšanju javnih usluga**		
Pokazatelji	- broj provedenih rješenja digitalizacije i širenja - povećan broj osoba koji koristi suvremene tehnologije		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**4.1.3. Jačanje kapaciteta i kompetencija razvojnih subjekata i stručnih službi**		
Pokazatelji	-broj osoba koji su prošle edukacije/tečajeve/radionica - broj održanih edukacija/tečajeva/radionica		

Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**4.1.4. Jačanje kapaciteta za korištenje EU sredstava**		
Pokazatelji	- Broj osoba osposobljenih za pripremu i provedbu projekata - broj prijavljenih EU projekata - broj provedenih projekata i projekata u provedbi		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**4.1.5. Unaprjeđenje komunikacije s građanima i ostalim dionicima**		
Pokazatelji	- dostupni mjerljivi podaci o učincima pojedinih javnih programa - osigurano redovito informiranje građana o provedbi razvojnih programa		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA, VPC
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**4.1.6. Jačanje međusektorske, lokalne, županijske, nacionalne, prekogranične i međunarodne suradnje i povezivanje s europskim prostorom**		
Pokazatelji	-broj pripremljenih i provedenih projekata suradnje -broj subjekata uključenih u suradnju		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**4.1.7 Izrada zajedničkih analiza i dokumenata s dionicima u okruženju**		
Pokazatelji	- broj izrađenih zajedničkih analiza, planova, studija i dr.		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
Mjera 4.2. Učinkovito upravljanje gradskim prostorom i gradskom imovinom			
PODMJERA	**4.2.1. Ususatvljivanje evidencija o stanju i korištenju gradskih prostora i imovine**		
Pokazatelji	- uspostavljen sustav evidencije i praćenja korištenja gradskih prostora i imovine - redovito ažuriranje sustava		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	Upravni odjel za komunalne i stambene djelatnosti
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**4.2.2. Unaprjeđenje sustava upravljanja prostorom i zemljištem**		
Pokazatelji	- broj upisanih čestica u zemljišnik - veza između katastra i zemljišnik		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	
Financijska		**Izvori**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ,

sredstva		**financiranja**	resorno Ministarstvo
Mjera 4.3. Jačanje kapaciteta civilnog sektora			
PODMJERA	**4.3.1. Jačanje kapaciteta udruga za provođenje specifičnih programa te korištenje sredstava EU**		
Pokazatelji	- broj udruga koje imaju kapacitete za pripremu i provedbu projekata - broj osposobljenih djelatnika udruga za pripremu i provedbu projekata financiranih nacionalnim, EU i međunarodnim sredstvima		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**4.3.2. Potpore djelovanju, osposobljavanju i transparentnosti rada lokalnih udruga**		
Pokazatelji	- broj dodijeljenih potpora - pokazatelji ostvarenih rezultata dodijeljenih potpora		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**4.3.3. Kontinuirana suradnja s udrugama u planiranju i provedbi projekata proizašlih iz razvojnih mjera Strategije**		
Pokazatelji	- broj realiziranih zajedničkih projekata proizašli iz razvojnih mjera strategije - broj projekata proizašli iz razvojnih mjera Strategije koje su realizirale udruge		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA, VPC
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo
PODMJERA	**4.3.4. Razvoj međusektorske, nacionalne, prekogranične i međunarodne suradnje**		
Pokazatelji	- broj pripremljenih i provedenih projekata suradnje - broj subjekata uključenih u suradnju		
Vrijeme provedbe	2015.-2020.	**Nositelj**	LRA
Financijska sredstva		**Izvori financiranja**	EU fondovi, Grad Valpovo, OBŽ, resorno Ministarstvo

LITERATURA I IZVORI PODATAKA

1. CPA Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. Zagreb (2003): Urbanistički plan uređenja grada Valpova, Valpovo-Zagreb, prosinac 2003.
2. Državni zavod za statistiku (2011): Model diferencijacije urbanih, ruralnih i prijelaznih naselja u Republici Hrvatskoj, Metodološke upute 67, Zagreb, 2011.
3. Europska komisija: Strategija Europa 2020, http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_hr.htm
4. FINA (2015). Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Valpova u 2012. godini; u 2013. godini i 2014. godini.
5. HZMO, Ured za statistiku (2015), Osiguranici Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje s područja Grada Valpova
6. HZZ, Područni ured Osijek (2015). Nezaposlenost i zapošljavanje Grad Valpovo, HZZ, Područni ured Osijek, lipanj 2015.
7. Institut za turizam (2014): Regionalni razvoj, razvoj sustava naselja, urbani i ruralni razvoj i transformacija prostora., Zagreb, 2014.
8. Irena Đokić i sur. (2015): Ministarstvo regionalnog razvoja Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, Ekonomski institut, Zagreb, veljača 2015.
9. LAG Karašica (2013): Lokalna razvojna strategija LAG-a Karašica 2013.-2014.
10. Milošević Dragan (on-line): VALPOVO - Povijest Valpova, župe i Valpovštine**,** on-line izdanje, http://www.zupa-valpovo.com/dokumenti/Valpovo-povijest_DM.pdf
11. Osječko-baranjska županija (2015): Informacija o stanju i problematici razvoja obrtništva na području Osječko-baranjske županije, Osječko-baranjska županija – Skupština, lipanj 2015.
12. Profuturus d.o.o. : Studija izvodljivosti razvoja širokopojsanog pristupa u Gradu Valpovu 2015.

* Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.
* Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU: Ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne samouprave prema razvijenosti, 2015.
* NATURA 2000 i poljoprivreda u Hrvatskoj, Državni zavod za zaštitu prirode
* Obrtni registar, Ministarstvo poduzetništva i obrta, stanje na dan 31.12.2014. godine
* Smjernice za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice, http://ec.europa.eu/regional_policy /sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_hr.pdf
* Upisnik poljoprivrednih gospodarstava RH, APPRRR, kolovoz 2015.
* Vodič za izradu strateških razvojnih programa na lokalnoj razini, http://www.regio-hr.com/eaadmin/catpics/N93_1_E_1.pdf

PRILOG 1.

Popis sudionika u izradi strategije

Redni broj	Ime i prezime	INSTITUCIJA
1	Enver Rečica	DLV
2	Zdravko Ćorić	Dopredsjednik gradskog vjeća
3	Marin Skelac	DVD Nard
4	Darijo Andrašič	DVD šag
5	Dimitra Tomoković	Dvorac d.o.o.
6	Zlatko Lacković	Dvorac d.o.o.
7	Dragica Sopek	Grad Valpovo
8	Tanja Pajnić	Grad Valpovo
9	Martina Jurić	Grad Valpovo
10	Đuro Glavaš	Grad Valpovo
11	Zora Pavić	Grad Valpovo
12	Pavica Majdenić	Grad Valpovo
13	Zvonko Barišić	Grad Valpovo
14	Marko Vuksanić	Grad Valpovo
15	Dalibor Bošnjaković	Grad Valpovo
16	Željko Anušić	građanin
17	Slavko Barišić	građanin
18	Zvonimir Kovač	građanin
19	Marina Jelić	Građanka
20	Božica Abramić	građanka
21	Jozo Bogdanović	gradski vijećnik
22	Joko Bogdanović	gradski vjećnik
23	Igor Šovagović	HF d.o.o. Belišće
24	Ana Špoljarić	HF d.o.o. Belišće
25	Snježana Tolić	HIMRA
26	Sergej Cvetković	Hrvatske vode, Karašica-Vučica
27	Melita Brkić Tajs	Hrvatsko pjevačko društva M. P. Katančić
28	Željko Komadina	HT d.d
29	Lidija Vidošić	HZZ Osijek-Ispostava Valpovo
30	Darko Slivar	Komisija za udruge u sportu i kulturi pri Vijeću mjesnog odbora grada Valpova
31	Mario Šaronić	KUD "KOLO"
32	Tajana Cvenić	Lag Karašica
33	Ivan Vrbanić	Lag Karašica
34	Stjepan Najman	Matica Hrvatska
35	Spomenka Stanić	MO Ivanovci
36	Zlatko Kajević	NK Tomislav Šag
37	Miro Ištoković	Nogometni klub "Drava"
38	Ivan Vongradac	Odred izvođača Jovalias
39	Ian Vinogradac	Odred izvođača Jovalias
40	Sunčica Nižetić	Odred izvođača Jovalias Valpovo
41	Jeger Marko	OPG Jeger Marko
42	Jelena Vuksanić	OPG Vuksanić Jelena

43	Dalibor Košutić	OŠ M.P. Katančića
44	Josip Pelić	poduzetnik
45	Slaven Mijatov	PPK Valpovo d.o.o.
46	Adrijana Jurilo	Privatna osoba
47	Kornelije Pejić	PU zadruga Slagalica
48	Dalibor Košutić	Puhački orkestar
49	Zvonko Kajunić	RK Valpovka
50	Višnja Matić	SOS Dječje selo Ladimirevci
51	Ivica Špoljarić	Stolnoteniski klub Drava
52	Igor Tonkovac	TZ Valpovo
53	Tihana Pelin-Kuna	Urbanizam d.o.o.
54	Željko Harkanovac	Urbanizam d.o.o.
55	Josip Špoljarić	UŠR "Šaran"
56	Darko Čvagić	UŠR “Karas” Šag
57	Vladimir Vazdar	Valpovština Info
58	Stjepan Koški	Vatrogasna zajednica Grada Valpova
59	Spomenka Stanić	VMO Ivanovci
60	Damir Gradinjan	VMO Ivanovci
61	Ivica Pavošević	VMO Ivanovci
62	Bibić Franjo	VMO Ivanovci
63	Goran Ivanović	VMO Ladimirevci
64	Pamela Kokić	VMO Marjančaci
65	Zdravko Matoković	VMO Marjančaci
66	Milan Đurković	VMO Marjančaci
67	Dragan Čolaković	VMO Šag
68	Zoran Pepić	VMO Šag
69	Zemljak Davor	VMO Šag
70	Stjepan Mijatović	VMO Valpovo
71	Matija Pandurić	VMO Zelčin
72	Željo Varžić	VMO Zelčin
73	Ivana Bagarić	VPC d.o.o.
74	Alenko Bajer	ZŠU Grada Valpova

PRILOG 2.

Vrijedna i zaštićena prirodna područja na području Grada Valpova

Uvod

Područje Grada Valpova se nalazi na istoku Republike Hrvatske (Kontinentalna Hrvatska prema NUTS II klasifikaciji) i zapadnom dijelu Osječko-baranjske županije.

U geografskom smislu, prostor Valpova je nizinski. U formiranju današnjeg reljefa važnu ulogu su imali riječni tokovi Drave te njeni pritoci. Uslijed utjecaja Dunava, koji utječe na vodostaj Drave te povremenog plavljenja, nastala su močvarna područja uz rijeku Dravu.
Upravo su to ekološki najvrjednija prirodna područja bogata rijetkim i ugroženim vrstama flore i faune. Naselja Valpovo, Harkanovci, Nard i Šag nalaze se na desnoj obali rijeke Drave, te su dio su temeljne zone zaštićenog ***Regionalnog parka Mura-Drava i mreže NATURA 2000 područja, dok je šire područje Valpovštine uključeno i u Prekogranični rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav.***

Kao dio nizinskog reljefa izdvajaju se sljedeći geomorfološki oblici: naplavne (aluvijalne) ravni; fluvio-močvarne nizine; lesne zaravni i riječne terase.
Naplavne ravni, nastale uz tok Drave i Karašice te njihovih pritoka, formirale su se u mlađem holocenu (aluviju), odlikuju se velikom vlažnošću i u prošlosti su bile redovito plavljene. Duž čitavog riječnog toka Drave, usporedo s riječnim tokom, prostire se blaga depresija ispunjena holocenskim nanosima rijeka Karašice. To je tipična aluvijalna ravan u čijem sastavu prevladavaju muljevite gline sa sastojinama pijeska i pretaloženog prapora.

Rijeka Drava čini okosnicu vrijednih i očuvanih prirodnih područja Valpovštine. Drava je drugi po značaju vodotok u Županiji i čini južnu i jugozapadnu među Baranje. Na području Županije Drava protječe u dužini od 104 km, što iznosi 32,7% ukupne dužine toka Drave kroz Hrvatsku. Rijeku Dravu karakteriziraju izrazite morfološke promjene u koritu, a kvartarne šljunčane-pjeskovite naslage koje izgrađuju dravsku depresiju čine vodonosni kompleks sa značajnim zalihama podzemnih voda. Dionica Drave kroz Osiječko-baranjsku županiju ima karakteristike nizinske rijeke. Do Osijeka meandrira, a nizvodno od Grada je mirnijeg toka, i s prevladavajućem akumulacijskim procesima. Drava ima veći pad od Dunava (13,1 cm/km), pa je i brža. Dubina vode u koritu kreće se od 4 do 7 m. Godišnja visina oborina na slivu Drave varira od 660 do 1530 mm/god., ima pluvijalno-glacijalni (kišno-ledenjački) vodni režim i karakterizira ga mala vodnost zimi, a velika u proljeće i početkom ljeta. Tako se najmanji protoci Drave javljaju u siječnju i veljači, dok se velike vode javljaju u svibnju, lipnju i srpnju uslijed otapanja snijega i leda i pojave godišnjih maksimuma oborina. Srednji protok Drave u Hrvatskoj kreće se od 315 m3 /s na granici sa Slovenijom, do 555 m3 /s na ušću u Dunav.

NATURA 2000 i zaštićena područja Valpovštine:

NATURA 2000

NATURA 2000 je europska ekološka mreža koja uključuje područja koja je nužno zaštititi zbog ugroženih vrsta i vrijednih staništa. To je mreža područja za zaštitu prirode diljem EU koja je ustanovljena u skladu s ***Direktivom o staništima*** **iz 1992. i Direktivom o pticama iz 1979. godine.** Cilj mreže je osigurati dugoročni opstanak europskih najvrjednijih i najugroženijih vrsta i staništa. Područja navedena u *Direktivi o staništima* zovu se ***Područja važna za zajednicu*** (eng. **Sites of Comunity Importance – SCIs**), a ona navedena u *Direktivi o pticama* zovu se ***Područja posebne zaštite*** (eng. **Special Protection Areas – SPAs**). Ujednačeni je naziv za ova područja „NATURA 2000 područja“ jer oni zajedno čine ekološku mrežu EU NATURA 2000.

Prva faza definiranja NATURA 2000 područja temelji na ocjeni znanstvenika, a za svaku vrstu ili stanište sa popisa zaštićenih vrsta i staništa NATURA 2000, na nacionalnoj razini. Važna područja se određuju temeljem različitih kriterija (ekološkom kvalitetom staništa, veličinom i gustoćom populacije vrsta o kojima se radi, stupanj izoliranosti vrste u odnosu na prirodni raspon brojnosti vrste, površine koju nastanjuje i sl.) i prezentira Europskoj komisiji u obliku nacionalne liste NATURA 2000 popisa.

Slijedeća faza uključuje prepoznavanje područja koja će činiti NATURA 2000 mrežu. Odabir područja se odvija u suradnji Europske komisije sa zemljom članicom. Svako područje predloženo nacionalnim popisom mora biti procijenjeno na temelju relativne vrijednosti, njegove važnosti kao migratornog ili prekograničnog područja, ukupne površine te suživotom različitih tipova staništa i vrsta s obzirom na jedinstvene osobine kao biogeografskog područja.

U trećoj fazi, zemlja članica mora odrediti područja od zajedničke važnosti (eng. *Community importance*) i postupno uvoditi potrebnu zaštitu i mjere upravljanja na proglašenim područjima.

Direktive:
Direktiva o staništima
http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm

Direktiva o staništima, donesena je 1992. godine, obuhvaća oko 1000 rijetkih, ugroženih i endemskih vrsta divljih životinja i biljaka i oko 230 stanišnih tipova. Kolektivno se nazivaju staništa i vrsta od interesa Zajednice. Strateški cilj Direktive o staništima je "održavanje ili obnova prirodnih staništa i vrsta od interesa Zajednice u povoljnom statusu očuvanosti, uzimajući u obzir ekonomske, društvene i kulturne uvjete i lokalne karakteristike".

Direktiva o pticama
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/sites_birds/index_en.htm
Usvojena 1979., Direktiva o pticama odnosi se na očuvanje svih divljih ptica, njihovih jaja, gnijezda i njihovih staništa diljem EU. Njen strateški cilj je " održavanje populacije svih vrsta divljih ptica u EU na razini koja odgovara ekološkim, znanstvenim i kulturnim zahtjevima, uzimajući u obzir gospodarske i rekreacijske potrebe“.

Kako priroda ne poznaje administrativne i političke granice, nužno je bilo uspostaviti suradnju među zemljama kroz uspostavljanje ekološke mreže NATURA 2000 kako bi se zaštitila posljednja biološki vrijedna područja u Europi. Trenutno se u mreži Natura 2000 nalazi oko **25.000 područja** unutar **zemalja EU** (oko petine teritorija) – što je, primjerice, veće od površine cijele Francuske.

Primjeri dobre prakse:
http://www.natura2000.hr/PageTemplates/PageContent.aspx?pageId=51&langID=1

Hrvatska NATURA 2000 mreža pokriva 37% kontinentalne površine RH i druga je po veličini u EU.

Upravljanje područjima NATURA 2000

Djelatnosti na NATURA 2000 područjima moraju se obavljati tako da se osigura kontinuirani i dugoročni opstanak vrsta i stanišnih tipova zbog kojih je neko područje uključeno u mrežu. Cilj je da se zaštićene vrste i stanišni tipovi održe u ***povoljnom stanju očuvanosti***. Povoljno stanje očuvanosti u slučaju vrsta podrazumijeva da se populacije dugoročno održavaju, da se područje njihove rasprostranjenosti ne smanjuje i da postoji dovoljno veliko stanište za dugoročno održavanje populacije. U slučaju stanišnih tipova povoljno stanje očuvanosti podrazumijeva da su prirodna rasprostranjenost staništa i područja koje ono pokriva stabilni ili u porastu, da postoje specifična

struktura i funkcije potrebne za njegovo dugoročno održavanje te da je stanje vrsta koje žive u danom stanišnom tipu povoljno.

Nakon što zemlje članice EU proglase područja NATURA 2000 u svojoj državi, tim područjima upravljaju nadležna tijela za zaštitu prirode u svakoj zemlji pojedinačno. Kako su mnoga područja u privatnom vlasništvu ili ih se koristi za razne gospodarske aktivnosti, jedna je od ključnih uloga nadležnih tijela za zaštitu prirode i suradnja s drugim nadležnim tijelima pri određivanju načina upravljanja tim područjima: volonterskim organizacijama, lokalnim ili nacionalnim dobrotvornim udrugama i privatnim vlasnicima zemljišta.

Članak 6. Direktive obvezuje zemlje članice da na svojim područjima uspostave mjere zaštite. To se najbolje može postići izradom planova upravljanja za svako područje zasebno ili u okviru drugih razvojnih planova. Tako se mogu utvrditi ciljevi, mogu se predvidjeti i riješiti problemi u suradnji sa zemljovlasnicima ili korisnicima područja, implementirati definirani mehanizmi te ustanoviti dugoročni planovi zaštite. Metode i tip mjera koje će poduzeti odabire svaka zemlja članica za sebe.

U skladu s *člankom 8.* Direktive, svaka zemlja članica procjenjuje količinu sredstava potrebnih za zaštitu područja koja udomljuju prioritetna staništa i vrste te o tome obavještava Europsku komisiju. Komisija sudjeluje u sufinanciranju provedbe mjera zaštite nužnih za očuvanje područja Nature 2000.

Značajke NATURA 2000 na području Grada Valpova

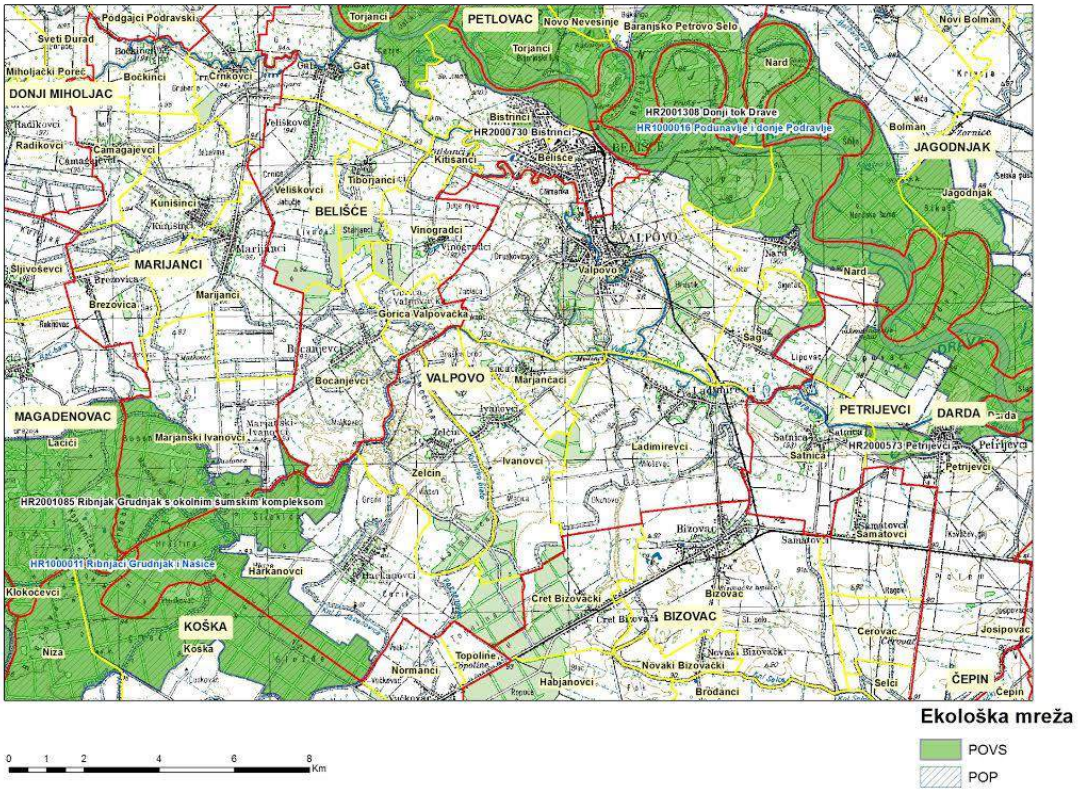

Natura2000 na području Grada Valpova

Valpovština je dio **<u>Donjeg toka Drave – NATURA 2000</u>** područja, vrijednog po očuvanim poplavnim nizinama i vrstama uz rijeku Dravu. Harkanovci su također dio mreže **<u>NATURA 2000 - Ribnjak Grudnjak s okolnim šumskim kompleksom</u>**.

Naziv područja: Donji tok Drave
Šifra: HR2001308
Površina: 21532.0137 ha (dio površine se nalazi na području Valpova, Narda i Šaga)

Vrste po Članku 4 Direktive 2009/147/EC i na listi Aneksa II Direktive 92/43/EEC:

šifra	**Znanstveni naziv**
F 2484	*Eudontomyzon mariae*
F 5345	*Rutilus virgo*
F 5197	*Sabanejewia balcanica*
F 1160	*Zingel streber*
F 1159	*Zingel zingel*
F 1157	*Gymnocephalus schraetzer*
I 4045	*Coenagrion ornatum*
I 1042	*Leucorrhinia pectoralis*
F 1130	*Aspius aspius*
F 5297	*Cobitis elongatoides*
F 5329	*Romanogobio vladykovi*
F 2555	*Gymnocephalus baloni*
F 2522	*Pelecus cultratus*
F 5339	*Rhodeus amarus*
A 1188	*Bombina bombina*
R 1220	*Emys orbicularis*
M 1355	*Lutra lutra*
I 1060	*Lycaena dispar*
I 1037	*Ophiogomphus cecilia*
A 1993	*Triturus dobrogicus*
I 1082	*Graphoderus bilineatus*

F – ribe, P – biljke, I – beskralješnjaci, A - vodozemci, B - ptice, M = sisavci, R = gmazovi

Ostale važne biljne i životinjske vrste

šifra	**Znanstveni naziv**
F 2487	*Acipenser ruthenus*
P	*Alopecurus aequalis*
P	*Cyperus michelianus*
I	*Epitheca bimaculata*
I	*Hemianax ephippiger*
I	*Lestes virens*
F	*Lota lota*
I	*Sympetrum depressiusculum*

F – ribe, P – biljke, I - beskralješnjaci

Karakteristike područja:
Dio Regionalnog parka Mura - Drava. Donji tok rijeke Drave (do ušća). Važna riječna staništa uključuju sprudove, pješčane otoke, strme i erodirane obale. Drava je tipično ravničarska rijeka vijugava s velikim poplavnim područjima. Močvarno područje rijeke sa starim meandrima, pješčanim sprudovima, mrtvicama i strmim obalama. Prisutnost erozije i akumulacijskih procesa. Dominiraju aluvijalna tla.

Vrijednost i važnost

- Važno mjesto za vodozemaca Triturus dobrogicus i Bombina Bombina

- važno mjesto za Emys orbicularis

- područje podržava značajnu prisutnost Lutra Lutra

- važno mjesto za vrstu leptira Lycaena dispar

- mjesto je od važnosti za očuvanje Coenagrion ornatum u Kontinentalnoj Biogeografskoj Regiji

- mjesto je važno za očuvanje Graphoderus bilineatus u Hrvatskoj

- Zbog velike populacije, mjesto je od velike važnosti za očuvanje Leucorrhinia pectoralis u prsni mišić u Kontinentalnoj Biogeografskoj Regiji

- područje ima veliku populaciju Ophiogomphus Cecilia, stoga je od velike važnosti za očuvanje ove vrste u Hrvatskoj

- važno područje za 91E0, kao Salici-Populetum nigrae

- važno mjesto za vrste riba Aspius aspius, Cobitis elongatoides, Eudontomyzon Mariae, Gymnocephalus baloni, Gymnocephalus schraetser, Pelecus cultratus, Rhodeus amarus, Romanogobio vladykovi, Rutilus virgo, Sabanejewia balcanica, Zingel streber i Zingel zingel

Naziv područja: Ribnjak Grudnjak s okolnim šumskim kompleksom
Šifra: HR2001085
Površina: 12424.3300 ha (dio površine se nalazi na području Harkanovaca)

Vrste po Članku 4 Direktive 2009/147/EC i na listi Aneksa II Direktive 92/43/EEC:

šifra	**Znanstveni naziv**
M 1355	*Lutra lutra*
A1188	*Bombina bombina*
A 1993	*Triturus dobrogicus*

A - vodozemci, M = sisavci

Ostale važne biljne i životinjske vrste

šifra	**Znanstveni naziv**
P	*Fritillaria meleagris*

P – biljke

Karakteristike područja:
Veliki kompleks šaranskih ribnjaka s dobro razvijenom vodenom vegetacijom i šumama hrasta lužnjaka u blizini Našica. Dominantna su močvarna tla i pseudoglej na zaravni.

Vrijednost i važnost

- Važno područje za vodozemaca Triturus dobrogicus i Bombina bombina

- područje važno za Lutra Lutra

- važno područje za 9160, kao Carpino betuli-Quercetum roboris

- važno područje za 91E0, kao Frangulo-Alnetum glutinosae

Regionalni Park Mura-Drava

Kategorija zaštite regionalni park ima za cilj zaštitu krajobrazne raznolikosti, održivi razvoj i turizam. Vlada Republike Hrvatske je, 10. veljače 2011., donijela Uredbu o proglašenju Regionalnog parka Mura – Drava, čime je čitav tok rijeke Mure i Drave zaštitila u kategoriji regionalnog parka, što je prvi takav park u Hrvatskoj. Park obuhvaća poplavno područje formirano duž riječnih tokova, a uključuje i prijelazno područje s poljoprivrednim površinama i manjim naseljima uz rijeke sve do ušća Drave u Dunav kod Aljmaša. Ukupna površina ovog parka je 87.680,52 ha. Udio po županijama je različit, a dio koji se nalazi na teritoriju Osječko-baranjske županije u odnosu na druge županije je:

Raspodjela površina parka po županijama			
Županije	Postotak površine županije obuhvaćen Parkom (%)	Površina Parka unutar županije	
		Površina (ha)	Udio u površini Parka (%)
Međimurska županija	23,27%	16962, 54	19.40
Varaždinska županija	7,78%	9809,81	11.23
Koprivničko-križevačka županija	9,60%	16780, 85	19.19
Virovitičko-podravska županija	8,80%	17801,96	20.35
Osječko-baranjska županija	**6,28%**	**26102,49**	**29.84**

Poseban značaj ovom prostoru daju vlažna staništa koja su rijetkost na europskoj razini, a koja se još uvijek u velikoj mjeri mogu vidjeti uz Dravu i Dunav. To su: poplavne šume, vlažni travnjaci, mrtvi rukavci, napuštena korita, meandri, sprudovi te strme, odronjene obale. Šire područje rijeka ujedno je i područje rasprostranjenosti velikog broja ugroženih i zaštićenih vrsta ptica kao što su npr. mali vranac (*Phalacrocorax pygmaeus*), brezov zviždak (*Phyloscopus trochilus*), štekavac (*Haliaeetus albicilla*), mala cigra (*Sterna albifrons*), čaplja danguba (*Ardea purpurea*), bijela čaplja (*Egretta alba*), crna roda (*Ciconia nigra*). Drava je ujedno i ribljim vrstama najbogatija rijeka u Hrvatskoj od kojih je 5 regionalnih endema dunavskog sliva. Vlažna staništa ovih rijeka pogodna su staništa za brojne vrste gmazova i vodozemaca, a vrlo je značajna i izuzetno bogata fauna vretenaca te leptira. Među rijetkim i ugroženim biljkama na europskoj razini ističu se sibirska perunika (*Iris sibirica*), strelica (*Sagitaria sagittifolia*), vodoljub (*Buttomus umbelatus*) te kritično ugrožena vrsta u Hrvatskoj koja raste na sprudovima, kebrač (*Myricaria germanica*). Osobito snažna povezanost ljudi i rijeke dovela je na ovom području do uspostave posebnog načina življenja uz rijeku s brojnim rekreativnim i tradicionalnim aktivnostima. Mura i Drava predstavljaju prirodni oslonac i kulturni identitet prostora koji se proteže kroz pet županija Republike Hrvatske, te u dvije susjedne države.

Rezervat biosfere Mura – Drava Dunav

Rezervat biosfere je međunarodna kategorija zaštite koju proglašava UNESCO. To je područje kopnenih i morskih ekoloških sustava s ciljem očuvanja biološke raznolikosti i poticanjem održivog razvoja. Služi kao živi laboratorij za ispitivanje i demonstraciju cjelovitog upravljanja zemljištem, vodama i bioraznolikošću. Svi rezervati biosfere čine Svjetsku mrežu rezervata biosfere, unutar koje se potiče razmjena informacija i iskustava.

Svaki rezervat biosfere mora ispuniti tri temeljne funkcije koje se međusobno nadopunjuju:

1. Zaštitna funkcija – doprinijeti očuvanju krajobraza, te raznolikosti ekosustava, vrsta i genetskih resursa

2. Razvojna funkcija – poticati ekonomski i ljudski razvoj koji je socio-kulturno i ekološki održiv

3. Logistička funkcija – davati podršku istraživanju, monitoringu, obrazovanju i razmjeni podataka vezanih uz lokalne, nacionalne i globalne probleme zaštite i održivog razvoja.

UNESCO je proglasio prekogranični Rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav između Republike Hrvatske i Republike Mađarske 11.07.2012. Do danas je proglašeno 529 rezervata biosfere u 105 zemalja.

Rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav proteže se duž rijeka Mure, Drave i Dunava te prolazi kroz šest hrvatskih županija: Međimursku, Varaždinsku, Koprivničko-križevačku, Virovitičko-podravsku, Osječko-baranjsku i Vukovarsko-srijemsku, te prati dijelove hrvatske granice sa Slovenijom, Mađarskom i Srbijom. U Hrvatskoj, uključuje cijeli tok Mure, Drave i Dunava.

Ovo vrijedno područje dravskih ritova i šuma ističe se svojom izuzetnom biološkom i krajobraznom raznolikošću te uključuje više starih meandara, pješčanih sprudova i strmih obala, mrtvica te drugih vrijednih vlažnih staništa. Značajni su kompleksi lužnjakovih te vrbovo topolovih šuma, dok se pašnjačke površine javljaju u manjoj mjeri.

Dravu karakterizira visoka razina bioraznolikosti te predstavlja jedan od posljednjih doprirodnih nizinskih tokova u srednjoj Europi.

Unutar rezervata značajna su vlažna staništa koja spadaju među najugroženija u Europi, a zaštićena su na nacionalnoj razini: poplavne šume, vlažni travnjaci, mrtvi rukavci, napuštena korita i meandri kao i strme odronjene obale u kojima gnijezde strogo zaštićene vrste ptica kao to su bregunica, pčelarica i vodomar te riječni sprudovi na kojima gnijezdi mala čigra. Od ukupno 76 prisutnih stanišnih tipova, 34 je rijetko, ugroženo i zaštićeno. Među močvarnim biljkama koje su ugrožene ili rijetke na europskoj razini ističu se: sibirska perunika *(Iris sibirica)*, strelica *(Sagittaria sagittifolia)*, rezac *(Stratiotes aloides)*, vodoljub *(Butomus umbellatus)*, sitna leća *(Wolffia arrhiza)*, vodeni orašac *(Trapa natans)* i druge. Kritično ugrožena vrsta u Hrvatskoj koja raste na riječnim sprudovima je kebrač *(Myriacaria germanica)*.

Karta rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav u RH

Poljoprivredna proizvodnja i NATURA 2000

Kako se Hrvatska nalazi na području raznih povijesnih migracijskih putova njeno je područje naseljavano više tisuća godina. Upravo ova činjenica je determinirala današnji krajobraz i prirodne odnosno doprirodne vrijednosti obzirom na različite načine korištenja tla i prirodnih odnosno poljoprivrednih vrsta, sorata i domaćih životinja. Tijekom proteklih tisućljeća ovdje su se razvila razna polu-prirodna staništa kao što su planinski pašnjaci, livade košanice, nizinski pašnjaci, poplavni pašnjaci, voćnjaci, vinogradi, maslinici…

Danas se gotovo ¼ područja Hrvatske vodi kao poljoprivredna područja. Na ovom području nalazi se oko 450.000 poljoprivrednih gospodarstava. Većina ovih gospodarstava je mješovitog tipa tj. bave se i stočarstvom i bilinogojstvom (op.a. biljna poljoprivredna proizvodnja).

Ono što je karakteristično za hrvatsku poljoprivredu je usitnjenost zemljišta i velik broj različitog poljoprivrednog sortimenta koji ovisi o zemljopisnim osobitostima, vrstama tala i geografskom položaju. Upravo ove osobitosti su razlog da na poljoprivrednim površinama u Hrvatskoj obitava velik broj divljih vrsta, a to je pak razlog da su utvrđena kao područja očuvanja prirode u sklopu mreže NATURA 2000.

Najvećim dijelom površina NATURA 2000 područja u Republici Hrvatskoj upravljati će se putem proizvodnih djelatnosti. Ovakvim načinom upravljanja biti će obuhvaćena sva područja izuzev speleoloških objekata i netaknutih prirodnih šuma. Upravo ovakav način razmišljanja pogoduje razvoju tzv. „održive poljoprivrede“ čiji je cilj postići kvalitetnu poljoprivrednu proizvodnju izvornih sorata, vrsta i pasmina i osigurati opstanak divljih izvornih vrsta biljaka i životinja. To znači da se svakim NATURA 2000 područjem mora upravljati na način osiguranja stalnog i dugoročnog opstanka vrsta i stanišnih tipova zbog kojih je područje i zaštićeno.

Što to znači? Unutar NATURA 2000 područja moraju se izbjegavati aktivnosti koje mogu značajno uznemiriti vrstu ili ugroziti opstanak staništa zbog kojih je područje odabrano. Sa svrhom održanja i obnavljanja tzv. „povoljnog statusa zaštite“ odabranih staništa i vrsta u njihovom prirodnom području rasprostranjenosti poduzimaju se pozitivne mjere, gdje je potrebno!

Ovakav sustav djelovanja NATURA 2000 mreže podržava tzv. održivu poljoprivredu čiji je cilj osigurati opstanak ljudi u poljoprivrednom sektoru tj. osigurati proizvodnju i plasman izvornih poljoprivrednih proizvoda, a u isto vrijeme djelotvorno zaštititi rijetke i ugrožene vrste i staništa.

Održiva poljoprivreda je temelj održivog razvitka koji podrazumijeva očuvanje i razvoj ljudskih aktivnosti na način definiranja smjernica i vrsti aktivnosti kojima će se generirati kvalitetni životni uvjeti uz istodobno očuvanje prirodnih vrijednosti tj. staništa, biljaka i životinja a posebno onih koje su ugrožene i rijetke.

Primjeri dobre prakse

Razvoj novog poljoprivrednog tržišta u Rhönu u Njemačkoj uz pomoć mreže NATURA 2000

(izvor – NATURA 2000 i poljoprivreda u Hrvatskoj, Državni zavod za zaštitu prirode)

Rhön je prostrano travnjačko područje u jugoistočnoj Njemačkoj. Zbog svoje velike prirodne vrijednosti, dobar dio tog područja uvršten je u mrežu NATURA 2000, ali zbog slaba upravljanja područjem i depopulacije staništa divlje vrste postale su ugrožene. S pomoću fondova Europske unije kasnih devedesetih godina dvadesetog stoljeća s lokalnim poljoprivrednicima ugovoreno je uklanjanje invazivnih grmolikih vrsta. Nakon toga je uveden poseban poljoprivredno - ekološki program Europske unije za pružanje potpore poljoprivrednicima koji su voljni kositi travnjake i na njih puštati ovce na ispašu. Program se pokazao vrlo popularnim i do danas se u njega uključila većina poljoprivrednika. Međutim, želja lokalne organizacije za očuvanje prirode (Rezervat biosfere Rhön) i mjerodavnih tijela za poljoprivredu bila je da se povećaju i prihodi lokalnih poljoprivrednika od proizvoda nastalih na područjima NATURA 2000. Financiranjem iz EU-ovih strukturnih fondova i programa LEADER, izgradili su klaonicu i postrojenje za preradu ovčjeg mesa. Organizacija je također
sagradila torove i hladnjače, te osigurala novac za pokretanje lokalnih poljoprivrednih prodavaonica u kojima se ti proizvodi prodaju izravno kupcima. Ta je infrastruktura omogućila poljoprivrednicima postizanje bolje cijene ovčjeg mesa, kao i učinkovitije plasiranje svojih proizvoda na tržište. Danas je to mreža od 40 lokalnih poljoprivrednika, hotelijera, prodavaonica i restorana koji razmjenjuju svoje proizvode i usluge. Lokalni hoteli i restorani svojim gostima trenutačno prodaju isključivo lokalne proizvode, što je dovelo do situacije u kojoj svi uključeni imaju koristi (win-win situation). U samo nekoliko godina, poljoprivredni proizvodi iz Rhöna, zahvaljujući svom ekološki prihvatljivom podrijetlu i visokoj kvaliteti mesa, danas su poznati u cijeloj Njemačkoj.

Govedina proizvedena u skladu s mjerama zaštite prirode u Austriji postiže najviše cijene

(izvor – NATURA 2000 i poljoprivreda u Hrvatskoj, Državni zavod za zaštitu prirode)

Područje NATURA 2000 Wienerwald smješteno je nedaleko od glavnog grada Austrije. Karakteristika je tog područja mozaična struktura vrijednih livada i pašnjaka koji su važno stanište mnogim leptirima i pticama, poput kosca. Istodobno, Bečanima je to također važno rekreacijsko područje. Posljednjih desetljeća, međutim, interes za tradicionalno stočarstvo opada, što dovodi do napuštanja travnjaka i posljedičnog nestanka divljih vrsta. Kako bi obustavili taj negativan trend i pomogli održati visoku prirodnu vrijednost tog područja NATURA 2000, poljoprivrednici i aktivisti zaštite prirode zajedno su osmislili novi brend Wienerwald – Weiderind, ili u prijevodu Wienerwald – govedina s pašnjaka, za svoje mesne proizvode. Za proizvodnju takva mesa razvijene su stroge smjernice. Poljoprivrednici mogu koristiti brend nakon što njihova stoka na pašnjacima provede minimalno 200 dana, a oni
provedu određene mjere očuvanja prirode. Trenutačno, u trećoj godini postojanja tog brenda, on se pokazao kao vrlo uspješan na svim poljima. Ne samo da se livade ponovo pasu, što nosi korist divljim vrstama, nego i stručnjaci procjenjuju da je tržišna cijena tako brendiranog mesa već narasla 25 posto, a potražnja za njim je i dalje velika.